

”RUOTSIA HALUAISIN OPPIA LISÄÄ, MUTTA
KOULUOPETUS EI KIINNOSTA.”

Uppfattningar om svenska, engelska och språkinläring hos
turismstuderanden vid en yrkesläroanstalt.

Pro Gradu -avhandling

Tiina Jäntti

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
Juni 2011

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Tiina Jäntti	
Otsake: ”Ruotsia haluaisin oppia lisää, mutta kouluopetus ei kiinnosta.” Uppfattningar om svenska, engelska och språkinläring hos turismstuderanden vid en yrkesläroanstalt.	
Aine: ruotsin kieli	Pro gradu -tutkielma
Vuosi: 2011	Sivumäärä: 115+liite
<p>Tämän pro gradu -tutkielman tarkoitus on ottaa selvää millaisia käsityksiä matkailualan opiskelijoilla on ruotsin ja englannin kielten oppimisesta, sekä näistä kielistä ja niiden merkityksestä. Lisäksi käsitellään opiskelijoiden käsityksiä työelämässä vaadittavasta kielitaidosta.</p> <p>Lähtökohtana tutkielmassani on dialoginen ja sosiokulttuurinen näkökulma käsityksistä. Tämän mukaan käsitykset eivät ole ainoastaan henkilökohtaisia rakenteita, vaan niihin vaikuttavat toisten ihmisten, ja jopa koko yhteiskunnan käsitykset. Tutkielman tulokset viittaavat siihen, että myös tämän tutkimuksen tutkimushenkilöiden käsitykset heijastelevat vallalla olevia yleisiä käsityksiä ruotsin ja englannin kielistä, sekä niiden oppimisesta. Tutkimushenkilöt opiskelivat tutkimuksen aikaan ensimmäistä vuotta matkailualan koulutusohjelmassa ammattikoulussa. Tutkimusmateriaalina olen käyttänyt kyselyä ja omakuvapiirroksia.</p> <p>Tutkielman tulosten mukaan tutkimushenkilöiden käsitykset ruotsia ja englantia kohtaan eroavat toisistaan. Yleisesti ottaen suhtautuminen ruotsin kieleen on kaksijakoista: Kielenoppiminen koetaan epäkiinnostavaksi, mutta toisaalta ruotsia pidetään hyödyllisenä ja tarpeellisenä kielenä, erityisesti työelämässä. Englannin kieleen puolestaan suhtaudutaan yleisesti ottaen positiivisesti, sekä itse kieleen, että sen oppimiseen. Tulokset heijastavat siten suomalaisen yhteiskunnan yleisiä käsityksiä näistä kielistä. Ruotsin asema ”pakkoruotsina” vaikuttaa vahvasti siihen, että ko. kielen oppiminen koetaan epäkiinnostavaksi. Englantia puolestaan arvostetaan niin meillä kuin muuallakin, jolloin opiskelijoilla ei ole mitään syytä erottaa käsityksiään kielestä ja sen oppimisesta.</p> <p>Myös opiskelijoiden käsitykset työelämässä vaadittavasta kielitaidosta ovat yleisesti vallalla olevien käsitysten suuntaisia, mm. tärkeimpien vieraiden kielten osalta. Englantia pidetään tärkeimpänä kielenä, jonka jälkeen tulevat ruotsi ja saksa. Tämä tulos on yhteneväinen useiden Suomessa tehtyjen kielitaitokartoitusten kanssa. Yleisesti ottaen kielitaitoa pidettiin erittäin tärkeänä työelämän osana, ja vieraiden kielten taidon katsottiin myös olevan erottamaton osa hyvää asiakaspalvelua.</p>	
Avainsanat: ammattikoulutus, käsitykset, ruotsin kieli, englannin kieli, ammattikieli, kielen oppiminen	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja: Sivututkielma englannin kieleen.	

INNEHÅLL

1	INLEDNING.....	7
2	YRKESUTBILDNING OCH FACKSPRÅKLIG SPRÅKUNDERVISNING	9
2.1	Yrkesutbildning i Finland.....	9
2.1.1	Grundexamen i turism	11
2.1.2	Svenska som det andra inhemska språket.....	12
2.1.3	Engelska som främmande språk	16
2.2	Fackspråklig språkundervisning.....	18
2.2.1	VOLL – Vocationally Oriented Language Learning.....	22
2.2.2	ESP – English for Specific Purposes och LSP – Language for Specific Purposes	23
3	UPPFATTNINGAR.....	25
3.1	Termen uppfattningar	25
3.2	Tidigare forskning	27
3.2.1	Några forskningslinjer	28
3.2.2	Definition av uppfattningar i denna avhandling	30
3.2.3	Visuella metoder inom uppfattningsforskning	32
4.1	Problem och frågeställningar.....	34
4.2	Informanter och datainsamling.....	36
4.3	Enkät.....	38
4.3.1	Deskriptiv analys	39
4.4	Självporträtt	40
4.4.1	Kvalitativ innehållsanalys.....	41
5	RESULTATDISKUSSION	43
5.1	Uppfattningar om språkinlärning	43
5.1.1	Inlärning av svenska	45
5.1.2	Inlärning av engelska	50
5.1.3	Sammanfattning	55
5.2	Uppfattningar om språk.....	59
5.2.1	Svenska och dess betydelse	60
5.2.2	Engelska och dess betydelse	62
5.2.3	Sammanfattning	64
5.3	Uppfattningar om fackspråklig språkkunskap.....	65
5.4	Självporträtt	69
5.4.1	Självporträtt av en som inlärare av svenska.....	74
5.4.2	Självporträtt av en som inlärare av engelska	80

5.4.3 Uppfattningar om svenska och engelska enligt självporträtten	85
5.4.4 Uppfattningar om fackspråklig språkkunskap enligt självporträtten.....	90
6 RESULTATSAMMANFATTNING	92
6.1 Turismstuderandenas uppfattningar av sig själva som språkinlärare	92
6.1.1 Inlärare av svenska	92
6.1.2 Inlärare av engelska	95
6.2 Uppfattningar om språken och deras betydelse.....	98
6.2.1 Svenska språket	98
6.2.2 Engelska språket	99
6.3 Fackspråklig språkkunskap och dess betydelse i arbetslivet.....	101
7 AVSLUTNING	103
7.1 Om metoderna	103
7.2 De viktigaste resultaten	104
7.3 Förslag till vidare forskning och slutord	106
LITTERATUR.....	109
BILAGA	

1 INLEDNING

Syftet med denna pro gradu -avhandling är att undersöka turismstuderandens uppfattningar om svenska och engelska, och om inläring av dessa språk. Ytterligare tas det reda på hur dessa studeranden uppfattar språkkunskapernas betydelse i arbetslivet. Som informanter i denna undersökning agerade 24 turismstuderanden från Mellersta Finland.

Forskning i arbetslivets språkkrav och kommunikationsbehov är ett aktuellt ämne i språkforskning (se t.ex. Huhta m.fl. 2006, Virkkula 2008, Härmälä 2008, Suni 2010, Kyllönen & Saarinen 2010), men i denna avhandling ligger den största intressen i *studerandens egna uppfattningar* om språkinläring inom yrkesutbildning, om svenska och engelska, och om arbetslivets språkkrav. Trots att arbetslivets språkkrav ser ut att vara ett aktuellt diskussionsämne, har språkstudier i yrkesutbildningen inte undersökts i någon högre grad. T.ex. Kantelinen (2009, 4) konstaterar att man ur nationell synvinkel endast i någon grad har undersökt språkstudier i allmänhet i yrkesutbildningen på andra stadiet, och i synnerhet litet vad gäller studier i svenska som det andra inhemska språket inom yrkesutbildningen. Emellertid är yrkesutbildningen inte någon obetydlig faktor i utbildningssystemet, eftersom så hög andel som 45 % av en årsklass påbörjar studier i yrkesutbildning efter grundskolan, eller efter gymnasiet (Utbildningsstyrelsen, 2010a).

Utöver att språkstudierna inom yrkesutbildning inte har undersökts i någon högre grad, är det motiverat ur språkforskningens synvinkel att välja turismstuderanden som informantgrupp, eftersom de studerar till ett yrke där man antagligen behöver mångsidiga språkkunskaper. För att undersöka turismstuderandens uppfattningar om svenska och engelska, och om språkinläring, används som metod i denna undersökning såväl enkät som självporträtt. Till skillnad från enkäter (se t.ex. Dörnyei 2003) har bilder, eller teckningar, inte så ofta utnyttjats inom språkforskningen. Emellertid har de använts inom andra forskningsområden, t.ex. psykologi, sedan 1880-talet (Dufva m.fl. 2007, 315). Under de senaste åren har metoden med självporträtt använts t.ex. i projektet *Från novis till expert* (se t.ex. Dufva m.fl. 2007, Kalaja m.fl. 2008), där man undersökt engelskstuderandens uppfattningar under sina studier vid universitet. Nikula och Pitkänen-Huhta (2008) har använt ett annat bildmedium, fotografier, som stimulus i forskning med fokus på högstadieelever. I mitt pro gradu -arbete kombineras alltså en

mindre utforskad del av det finska utbildningssystemet, yrkesutbildning, med en relativt ny forskningsmetod inom språkforskningen, självporträtt.

Som utgångspunkt för denna avhandling använder jag den dialogiska och sociokulturella synvinkeln på uppfattningar (se t.ex. Asunmaa 2002, Dufva 2003, Aro 2009). Således anser jag att uppfattningar påverkas av andra människor, och av den kulturen och det samhället inläraren lever i. Som jag kommer att visa i denna avhandling, är även de undersökta turismstuderandenas uppfattningar om svenska och engelska starkt påverkade av de allmänna uppfattningarna, till vilket hänvisas redan i rubriken för hela avhandlingen: ”Ruotsia haluaisin oppia lisää, mutta kouluopetus ei kiinnosta” [Jag skulle vilja lära mig mer svenska, men skolundervisningen intresserar mig inte]. Som jag kommer att visa, påverkas det *ambivalenta* förhållandet till svenska starkt av de allmänna finska opinionerna om svenska och om dess ställning inom det finländska utbildningssystemet.

För att sätta in undersökningen i en viss ram, och att redogöra för hurdan utbildning denna avhandling gäller, diskuterar jag i kapitel 2 yrkesutbildning och fackspråklig språkundervisning. Kapitel 3 handlar vidare om det centrala begreppet *uppfattningar*, där jag även redogör för min egen synpunkt om uppfattningar. I kapitel 4 presenteras undersökningens material och metod, och de exakta forskningsfrågorna presenteras och diskuteras. I kapitel 5 presenterar och diskuterar jag resultaten medan de sammanfattas i kapitel 6. I kapitel 7 slutligen, förs de viktigaste slutsatserna fram och förslag till vidare undersökning ges.

2 YRKESUTBILDNING OCH FACKSPRÅKLIG SPRÅKUNDERVISNING

2.1 Yrkesutbildning i Finland

Enligt den finländska lagen (Finlex 1998, 2 §) är syftet med yrkesutbildningen ”att höja befolkningens yrkeskunnande, utveckla arbetslivet och svara mot dess behov av kunnande samt främja sysselsättningen”. Yrkesutbildningens mål ”är att ge studerandena de kunskaper och färdigheter som dessa behöver för att förvärva yrkesskicklighet samt för att utöva ett självständigt yrke” (Finlex 1998, 5 §).

Man söker sig till yrkesutbildningen vanligtvis antingen direkt efter grundskolan, eller efter gymnasiet. Man söker in till en utbildning genom *gemensam ansökan* (fi. *yhteishaku*) som anordnas två gånger per år. Yrkesutbildningen i Finland består av yrkesinriktade grundexamina och yrkes- och specialyrkesexamina. Yrkes- och specialyrkesexamina kan avläggas som yrkesinriktad tilläggsutbildning, medan grundexamina är öppna för både vuxna och ungdomar. Det är möjligt att fördjupa sina kunskaper i den yrkesinriktade tilläggs- och vidareutbildningen i olika skeden av karriären. Både grundexamina och tilläggsutbildningen är utbildningar som leder till examen. Studerandet vid yrkesskolan sker inte bara i läroanstalter men också på arbetsplatser och i nätbaserade lärmiljöer. (Utbildningsstyrelsen, 2010b.) I denna avhandling kommer det att fokuseras på de yrkesinriktade grundexamina.

Utbildningen i de yrkesinriktade grundexamina arrangeras vid yrkesläroanstalter, specialläroanstalter, eller folkhögskolor. (Utbildningsstyrelsen, 2010a). I mitt pro gradu-arbete fokuseras speciellt på språkinläring som sker vid en yrkesläroanstalt, mer känt som yrkesskolan. Yrkesutbildningen är som sagt inte ett så vanligt ämne i pro gradu-arbeten inom språk, men det är enligt mitt tycke viktigt att undersöka också denna bransch, eftersom cirka 45 procent av en årsklass påbörjar i den yrkesinriktade grundutbildningen efter högstadiet eller gymnasiet (Utbildningsstyrelsen, 2010a). Fortsättningsvis kommer jag mest använda termen *yrkesutbildning* när jag syftar till den utbildning som sker i ovannämnda anstalter.

De yrkesinriktade grundexamina kan avläggas inom åtta olika områden, och det finns sammanlagt 53 olika grundexamina inom dessa områden. De åtta områdena är följande (Utbildningsstyrelsen, 2010a.):

- det humanistiska och pedagogiska området
- kultur
- det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området
- det naturvetenskapliga området
- teknik och kommunikation
- naturbruk och miljöområdet
- social-, hälso- och idrottsområdet
- turism-, kosthålls- och ekonomibranschen

Därutöver finns det i varje grundexamen ”ett eller flera utbildningsprogram som leder till en eller flera examensbenämningar”. I slutet av året 2008 fanns det 120 utbildningsprogram. (Utbildningsstyrelsen, 2010a.)

Den grundläggande yrkesutbildningen består av sammanlagt 120 studieveckor. Av dessa omfattar 90 sv de yrkesinriktade examensdelarna, 20 sv examensdelar som kompletterar yrkesskickligheten (tidigare kallade *gemensamma studier*) och 10 sv valfria examensdelar. Minst 20 studieveckor ska kompletteras på arbetsplatserna. Om man redan avlagt studentexamen, eller slutfört gymnasiestudierna, minskas mängden studieveckor med 30 sv. De examensdelar som kompletterat yrkesskickligheten, består av ”modersmålet, det andra inhemska språket, ett främmande språk, matematik, fysik och kemi, samhälls-, företags- och arbetslivskunskap, gymnastik och hälsokunskap, konst och kultur”. Dessa motsvarar dels studierna i gymnasiet. (Utbildningsstyrelsen, 2010c.) I denna avhandling kommer de s.k. gemensamma studierna, eller studier som kompletterar yrkesskickligheten, fokuseras på, och mer specifikt, studierna i det andra inhemska språket svenska och i det främmande språket engelska. Således, syftar ”svenska” fortsättningsvis till termen *det andra inhemska språket*, och ”engelska” till *det främmande språket*.

Målet med de grundläggande yrkesexamina är att ge studerandena ”de kunskaper och färdigheter de behöver för att uppnå yrkesskicklighet och självständigt kunna utöva ett yrke” (Utbildningsstyrelsen, 2010a). Studerandena skall också stödjas att utveckla sig till goda människor och samhällsmedlemmar, och därutöver skall livslångt lärande stödjas. Studerandena skall även få de kunskaper och färdigheter de behöver i fortsatta studier. (Utbildningsstyrelsen, 2010a.) Man kan konstatera att även språkkunskaper spelar en viktig roll i yrkesskickligheten (se 2.1.2 – 2.2.2 i detta kapitel). T.ex. enligt

Härmälä (2008, 53) kan man se språkkunskaperna som en del av yrkeskickligheten, speciellt då språkkunskaperna hör ihop med att utföra en uppgift. Härmälä (2008, 53) konstaterar vidare att ”språkkunskap är en baskunskap, som får olika betoningar i olika arbetsuppgifter”(min översättning).

Det finska examenssystemet möjliggör inte bara att man går vidare inom den yrkesinriktade utbildningen, utan man kan även kombinera den allmänbildande utbildningen med den yrkesinriktade utbildningen. Från den grundläggande yrkesutbildningen är det möjligt att fortsätta till yrkeshögskolan, eller till en annan typ av högskola, t.ex. till universitet. Examenssystemet ger även möjligheten att avlägga en fristående examen vid sidan av arbetet. (Utbildningsstyrelsen, 2010b.) Det är också möjligt att avlägga alla grundläggande yrkesexamina genom *läroavtal*. Läroavtalet betyder i princip utbildning till ett yrke på en arbetsplats. Detta avtal kan göras mellan arbetsgivaren och en student som har fyllt femton år. (Utbildningsstyrelsen, 2010d.) I nästa avsnitt diskuteras det grundexamen i turism, som är den examen informanterna vid denna avhandling avlägger.

2.1.1 Grundexamen i turism

Grundexamen i turism kan avläggas inom två olika utbildningsprogram: *utbildningsprogrammet för turismservice* och *utbildningsprogrammet för försäljning av turismservice och informationstjänst*. Det först nämnda programmet leder till examensbenämningen *producent av resetjänster*, och det andra till *turisttjänsteman*. (Utbildningsstyrelsen 2009, 8)

Enligt Utbildningsstyrelsen (2000, 12) får de blivande producenterna av resetjänster och turisttjänstemännen ett brett perspektiv under sina studier som omfattar den internationella turismnäringen och dess struktur. Därutöver får de kunskap om turisternas behov och förväntningar (Utbildningsstyrelsen 2000, 12). Språkkunskaper spelar en viktig roll i de internationella företagen och verksamhetsmiljöerna för turism. En professionell person inom turism borde ha god social kompetens, goda kommunikationsfärdigheter och han/hon borde känna till olika kulturer. (Utbildningsstyrelsen 2009, 8.) Studerandena lär sig betjäna både finländare och kunder från andra kulturer, och de bör kunna representera sitt land och informera om det

(Utbildningsstyrelsen 2000, 12). Om turismstuderanden behöver kunna betjäna finländare i sitt yrke, behöver de således kunskaper i båda inhemska språken, finska och svenska. Yrkesstuderandens och -lärarens tankar över svenskas behov i arbetslivet diskuteras i avsnitt 2.1.2.

En *producent av resetjänster* (fi. *matkailupalvelujen tuottaja*) kan arbeta t.ex. med kundbetjäningssuppgifter i olika programserviceföretag, i resecentra eller i olika reseorganisationer. Verksamhetsmiljön för en producent av resetjänster kan vara t.ex. ett företag med program- eller kompletterande tjänster, ett hotell, ett spa, eller ett företag med gårdbruksturism. I arbetsuppgifterna av en producent av resetjänster ingår marknadsföring, försäljning och förverkligande av program- och kompletterande tjänster. En producent av resetjänster kan också sköta om djur, redskap, utrustning, och verksamhetsmiljön som ingår i företagets verksamhet. (Utbildningsstyrelsen 2009, 9.)

En *turisttjänsteman* (fi. *matkailuvirkailija*) kan för sin del arbeta i informations- och försäljningssuppgifter i ”riksomfattande, regionala och lokala försäljnings- och rådgivningsorganisationer” (Utbildningsstyrelsen 2009, 9). De konkreta arbetsplatserna kan vara t.ex. en turist- eller resebyrå, en hotellreception, ett centrum för bokningar, eller terminalen för ett trafikbolag, etc. (Utbildningsstyrelsen 2009, 9.)

Det kan konstateras att språkkunskaperna spelar en viktig roll i turismbranschen, eftersom branschen är så internationell och många arbetsuppgifter innebär kommunikation med utländska individer. Även enligt Utbildningsstyrelsens linjer (se Utbildningsstyrelsen 2000 och 2009) är det viktigt att man redan i utbildningen betonar språkens betydelse för studerandenas framtida arbeten och arbetsuppgifter. I nästa kapitel skall redogöras för vad yrkesinriktad språkundervisning innehåller och vilken roll den har inom yrkesutbildningen.

2.1.2 Svenska som det andra inhemska språket

Majoriteten av de finska eleverna börjar studera svenska som *ett B-språk* på sjunde klassen i grundskolan, d.v.s. vid tretton års ålder. De flesta elever har i detta skede studerat engelska som *A-språk* redan fr.o.m. tredje klassen. (Pohjala & Geber 2010, 2.) I slutet av den grundläggande utbildningen (nionde klassen) i år 2008 var elevernas

kunskaper i B-svenska på nöjaktig nivå *som helhet*, vilket betyder att deras kunskaper i svenska stannade högst på vitsordnivån 7 (på skalan 4-10) (Tuokko 2009, 9). I sin utredning för Utbildningsstyrelsen konstaterar Tuokko (2009, 11) att pojkarna på nionde klassen förhåller sig negativt till svenska, till sin framgång i studierna i svenska och till nyttan med läroämnet, oberoende av om de har gymnasiet, eller yrkesutbildningen som utbildningsmål. Jämfört med pojkarna, antar flickor som söker sig till yrkesutbildningen, i högre grad än pojkar, att kunskaper i svenska kan vara till nytta. De flickor som siktar på gymnasiestudier har som en helhet en positiv uppfattning om svenska och inläringen av detta språk. (Tuokko 2009, 11.) Motsvarande resultat har Kärkkäinen m.fl. (1993) funnit redan i början av 1990-talet, vilket kan betyda att elevers förhållande till svenska inte har förändrats mycket under åren. Svenskans ställning i Finland och i utbildningen är ett ständigt ämne i den allmänna diskussionen. T.o.m. den Finska Rundradion ordande en debattkväll om den s.k. ”*tvångssvenskan*” i november 2010 (A2 Teema: Pakkoruotsi-ilta, 2011). I ljuset av det som diskuterats ovan är det intressant att undersöka turismstuderandens uppfattningar om svenska, eftersom man kan hävda att de kommer att dra nytta av mångsidiga språkkunskaper i arbetslivet, vilka innebär även svenska.

Studerandena i turismbranschen studerar en studievecka svenska i sin utbildning. Målet med svenskundervisningen i turismutbildningen är att studerandena (Utbildningsstyrelsen 2009, 119):

- ”klarar av rutinmässiga arbetsuppgifter inom turismbranschen och vardagssituationer på det andra inhemska språket
- förstår de båda nationalspråkens och kulturens betydelse i det mångkulturella Finland.”

Bedömningen sker enligt skalan *Nöjaktiga N1*, *Goda G2* och *Berömliga B3*. Föremål för bedömning är följande: informationssökning, textförståelse/skriftlig kommunikation, interaktion och att fungera i språkbrukssituationer i arbetslivet, språkets och kulturens betydelse och språkstudier. (Utbildningsstyrelsen 2009, 120.) Det centrala innehållet för berömliga nivån är ”att kunna verka inom turismbranschens arbetsuppgifter och i nordiska sammanhang” (Utbildningsstyrelsen 2000, 25).

Kantelinen (2009, 3) poängterar att de arbetslivsinriktade målen med språkinläringen skildras på en mycket allmän nivå och de upprepas på liknande sätt inom och för olika utbildningsbranscher och examina. Även kriterierna för bedömningen, som har skildrats på *nöjaktiga NI* -nivån, är enhetliga i olika branscher och utbildningsprogram (Kantelinen 2009, 3). De skillnader som finns i olika branschens läroplansgrunder gällande det andra inhemska språkets mål- och bedömningsskildringar, är således mycket ytliga (Kantelinen 2009, 3).

Läroplanen i svenska som det andra inhemska språket har formulerats så att den inte sätter upp olika mål för studeranden som har läst olika mycket svenska i grundskolan (den längre A-svenskan, eller den kortare B-svenskan). Om en studerande redan har avlagt generella språkstudier på den nivå som yrkesutbildningen kräver, kan dessa studier inte inkluderas i yrkesstudier i sig, utan man måste komplettera sitt kunnande med språkstudierna på sin egen bransch. (Kantelinen 2009, 3.) Målet med språkfärdigheterna i svenska är A1-A2 enligt den allmänna europeiska nivåskalan¹. Detta betyder att en studerande kan kommunicera i de mest bekanta situationerna och behärskar baskunskaper för sociala situationer. Emellertid borde en studerande redan ha uppnått denna nivå i grundskolan. Man antar således att studerandenas språkkunskaper (på A1-A2 nivån) får en yrkesinriktad dimension under yrkesutbildningens gång, snarare än att den generella kunskapsnivån höjs. Att målnivån i gymnasiet är högre, B1.1 i produktion och B1.2 i reception, kan sätta yrkesskolestuderandena i en sämre position t.ex. när man söker sig till vidareutbildning. ((Kantelinen 2009, 5.), se även Council of Europe 2003 och Opetushallitus 2003)

Kantelinen (2009) har i en nationellt omfattande enkätstudie frågat lärare (N=64) och studeranden (N=748) inom yrkesutbildningen hur de uppfattar studerandenas kunskaper i svenska (Kantelinen 2009, 7). De flesta lärarna tyckte att studerandenas kunskaper i svenska är på nivå A1-A2 i slutet av yrkesskolestudierna. Emellertid ansåg lärarna också att studerandenas kunskaper i svenska inte möter arbetslivets krav i verkligheten. (Kantelinen, 2009, 9.) Drygt 40.8% av studerandena i utredningen delade lärarnas tankar att deras kunskaper inte räcker till. Kantelinen (2009, 10) föreslår två saker som kan förklara detta. För det första, inte alla studerandena som har slutfört grundskolan

¹Den allmänna europeiska nivåskalan är följande: Nybörjarnivå A: A1 (Breakthrough) - A2 (Waystage), Fortsättningsnivå B: B1 (Threshold) - B2 (Vantage) och Avancerad nivå C: C1 (Effective Operational Proficiency) - C2 (Mastery) (Council of Europe 2003, 46-47; Palviainen 2011, 42).

har uppnått ens den lägsta nivån A1 i den allmänna europeiska nivåskalan och inte alla studerandena når denna nivå under yrkesutbildningen heller. Så hög andel som 79 % av lärarna i utredningen sade att en del studeranden inte ens är nära den mest grundläggande A1-nivån, när de påbörjar i yrkesutbildningen, och inte heller kan de nå denna nivå trots allt stöd som erbjuds under utbildningens gång. För det andra, kunskaperna i svenskan kan upplevas som otillräckliga i arbetslivet därför att en del studerandena inte lär sig tillräckligt yrkesinriktat språk under sina studier, utan deras kunskaper är mest standardspråkliga. (Kantelinen 2009, 10.)

Kantelinen (2009) frågade också om lärarnas och studerandenas uppfattningar om studiernas omfattning. Sextio procent av lärarna uppgav att man i medeltal studerar en studievecka svenska enligt läroplanens krav. Lärarna ansåg emellertid att idealmängden studieveckor beror på utbildningsprogrammet. Lärarna tyckte t.ex. att studerandena som läser till ett kundserviceyrke skulle ha nytta av mera svenskstudier. Studeranden för sin del var nöjda med den begränsade mängden svenskstudier, eller onöjda, om de hade mer omfattande studier, i fall de ansåg svenska vara onyttigt. Å andra sidan, de studerandena som ville ha mer studier i svenska motiverade sina åsikter med att man behöver svenska i arbetslivet. (Kantelinen 2009, 14-15.) Man kan konstatera alltså att om man uppfattar svenska som nyttigt i arbetslivet, vill man också studera det mera.

Kantelinens (2009) undersökning visade t.o.m. att en del lärare tyckte att svenska inte är av nytta i arbetslivet, eller är bara minimalt av nytta, vilket också en del studerandena tyckte. Detta kan försämra studerandenas motivation att lära sig, men också lärarnas motivation att undervisa kan försämrans. (Kantelinen 2009, 18.) Kantelinen (2009, 18) föreslår att både lärarna och studerandena i yrkesutbildningen skulle behöva konkret och detaljerad information över de efterfrågade språkkunskaperna inom branschen i fråga. Även om en del lärarna och studerandena såg svenska som onyttigt i arbetslivet, anser andra att svenska är nödvändig, eller t.o.m. oersättlig i arbetslivet. Svenska uppfattades av de senare således som en viktig del av yrkeskunnandet. (Kantelinen 2009, 18.)

Kantelinen (2009, 18) anser på basis av sin undersökning att det är bekymrande att en stor del av yrkesskolestuderandena inte når de mål som har satts ut för dem i det svenska språket. Detta beror t.ex. på det att studerandena redan i grundskolan misslyckats att nå målnivån A1-A2. Studerandena, och även lärare, kan också vara

oinformerade om arbetslivets verkliga språkrav. Därutöver kan t.ex. problem med studiemotivation, mängden med svenskstudier, eller att utbildningens utgångspunkter inte möter dess mål, försämra studieresultaten i svenskan. Det som är viktigt att komma ihåg är att varje studerande har sin egen bakgrund och sina egna framtidsplaner, och olika nätverk av människor som alla stödjer, eller hindrar studerandes koncentration i sina svenskstudier. (Kantelinén 2009, 18-19.) Att inlärares uppfattningar inte är enbart personliga, utan påverkas mycket av andra människor, diskuteras vidare i avsnitt 3.1

Hur finländarna förhåller sig till svenska har annars för det mesta undersökts för den grundläggande utbildningen (Kantelinén & Varhimo 2000, 326). T.ex. uppfattar elever på den niondeklassen enligt Kärkkäinen m.fl. (1993, 149) att det är viktigt och nödvändigt att kunna svenska, men svenska som ett skolämne intresserar elever inte (jfr. Tuokko 2009). I sin undersökning av fackspråklig språkinläring i yrkesutbildningen och i universitetet, märkte Kantelinén och Varhimo (2000, 331) ändå att studerandena inom yrkesutbildningen inte förhåller sig likadant till svenskstudierna som eleverna i grundskolan gör. Deras studieerfarenheter av svenska språket var i generellt mycket positiva (jfr. dock Kantelinén 2009). Att svenskstudierna var sammanfogade med deras framtida yrke och med arbetslivets kommunikationsbehov, var en positiv upplevelse för studerandena vid yrkesutbildningen. Studerandena uppfattade svenskinläringen positivt därför att de kände att det var intressant och nyttigt att lära sig sådant de kommer att behöva i arbetslivet. Därtill hade studerandena uppfattat de språkinläringssituationerna vid yrkesutbildningen som positiva och friare som i den allmänbildade utbildningen. (Kantelinén & Varhimo 2000, 331.) Vad gäller resultaten om uppfattningar om svenska i denna undersökning se kapitel 5.

2.1.3 Engelska som främmande språk

Engelskas ställning inom det finska utbildningssystemet, liksom i det finska samhället i stort, är mycket stark. T.ex. Leppänen och Nikula (2008, 19) hävdar att engelska under 2000-talet har varit det populäraste språket hos finländare, och även det språk som finländarna kan bäst. Man kan t.o.m. tala om *det tredje inhemska språket* (se Leppänen m.fl. 2008). Enligt Leppänen och Nikula (2008, 19) studerade 87,6 % av eleverna i grundskolan engelska som det första främmande språket (A-språket) i år 2000. Denna siffra inkluderar även finlandssvenska elever: Om man ser endast på finskspråkiga

elever, valde över 95 % av dem år 2010 engelska som första främmande språk (Palviainen 2011, 49). Även i arbetslivet, och speciellt i företag, har engelska blivit ett oersättligt språk, *lingua franca* (det gemensamma språket), i de internationella sammanhangen. Engelska kan t.o.m. fungera som ett internt språk inom företag, vid sidan av finska (Leppänen & Nikula 2008, 20-21.) Man kan konstatera att utöver att engelska vinner mer terräng, ”erövrar” även finländarna engelskan, genom att modellera den för sina egna ändamål (Nikula & Leppänen 2008, 424). Nikula och Leppänen (2008, 426) hävdar ändå att det inte är sannolikt att engelska skall erövra hela samhället från finska. Situationen visar sig snarare handla om *heteroglossi*, d.v.s. har många finländare nuförtiden en bredare språklig repertoar, och engelska är en del av denna repertoar (Nikula & Leppänen 2008, 426).

Även i turismutbildningen är A-språket i de flesta fallen engelska. Man studerar A-språk två studieveckor i turismutbildningen. Målet med undervisningen är följande (Utbildningsstyrelsen 2009, 121):

”Den studerande

- kommunicerar och fungerar i interaktionssituationer så att han/hon kan utöva sitt yrke, delta i arbetslivet, verka som en aktiv medborgare och söka till fortsatta studier
- behärskar den språkkunskap som behövs i vanliga arbetsuppgifter inom turismbranschen
- kan fungera i en mångkulturell och flerspråkig omgivning.”

Bedömningsskalan är densamma som i det andra inhemska språket, och även föremål för bedömningen är desamma. Det centrala innehållet för berömliga nivån är ”att agera som privatperson i en internationell värld” och ”att kunna agera som arbetstagare i en internationell arbetsgemenskap” (Utbildningsstyrelsen 2000, 26-27).

Enligt Kantelinen och Airola (2008, 5, se även Huhta m.fl. 2006) har man på 1990- och 2000-talen gjort flera kartläggningar i Finland om behovet av språkkunskaper i företag. Det gemensamma resultatet vid dessa kartläggningar är att engelska är det viktigaste språket i arbetslivet, och även det språk som man behöver mest. De näst viktigaste språken är svenska och tyska. (Kantelinen & Airola 2008, 6.) Kantelinen och Airola (2008, 6) hävdar att prognoser för framtiden visar att behov för språk- och

kommunikationskunskaper kommer att öka t.o.m. från den nuvarande situationen. Internationella kontakter kommer att öka och även finska arbetsplatser blir ännu mer mångkulturella. Därför behöver man vid sidan av mångsidiga språkkunskaper även förmågan att förstå och möta olika kulturer. (Kantelinen & Airola 2008, 6.) Även enligt Jaatinen (1998, 49-50) har arbetslivet och yrkesutbildningen blivit mer internationella, och t.ex. undervisning på främmande språk och internationell praktik har ökat. Jaatinen (1998, 52) hävdar vidare att språkkunskap som innebär förmåga att möta olika kulturer är en viktig del av den yrkesmässiga bildningen. Om man jämför dessa saker med turismutbildningens mål i avsnitt 2.1.1, märker man hur viktiga språkkunskaperna är för professionella inom turism. Därtill kan man hävda att engelska spelar en betonat viktig roll inom turism.

Jaatinen (1998) har i sin artikel granskat engelskundervisning i yrkesutbildningen. Enligt Jaatinen (1998, 55, 59) kan man inte i yrkesutbildningen undervisa språket bara som ett redskap, utan även yrkesinriktat innehåll, som kommer fram av t.ex. texter och diskussioner, är en viktig del av språkinlärningsmiljö, men det yrkesinriktade innehållet är inte heller tillräckligt i sig. I en engelskakurs för närvårdare inledde Jaatinen (1998, 65) med att studerandena fick diskutera eller skriva om sina egna erfarenheter och föreställningar. Meningen med denna utgångspunkt var att få ett äkta och eget förhållande med teman som behandlas och därmed med språket (engelska). Jaatinen (1998, 70) konstaterar även att studeranden var redan i början av kursen experter med att hur de vill studera ett främmande språk och hur de skall lära sig bäst detta språk. Studeranden hade många tankar över och kunskaper om i vilka arbetsuppgifter de kommer att behöva engelska i och hurdan denna engelska skall vara (Jaatinen 1998, 70). Det kan konstateras att studeranden hade med sig implicit kunskap om engelskinläringen, vilket troligen hade påverkats av deras tidigare erfarenheter, eller av andra människor (se vidare avsnitt 3.1 om uppfattningar). *ESP – English for Specific Purposes* diskuteras i mer detalj i avsnitt 2.2.2.

2.2 Fackspråklig språkundervisning

Studier i främmande språk vid yrkesutbildningen blev obligatoriska i Finland på 1980-talet då man förnyade det dåtida mellanstadiets utbildning. De tidigare språkstudierna inom yrkesutbildningen kunde närmast jämföras med en hobby: Språkstudierna var

frivilliga och i många branscher var det inte ens möjligt att studera språk. Efter förnyelsen av utbildningen har det varit viktigt att man anknyter språkundervisningen och -inläringen till den bransch studeranden studerar i, d.v.s. man måste integrera också språkkunskaper som en fast del av det allmänna yrkeskunnandet.” (Kantelinen 1998, 10-11.)

Språkundervisningen vid yrkesutbildningen är ett typiskt exempel på *undervisning i främmande fackspråk* (engelska termer för detta är bl.a. *Languages for Specific Purposes* (se vidare avsnitt 2.2.2), och *Vocational Language Learning* (se avsnitt 2.2.1)). Andra möjliga termer som kan användas är *undervisning i främmande språks fackspråk* och *fackspråksundervisning i främmande språk* (Gustafsson, personlig kommunikation, 10.12.2010). Syftet med undervisningen i främmande språks fackspråk är att utveckla den språkkunskap som studerandena behöver i yrkeslivet och i sina fortsatta studier, medan ändamålet i grundskolan och gymnasiet är att utrusta eleverna med allmängiltiga baskunskaper som möjliggör den ständiga utvecklingen av språkkunskaper. (Kantelinen 1995, 29). Enligt Härmälä (2010) ger den språkkunskap som man fått i den grundläggande utbildningen en basis för att komplettera språkkunskaper enligt ens egen bransch, t.ex. i yrkesutbildningen. Härmälä (2010) hävdar att man i detta fall med fackspråklig språkkunskap menar ”för det mesta behärsningen av det vokabulär som är egendomligt för ens bransch” (min översättning). Generellt studerar man språk genom möjliga situationer i arbetslivet, t.ex. ”engelska för kundbetjäning” eller ”telofonsvenska” (Härmälä 2010). Härmälä (2010) betonar ändå att då glömmet man ofta att språk inte används i ett vakuum i ett arbetsställe, utan i kommunikationssituationer med andra människor.

Enligt Strevens (1988a, 2, citerad i Kantelinen 1995, 29) innebär fackspråksundervisningen i främmande språk en sådan undervisning som motsvarar studerandenas speciella behov av språkkunskaper. Språkstudiernas innehåll, teman, och ämnesområden är förenade med studerandenas specialområde, t.ex. med yrkesbranschen. T.o.m. i undervisningen kan det användas vilka som helst undervisningsmetoder, och undervisningen kan t.ex. betona bara ett område av språkkunskaper, t.ex. läsning eller skrivning. (Kantelinen 1995, 29.)

Enligt Robinson (1991, 2) studeras fackspråk inte p.g.a. att studerandena skulle vara intresserade av språk och kultur i sig, utan därför att de behöver språk i sina framtida

yrken, eller i sina studier. Därför kan man säga att fackspråksundervisningen i främmande språk styrs av ett visst mål (Robinson 1991, 2). Robinson (1991, 3) hävdar vidare att en typisk studerande som studerar fackspråk är en vuxen inlärare, antingen yngre eller äldre, som oftast redan har skaffat sig generella språkkunskaper. Studiegrupperna kan för sin del vara heterogena å ena sidan vad gäller studerandenas kunskaper inom yrkesområdet och å andra sidan vad gäller deras språkkunskaper (Robinson 1991, 4). Enligt Hämäläinen (2001, 26) har studeranden som nyligen avslutat grundskolan ofta inte en klar bild av sin bransch eller de arbetsuppgifter som ingår i denna bransch. Studerandena kan också hoppas att språkstudierna i yrkesutbildningen skiljer sig från språkstudierna i grundskolan. Därför måste studerandena introduceras till sin bransch redan i början av sin studiekarriär för att utbildningen skall lyckas. För att språkundervisningen skall vara annorlunda än språkundervisningen i grundskolan, behövs bakgrundskunskaper om branschen och om den språkkunskap som behövs i branschens arbetsuppgifter. (Hämäläinen 2001, 26.)

Kantelinen (1995, 30) konstaterar att man i yrkesutbildningen samtidigt studerar främmande språk och ens yrkesområde. Vad som visar sig vara utmanande i fackspråklig språkundervisning är att studerandena i en och samma grupp inte har samma kunskaper om sitt yrkesområde (jfr. Robinson 1991, 4). En del kan t.ex. ha redan arbetserfarenhet om området, medan för andra kan allt vara nytt och främmande. (Kantelinen 1995, 30.) Enligt Kantelinen (1995, 33) är den yrkesinriktade språkkunskapen en del av yrkeskunskapen, och därför kan man säga att en språklärare lär studerandena också en del av deras yrke.

Enligt Strevens (1988b, 40, citerad i Kantelinen 1995, 34-35) har studeranden som kommer till yrkesutbildningen åtminstone tre typer av förväntningar (eller uppfattningar) när de påbörjar sina studier. För det första har studeranden egna förväntningar om hur språk undervisas och lärs in – baserat på sina tidigare studieerfarenheter (jfr. t.ex. Jaatinen 1998). För det andra kan en studerande ha uppfattningar gällande hurdan han/hon är som en språkinlärare, över hurdana resultat kan han/hon förvänta sig osv. Till sist, har en studerande också uppfattningar om sitt behov av språkkunskaper i sitt specialområde, vilket kan vara rätt eller fel, beroende av studerandens tidigare erfarenhet i branschen. En del av dessa aspekter som Strevens lyfter fram, skall även analyseras i denna avhandling i kapitel 5, t.ex. hur

turismstuderanden uppfattar sig själva som språkinlärare. Studerandenas tankar över språkkunskapernas behov i arbetslivet kommer även att diskuteras.

Strevens (1988b, 41, citerad i Kantelinen 1995, 35) anser att språkinläringen är lättare för ungdomar som direkt efter den obligatoriska grundskolan påbörjar i yrkesutbildningen, jämfört med äldre vuxna som varit ute i arbetslivet och redan känner sitt område. Strevens (1988b, 41, citerad i Kantelinen 1995, 35) poängterar vidare att det kan vara svårare för studeranden i medelåldern att studera språk eftersom de inte nödvändigtvis tror på sig som språkinlärare. Själv delar jag inte denna syn: Enligt min synpunkt har de äldre studerandena med arbetserfarenhet en mer realistisk syn på de kunskaper som behövs i arbetslivet och de kan också vara mer motiverade än sina yngre studiekamrater. M.a.o. delar jag Robinsons (1980, citerad i Kantelinen 1995, 32) synpunkt att om en studerande redan har fått utbildning i branschen, eller arbetserfarenhet, vet han/hon hurdana språkkunskaper som behövs och i vilka situationer. Därför har studeranden åtminstone rimlig motivation att studera språk. (Robinson 1980, citerad i Kantelinen 1995, 32). På samma sätt kan det vara svårt att bli motiverad för en studerande som inte än känner till sitt specialområde. Det är möjligt att studeranden överhuvudtaget inte har en realistisk bild över vad kunskaper området kräver, i vilka situationer o.s.v., för att inte tala om kunskaperna i de främmande språken. Det kan inte antas att studerandena skulle ha realistiska uppfattningar över de språkkunskaper de kommer att behöva om de inte har erfarenhet över sitt yrkesområde. (Kantelinen 1995, 32.)

I sin studie över yrkesskolestuderandens motivation att lära sig svenska, betonar Kantelinen (1995, 31) studerandenas subjektiva, upplevda behov av svenska språket. Med det upplevda behovet menar hon ”de kunskaper, uppfattningar, och föreställningar som studerandena har över sina framtida behov av det svenska språket i sina yrken och på fritiden” (min översättning). (Kantelinen 1995, 31.) Enligt Hutchinson och Waters (1987, 56) kan studerandenas uppfattningar avvika från dem läraren har. När man undersöker studerandenas behov av språkkunskaper kan t.ex. en student med arbetserfarenhet ha en mer realistisk syn på det verkliga behovet av språkkunskaper. Hutchinson och Waters (1987, 57) konstaterar att det är viktigt i motiveringen av studeranden att ta till hänsyn även deras egna uppfattningar över hurdana språkkunskaper de kommer att behöva. Om man ser detta i ljuset av den allmänna

atmosfären vad gäller svenskan i Finland (jfr. diskussionen i avsnitt 2.1.2), får motiveringen av studeranden en ännu viktigare roll i svenskundervisningen.

2.2.1 VOLL – Vocationally Oriented Language Learning

En viktig term som ansluter sig till fackspråklig språkinläring och -undervisning är *VOLL*, *Vocationally Oriented Language Learning*. Termen skapades av Europeiska rådet på 1990-talet och den syftar till ”inläringen av språk för arbetet och för livet” (min översättning) (Vogt 2009, 64). *Livslångt lärande* (för arbetet och för livet) är en av Europeiska rådets mål för europeiska medborgare (Vogt 2009, 64, se även Seppälä 2011). Termen omfattar alla främmande språk (Vogt 2009, 66). Enligt Fitzpatrick (2000, 67, citerad i Vogt 2009, 66) är VOLL:

”the use of a foreign language in the working world rather than the study of a language as an academic discipline”

VOLL har således inte så strikta yrkesmässiga kontexter som undervisningens fokus som ESP (*English for Specific Purposes*), eller LSP (*Language for Specific Purposes*) (se vidare 2.2.2) har. VOLL syftar mera till den generella inläringen av språk. (Vogt 2009, 66.) Brewsters (1995, 2, citerad i Vogt 2009, 66) definition av VOLL är mer detaljerad än den av Fitzpatrick ovan.

”the essence of VOLL centers around learning language, skills, and subject content. Learning here must not be seen in its parts, but rather in the context of the learner’s work and life (...). VOLL can serve as an integral part of the lifelong learning process, combining directly working-related skills with personal growth and social awareness.”

Således innebär VOLL att livslångt lärande också sker i livets andra kontexter utöver arbetet. Enligt dessa VOLL-principer undervisar man språk som används i yrkesmässiga kontexter, men detta språk är varken allmänspråk, eller högt specificerat språk. (Vogt 2009, 66.) Detta beror på att den vardagliga kommunikationen på arbetsplatser inte är väldigt specialiserad. Även Härmälä (2010) konstaterar att språk inte används i ett vakuum i arbetsplatserna, utan i kommunikationssituationer med andra människor.

Kommunikationen på arbetsplatserna kan skildras bättre som en blandning av specifikt språk och generell kommunikation. (Weber m.fl. 2000, citerad i Vogt 2009, 66-67.) Enligt VOLLs principer är det inte viktigt att memorera specifika ord som en vokabulär, men vad som är viktigt är att kommunicera på främmande språk, något som personligen involverar inläraren. Approachen placerar inläraren i centrumet eftersom dess grund är inlärarens erfarenheter och deras (framtida) professionella kontexter. (Vogt 2009, 67.) I VOLL försöker man alltså ta hänsyn till inlärarnas verkliga kommunikativa behov i det professionella livet, samt i livet i allmänhet. För läraren ger detta en möjlighet att placera inlärningsaktiviteter i en verklig professionell kontext. I verkligheten, är det ofta problematiskt att lärarna (och studerandena) inte exakt vet hurdana språkkunskaper studerandena kommer att behöva (jfr. Kantelinen 2009). Språklärarna är ju oftast inte specialister inom branschen vars studeranden de undervisar, vilket kan innebära att det är svårt för läraren att skapa passande aktiviteter. (Vogt 2009, 67-68.)

2.2.2 ESP – English for Specific Purposes och LSP – Language for Specific Purposes

När man närmare granskar *ESP, English for Specific Purposes*, märker man att många av dess drag är gemensamma med de mer allmänna teorierna. En intressant fråga är således varför engelska spelar en så viktig roll i fackspråklig språkundervisning att den har t.o.m. sin egen teori. Orsaken kan kanske hittas i historien: ESP har sina rötter på 1950- och 1960-talen då världsekonomin började förändras. Man började använda engelska mer och mer som ett internationellt språk för och inom vetenskap, teknologi och affärlivet, och därtill började antalet utbytesstuderanden i de engelsktalande länderna öka. (Dudley-Evans & St John 1998, 19.) I början var ESP mest dominerad av *EAP – English for Academic Purposes*. Det finns även andra termer anknutna till ESP, t.ex. *EOP- English for Occupational Purposes* och *EBP – English for Business Purposes*. EOP syftar till engelska som inte används för akademiska ändamål (Dudley-Evans & St John 1998,7). EOP har alltid funnits med i ESP, men har inte haft en så stor roll. Däremot har betydelsen av *EBP – English for Business Purposes* ökat ständigt. (Dudley-Evans & St John 1998, 2.)

Dudley-Evans och St John (1998, 4-5) har i sin definition av ESP delat in dess drag i absoluta och varierande drag. De absoluta dragen är för det första att ESP är planerade för att bemöta inlärarnas specifika behov, och för det andra att ESP använder som hjälp

de bakomliggande metoderna och aktiviteterna av de branscherna det betjänar. De varierande dragen hos ESP är t.ex. att ESP kan använda olika undervisningsmetoder än metoderna inom den generella engelskan (jfr. Kantelinen 1995), och att ESP vanligen är planerad för vuxna inlärare, men det kan likaväl användas med inlärare på det andra stadiet (*secondary school*). (Dudley-Evans & St John 1998, 4-5.) Enligt Strevens (1988, citerad i Dudley-Evans & St John 1998, 8) har en ESP kurs uppenbara fördelar, när studerandena har specifika behov. Då det fokuseras i inlärnarnas behov, tappar man inte tid och undervisningen är relevant för inlärnarna. Dudley-Evans och St John (1998, 9) konstaterar således att ESP är mer motiverande för studerandena än den generella engelskan.

Enligt Bloor och Bloor (1986, citerad i Basturkmen 2006, 15) finns det två perspektiv i termen *Language for Specific Purposes*. Det första är att det specifika språket är baserat på det generella språkets grundkärna (*the common core plus*), och det andra att allt språk existerar i en variation, eller andra, och att det inte finns någon grundkärna. (Bloor & Bloor 1986, citerad i Basturkmen 2006, 15.) Tanken med att olika variationer av engelska är baserade på en grundkärna med gemensamma grammatiska och andra lingvistiska inslag har spridit ut sig brett (Basturkmen 2006, 16). I det andra perspektivet föreslås det att den centrala engelskan finns med i alla variationerna av engelska. Engelska lärs in i en kontext, eller andra: Det finns således ingen "central" engelska, som inte har någon variation. Därför finns det å ena sidan ingen generell engelska, och å andra sidan ingen engelska för specifika ändamål. (Basturkmen 2006, 17.) Även Dudley-Evans och St John (1998, 4) påpekar att mycket av ESP är baserad på "den gemensamma kärnan" och också på kunskaper som tillhör till alla akademiska grenar. Själv håller jag mest med idén att det finns en gemensam grundkärna, eftersom i alla språken finns det variationer, men oftast har dessa variationer någonting gemensamt mellan sig, d.v.s. en grundkärna. För att sammanfatta kan man konstatera å ena sidan att många tankar av ESP påverkar vara gemensamma med de andra teorierna, t.ex. med VOLL, och å andra sidan påverkar ESPs teori vara även tillämplig till andra språk också. I alla teorierna om fackspråklig språkundervisning tycks det finnas många goda inslag, men i det verkliga livet kan det också finnas problem t.ex. i motivation, i bedömning och i språkstudiernas omfattning (se t.ex. Kantelinen 2009).

3 UPPFATTNINGAR

3.1 Termen uppfattningar

Enligt Pajares (1992, 307, citerad i Barcelos 2003, 7) har *uppfattningar* (eng. *beliefs*) omnämnts som en ”trasslig” (eng. *messy*) konstruktion. Det är ganska svårt att definiera uppfattningar om andraspråksinlärning, eftersom det finns många olika termer som hänvisar till termen uppfattning (Barcelos, 2003, 8). Aro (2009, 12) poängterar för sin del att med användningen av andra termer än uppfattningar, har man möjligen försökt undvika de svårigheter som uppstår med att definiera denna term.

Barcelos (2003, 9-10) ger en lista över olika termer och definitioner där hon hänvisar till olika forskare i branschen. I tabell 1 presenterar jag några av dessa termer. De presenterade termerna visar på hur olika sätten begreppet uppfattningar kan definieras.

Tabell 1 Några definitioner av uppfattningar, efter Barcelos (2003, 9)

Namnet på begreppet	Forskaren/forskarna	Definitionen
Folklinguistic theories of learning	Miller & Ginsberg 1995, 294	<i>Ideas that students have about language and language learning.</i>
Metacognitive knowledge	Wenden 1986, 163	<i>The stable, statable although sometimes incorrect knowledge that learners have acquired about language, learning and the language learning process; also referred to as knowledge or concepts about language learning or learner beliefs; there are three kinds: person, task and strategic knowledge.</i>
Beliefs	Wenden 1986, 5	<i>Opinions which are based</i>

		<i>on experience and the opinions of respected others, which influence the way they [students] act.</i>
Culture of learning languages	Barcelos 1995, 40	<i>Learners' intuitive implicit (or explicit) knowledge made of beliefs, myths, cultural assumptions and ideals about how to learn languages. This knowledge, according to learners' age and social economic level, is based upon their previous educational experience, previous (and present) readings about language learning and contact with other people like family, friends, relatives, teachers and so forth.</i>

Förutom dessa definitioner till uppfattningar, nämner Barcelos (2003, 8-10) även andra definitioner av olika forskare: *learner representations* (Holec, 1987), *representations* (Riley, 1994), *learners' philosophy of language learning* (Abraham & Vann, 1987), *cultural beliefs* (Gardner, 1988), *learning culture* (Riley, 1997), *culture of learning* (Cortazzi & Jin, 1996), och *conceptions of learning and beliefs* (Benson & Lor, 1999). Enligt Aro (2009, 12) kan man även räkna undersökningar i inlärares *kunskaper om inlärningsstrategier (knowledge of learning strategies)* som en form av forskning i uppfattningar eftersom dessa undersökningar i många fall koncentrerar sig på hur inlärares uppfattningar om effekten av olika strategier.

Enligt Kalaja och Barcelos (u.u., 1) är det viktigt att se hur uppfattningar hör ihop för det första med inlärares synvinkel på språkinläring och användningen av inlärningsstrategier; för det andra med inlärares personliga egenskaper, t.ex. om

han/hon är ängslig (*anxiousness*); för det tredje med undervisningsmetoder; och till sist med de möjliga konflikterna mellan inlärarens och lärarens uppfattningar. Även om det har förståtts inom uppfattningsforskning att inlärarna har sina egna synpunkter över språkinläring, händer det ofta att inlärarnas egna teorier ses som mindre värdefulla än de vetenskapliga teorierna (Barcelos 2003, 8). Preston (1991, citerad i Barcelos 2003, 8) konstaterar också att uppfattningar, eller *folklinguistics* i detta fall, vanligen nervärderas och ses som oskyldiga, naiva tankar (*innocent understandings*). Fast det är lätt att kritisera dessa tankar, är det möjligt att de i verkligheten inte alls är märkliga eller fel (Preston 1991, citerad i Barcelos 2003, 8). Aro (2009, 13) poängterar att enligt många definitioner speglar uppfattningar vad en person *tror att vara sant*. Dessa uppfattningar representerar den realitet som är verklig just för denna person, och ur denna personens synpunkt är det irrelevant om dessa uppfattningar är sanna eller inte – de är verkligheten för honom eller henne. (Aro 2009, 13.)

3.2 Tidigare forskning

Uppfattningar om främmande språk, språkinläring och språkundervisning har intresserat forskare redan sedan 1980-talet (Kalaja & Barcelos u.u., 1). Detta var ganska sent jämfört med t.ex. sociologi, antropologi, psykologi eller pedagogik (Barcelos 2003, 7). I början sågs uppfattningarna vara individuella och kognitiva inlärardrag. Uppfattningarna tycktes även vara relativt statiska, men nuförtiden granskas de som dynamiska och situationsbundna. Emellertid påpekar Kalaja och Barcelos (u.u., 1) att diskussionen om uppfattningar går tillbaka till 1970-talet då det börjades tala om *the Good Language Learner*. I denna diskussion lades det vikt på uppfattningarna (som då gick under namnen *mini-theories* eller *learning philosophies*) som ett av de möjliga skälen som skulle förklara framgången av *the Good Language Learner*. Termen *beliefs* användes för första gången i tidskriften *Applied Linguistics* i 1985 i en studie av Elaine Horwitz där det undersöktes hur vanliga vissa uppfattningar var i en grupp av studeranden. (Kalaja & Barcelos u.u., 1.)

Eftersom även forskningen i andraspråksinläring har förändrats, har uppfattningarna blivit ännu viktigare i forskningen. Nuförtiden betraktas det viktigt att granska inlärningsprocessen innehållsmässigt och kvalitativt, jämfört med att tidigare strävades det efter att kunna generalisera information. Forskning om uppfattningar är till stor nytta

då man forskar i språkinlärarnas egna erfarenheter. (Dufva m.fl. 2007, 312.) Dufva m.fl. (2007, 312) poängterar ändå att det fortfarande fattas kunskap om hur uppfattningarna styr språkinläring.

I slutet av 1990-talet började forskningen om uppfattningar blomstra och således ta olika former. Några forskare behöll den gamla synpunkten att uppfattningarna är kognitiva och ”inne i inlärares huvud”, medan andra tog ställning till att uppfattningarna är sociala konstruktioner som byggs av inlärares själv och av andra människor involverade i inlärningsprocessen. (Kalaja & Barcelos u.u., 2). Under den tiden utkristalliserades även två olika forskningslinjer. Den ena fortsatte den gamla linjen med *etic*-perspektiv som betonade den objektiva naturen av språkinläringen. Den andra linjen tog ett *emic*-perspektiv och såg det subjektiva i språkinläringen, t.ex. hur det är att vara en språkinlärare, och hur det är att lära språk – alla dessa markeras med positiva eller negativa upplevelser, samt får de personliga betydelser för inlärares. Man insåg att uppfattningarna beror på kontexten och att de är olika i olika situationer. (Kalaja & Barcelos u.u., 3).

3.2.1 Några forskningslinjer

Barcelos (2003, 11) skiljer ut tre huvudsakliga forskningslinjer vad gäller uppfattningar: *normativ*, *metakognitiv* respektive *kontextuell*. Dessa kategorier är grupperade enligt forskningens metodologi, definitionen på uppfattningarna och hur man ser relationen mellan uppfattningar och handlingar. Barcelos (2003, 7) hävdar också att forskningen om uppfattningar hittills har koncentrerat sig bara på att definiera själva termen uppfattningar, i stället för att försöka förstå uppfattningarnas ursprung och deras effekter på språkinläring (se även Dufva m.fl. 2007). Kalaja (2003, 87) delar för sin del in uppfattningsforskningen enligt konventionella (mainstream) respektive diskursiva metoder, beroende på forskningsmetoder och på vilket roll språket spelar i dessa metoder. De tidigare, mer kognitiva, metoderna såg språket som en spegel som reflekterade vad som gick runt i inlärares tankar, medan man i den diskursiva approachen ser språket som ett sätt att konstruera aspekter av den sociala världen, såsom uppfattningar (Kalaja 2003, 93.)

Enligt Aro (2009, 16) ser man inom den kognitiva approachen inlärnarnas uppfattningar som mentala representationer som inlärnarna kan nå och verbalisera. Uppfattningarna kan även kvantifieras, t.ex. med hjälp av frågeformulär, eller inlärnarna kan berätta om sina uppfattningar i en intervju (Aro 2009, 16). Ett av de klassiska frågeformulären inom forskningen i uppfattningarna är *Beliefs About Language Learning Inventory*, *BALLI*, utvecklad av Elaine Horwitz på 1980-talet. BALLI är ett strukturerat frågeformulär vilket syftar till att komma åt den kognitiva synpunkten av uppfattningar. Om man ser uppfattningarna som något oföränderligt, kan forskaren lista frågorna på papper och inlärnarna kan markera sina reaktioner till dessa frågor. Av detta skäl är strukturerade frågeformulär lätta att använda med stora grupper av informanter. (Aro 2009, 16-18.) Aro (2009, 18) menar att man t.ex. med en öppen skriftlig uppgift får en möjlighet att analysera data även kvalitativt. På detta sätt får även inlärnarna en möjlighet att uttrycka sådana saker som inte finns med i den strukturerade delen av enkäten (Aro 2009, 18).

Inom den kognitiva approachen forskar man i inlärnarnas uppfattningar för att hitta sambandet mellan inlärnarnas uppfattningar och handlingar (Aro 2009, 21). Aro (2009, 21) poängterar ändå att man gott kan anta att uppfattningarna styr människornas handlingar, men dessa handlingar är inte bestämda av uppfattningarna. Hon citerar vidare Wenden (1987a, 585, se Aro 2009, 21) som hävdar att inlärnarnas uppfattningar inte nödvändigtvis reflekterar deras handlingar. Emellertid Sigel (1992, citerad i Aro 2009, 21) konstaterar att om man inte forskar i uppfattningarna inom kontexten, är det vanligt att undersökningen inte visar någon relation alls mellan uppfattningarna och handlingarna.

Enligt Aro (2009, 23) ifrågasätts det inom diskursiv approach om inlärnarna verkligen har några stabila uppfattningar alls. Därför används denna metod inte för att diskutera opinionernas påverka på språkinläringen: Eftersom diskurserna inte nödvändigtvis reflekterar vad inlärnarna ”verkligen tänker”, kan man inte relatera deras uppfattningar med deras handlingar. Den diskursiva metoden har följaktligen olika intressen som den traditionella forskningen: I stället för att forska i uppfattningarnas effekt på språkinläring, granskar den diskursiva metoden uppfattningar på den språkliga nivån. (Aro 2009, 23.)

Nuförtiden har uppfattningsforskningen blivit inspirerad av sociokulturell och dialogisk forskning (se t.ex. Aro 2009). Enligt denna inriktning tänker man att uppfattningarna har sina rötter i de sociala sammanhangen, men att de senare blir inlärarens ”inre egendom”, och de kan även förvandlas till andra typ av uppfattningar senare i inlärningskarriären. (Kalaja & Barcelos u.u., 4). T.ex. Aro (2009, 11) har i sin doktorsavhandling behandlat utvecklingen av barnens uppfattningar om engelska och om inläringen av engelska. Hon koncentrerar sig speciellt på den sociokulturella referensramen av uppfattningarna, samt på inlärares egen röst och deras förmåga att agera (Aro 2009, 11).

3.2.2 Definition av uppfattningar i denna avhandling

Som sagt, kan uppfattningarna definieras på många olika sätt. Av de definitioner som diskuterades i 3.1 är *Culture of learning languages* av Barcelos (1995, se tabell 1) den definition som mest inspirerar mig och påverkar på synvinkeln av denna avhandling. För mig betyder således uppfattningar en implicit kunskap, som påverkas i hög grad av inlärarens ålder, inläringserfarenheter, och också av andra människor. Kulturen som inläraren lever i, samt hans/hennes socioekonomiska bakgrund påverkar också på hur inläraren ser språket, undervisningen och inläringen. Jag anser att uppfattningarna hos en inlärare inte enbart är personliga, utan de kan påstås vara mer omfattande. Detta beror på att även andra människor påverkar inlärarens uppfattningar, såsom läraren, familjemedlemmar, men även samhället och dess attityder och uppfattningar inverkar på uppfattningarna hos en inlärare. T.ex. Dufva (2003, 137) hävdar att de flesta uppfattningar verkar vara *medierande* därför att uppfattningar av en person är ”baserade på talet av Andra [människor], speciellt av Andra som har någon slags auktoritet” (min översättning). M.a.o. är min synpunkt på uppfattningarna påverkat av *dialogism* och *sociokulturalism* (se t.ex. Asunmaa 2002, Dufva 2003 och Aro 2009).

Asunmaa (2002) har i sin licentiatavhandling, där hon undersökte tradenomer och deras uppfattningar om inläringen av tyska, använt den dialogiska synpunkten på uppfattningar. Den definition som Asunmaa (2002, 33) använder i sin avhandling, sammanfattar väl vad även jag anser om uppfattningar:

”... de [=uppfattningarna] är både individuella och sociala, d.v.s. inlärarens medvetenhet om sin egen inläring och språkkunskap föds i samverkan mellan individen och miljön. Uppfattningarna hos en individ förblir inte stabila, utan de kan växla och förändras, när han/hon speglar dem i andra personers tankar, eller i den generella opinionen, eller när han/hon medvetet börjar fundera över dem. Uppfattningar hos en studerande ... kan förändras mycket under studerandens språkinlärningshistoria ... Uppfattningarna påverkas av egna erfarenheter, av åsikter hos de närmaste människorna och studiekamraterna, av det finska språk- och kultursamhället och även av vårt skolsystem och dess språkundervisning.” (min översättning)

Enligt Aro (2009, 27) kan dialogiska och sociokulturella teorier bygga en bro mellan kognitivistiska och diskursiva approachen (se diskussionen i avsnittet 3.2.1 ovan) i uppfattningsforskning därför att ”de har potential att frambringa enhet i den individuella/sociala och kontextuella/kulturella tudelningen” (min översättning). Aro (2009, 34) hävdar att människan har en ständig dialog med miljön, vilket resulterar i att det individuella psyket är även internt dialogiskt och polyfoniskt. Om man antar att människans psyke är dialogiskt i sig, måste även uppfattningar vara starkt påverkade av miljön, samhället och kulturen. Speciellt i kontexten av denna avhandling, är det intressant att se hur det tvåspråkiga finska samhället, där engelska påstås vara det tredje inhemska språket (se t.ex. Leppänen m.fl. 2008), påverkar inlärnarnas uppfattningar om språken och språkinläring. Även enligt Dufva (2003, 138) är uppfattningarna inte ”monotona och/eller logiskt organiserade scheman” (min översättning), utan de består av olika *röster* (eng. *voices*), d.v.s. uppfattningar av språkinläring kan bestå av individuella, sociala och institutionella synpunkter och röster. Dessa röster kan finnas i en individs olika uppfattningar, eller de kan alla finnas t.o.m. i en och samma uppfattning. (Dufva 2003, 138).

Att uppfattningar föds i dialog med andra, och påverkas mycket av andra människors åsikter är som teori nästan en motsats till den gamla *kognitivistiska* synvinkeln, som t.ex. Dufva (2003, 132) har diskuterat. Liksom Dufva (2003, 132), anser inte heller jag att en uppfattning skulle vara ”en individuell mental kunskapsstruktur som är ganska oföränderlig i sin natur och som kan undersökas med att använda traditionella verktyg av experimental och kvantitativ forskning.” (enligt Dufva 2003, 132, min översättning).

Tvärtom, anser jag att uppfattningarna föds i sociala sammanhangen och i dialog med andra människor, och dels ”finns” uppfattningar i dialogen, inte bara inne i inlärares mentala struktur. Även kulturen och samhället påverkar individens uppfattningar. Uppfattningarna kan därtill förändras med tiden.

3.2.3 Visuella metoder inom uppfattningsforskning

Uppfattningar har i hög grad utforskats med hjälp av skriftliga och intervjuer (se t.ex. Kalaja 2003, Aro 2009). Användningen av visuella metoder är emellertid relativt ny inom språkforskning generellt och uppfattningsforskning mer specifikt, t.ex. enligt Kalaja m.fl. (2008, 187) har teckningar, eller andra visuella metoder, inte använts mycket i forskningen över språkinläring och språkundervisning. Dufva m.fl. (2007, 315) poängterar att användningen av människofigurteckningarna går tillbaka till 1880-talet, då konstkritiken Corrado Ricci publicerade ett verk med barns teckningar. Teckningarna tycktes vara diagnostiskt värdefulla i barnpsykologi och till och med senare har de använts rikligt i t.ex. i tester inom utvecklingspsykologi (Dufva m.fl. 2007, 315). Som en forskningsmetod kan man jämföra användningen av teckningar med levnadsteckningar eller med efteråt gjorda intervjuer (Dufva m.fl. 2007, 318). I sin undersökning granskar Dufva m.fl. (2007, 318) teckningarna som *visuella narrativer* där studerandena berättar om de resurser som de använder i språkinläringen.

Dufva m.fl. (2007, 315) antar att det alltid i en bild finns åtminstone litet av en studerandes psykologiska självbild av henne/honom själv som inlärare av språk. Detta stöds av vad man känner till inom psykologin: Man kan tänka sig att tecknarens ”omedvetna uppfattningar om sig själv [finns] i teckningarna, uppfattningarna om hans/hennes värderingar, attityder, personlighet och om hans/hennes förhållande till andra människor” (min översättning) (Klepsch & Logie, 1982, citerad i Dufva m.fl. 2007, 315).

Enligt Dufva m.fl. (2007, 316) har det under de senaste åren börjats göra undersökningar där bilder har granskats som ”en tolk av uppfattningar”. Således kan teckningar och andra visuella metoder, t.ex. fotografier (se t.ex. Nikula & Pitkänen-Huhta 2008), vara en alternativ metod att lyfta fram uppfattningar. Det är också möjligt att en bild lyfter fram andra saker än verbala berättelser gör. Visuella metoder kan vara

till hjälp för informanter i en undersökning att lyfta fram sådana uppfattningar som kan vara svåra att formulera med ord. (Dufva m.fl. 2007, 316.) Dufva m.fl. (2007, 316) antar också att med användningen av bilder kan man nå sådana situationer och erfarenheter som informanter själv definierar som viktiga. Även enligt Kress m.fl (2001, citerad i Kalaja m.fl. 2008, 15) bjuder varje meningsbärande system (meaning making system) olika kommunikativa möjligheter. Kalaja m.fl. (2008, 188) föreslår således att detta kan innebära att det finns skillnader mellan verbala och visuella narrativer gjorda av en inlärare.

I sin studie med döva inlärare av engelska, analyserade Kelly (2009) fyra teckningar gjorda av universitetsstuderande. Hon lade märke till att studerandena ser inläringen av engelskan som ett ensamt jobb, något som även har noterats av t.ex. Dufva m.fl. (2007) och Kalaja m.fl. (2008). I Kellys (2009) undersökning hade tre teckningar av fyra en väg skildrad i dem medan den fjärde skildrade en inlärare tillsammans med sin lärare. Kelly poängterar att döva inlärare är en del av språkminoritet och att de har lärt sitt första främmande språk redan som unga, och att de därför respekterar sina språkfärdigheter och är medvetna om främmande språkens viktighet. (Kelly 2009, 94.) Även Palviainen (u.u, 11) hävdar i sin studie av svenskstuderanden vid universitetet att ”inlärningsprocessen i första hand [är] en individuell historia” och att det är påtagligt att det inte finns andra människor i bilderna. Enligt henne, kan en bidragande orsak till detta vara själva instruktionerna till rituppgiften: i ett självporträtt är det meningen att man skildrar *självet* (Palviainen u.u., 11).

Med självporträtten har man undersökt t.ex. vilka *medierande resurser* (eng. *mediational means*) inlärarna utnyttjar i sin inläring. T.ex. Kalaja m.fl. (2008, 188-189) stöder sig i sin studie på en sociokulturell approach vilket ser stora delen av människans aktiviteter som kulturellt påverkade. De sociala och kognitiva aktiviteter, som människan tar del i, är påverkade av många semiotiska och materiella *verktyg*. Förstås språket är en av de kraftfullaste verktyg som användas i tänkande och i kommunikation med andra människor. (Kalaja m.fl. 2008, 189.) Kalaja (2008, 189) konstaterar vidare att det även finns andra *medierande resurser* som kan användas, t.ex. andra människor. Därtill finns det andra verktyg som man kan dra nytta av i inläring, tänkande och problemlösning: nämligen symboler, teckningar eller metaforer (Kalaja m.fl. 2008, 189).

4 MATERIAL OCH METOD

4.1 Problem och frågeställningar

Syftet med denna undersökning är att undersöka hur turismstuderanden inom yrkesutbildningen uppfattar sig själva som språkinlärare. Därtill undersöks det hur de uppfattar det andra inhemska språket, svenska, och det främmande språket, engelska, samt inläringen av dessa språk. Till sist, undersöks även turismstuderandens uppfattningar om arbetslivets språkrav. Uppfattningar undersöks med hjälp av såväl enkät (se vidare 4.3) som självporträtt (se 3.2.3 och 4.4). Vad gäller forskning i uppfattningar, poängterar Aro (2009, 16) att om man ser uppfattningar som något oföränderligt, kan man mäta och kvantifiera dem, och således kan man be informanterna fylla i en enkät enligt deras uppfattningar. Även om jag i min undersökning använder ett frågeformulär, håller jag inte med den gamla kognitiva (eller *kognitivistiska*, se Dufva 2003) synvinkel som granskar uppfattningar som stabila och oföränderliga. Enligt Aro (2009, 18) har några nutida forskare använt även andra forskningsmetoder vid sidan av enkät. Detta har även jag tillämpat till min avhandling, och använt självporträtt vid sidan av enkät. Aro (2009, 18) hävdar att t.ex. när man använder en skriftlig uppgift med en enkät, får man en möjlighet att analysera data även kvalitativt. På detta sätt får också inlärare en möjlighet att uttrycka sådana saker som inte finns med i enkäten (Aro 2009, 18). I denna avhandling får studerandena möjligheten att uttrycka dessa saker i sina självporträtt.

I en undersökning av Sakui och Gaies (1999, citerad i Aro 2009, 18), tyckte studerandena som agerade som informanter att svarsalternativen i frågeformulären ofta var begränsande och de skulle ofta ha behövt en ”det beror på” -fras. I intervjun, som Sakui och Gaies (1999) höll efter informanterna hade fyllt i frågeformulären, var det möjligt för studerandena att uttrycka deras uppfattningar på ett annat sätt (Aro 2009, 18). Man kan således konstatera att i uppfattningsforskning verkar det vara nästan nödvändigt att använda också en annan forskningsmetod vid sidan av enkät. Med den andra metoden, som ofta är kvalitativ, får man annorlunda information än man skulle få med att använda bara enkät. T.ex. enligt Dufva m.fl. (2007, 316) kan visuella metoder hjälpa informanter i en undersökning att frambringa sådana uppfattningar som kan vara svåra att formulera med ord. Dufva m.fl. (2007, 316) hävdar också att med

användningen av bilder kan man nå sådana situationer och erfarenheter som informanter själv definierar som viktiga.

Enligt Kalaja m.fl. (2008, 187) har teckningar, eller andra visuella metoder, inte använts mycket i forskningen över språkinläring och språkundervisning. Eftersom användningen av visuella metoder är relativt ny inom forskningen i uppfattningarna och i språkforskningen överhuvudtaget, är det intressant att använda denna metod, och också kombinera den med den mer vanligare undersökningsformen, enkät. Det är speciellt intressant att använda dessa metoder med att undersöka i språkstudierna inom yrkesutbildningen, eftersom t.ex. Kantelinen (2009, 4) konstaterar att man har forskat bara litet vad gäller språkstudier i allmänhet i yrkesutbildningen på andra stadiet, och speciellt litet vad gäller studier i svenska som det andra inhemska språket inom yrkesutbildningen.

Forskningsfrågorna i denna avhandling är följande:

1. Hurdana uppfattningar har studerandena i turismutbildningen om sig själva som inlärare av svenska och engelska, på basis av forskningsmaterialet i denna undersökning?
2. Hurdana uppfattningar har studerandena i turismutbildningen om svenska respektive engelska och om betydelsen att kunna dessa språk, på basis av forskningsmaterialet i denna undersökning?
3. Hurdan verkar de uppfattade språkkunskapernas betydelse vara för turismstuderandenas framtida yrken? Vilka drag av fackspråklig språkkunskap finns det i studerandenas självporträtt?

För det första, undersöks studerandens uppfattningar om sig själva som språkinlärare med hjälp av både enkätfrågorna och självporträtten. Med att använda två olika sätt att analysera data, ett *deskriptivt* (se 4.3.1) och ett *kvalitativt* (se 4.4.1), får man fram också sådana uppfattningar som inte skulle uppstå med bara en approach. Två approacher ger således en bredare bild av studerandenas uppfattningar.

För det andra, jämförs studerandenas uppfattningar om svenska och engelska. Det är intressant att ta reda på vad svenska och engelska som språk betyder för dem, och vad det betyder att kunna dessa språk. Det är också intressant att jämföra om det finns några

skillnader mellan uppfattningarna om världsspråket engelska, och det andra inhemska språket, svenska. Även med denna forskningsfråga används det både enkäten och teckningarna.

Om den tredje forskningsfrågan kan det sägas att det är relevant att granska fackspråkliga språkkunskaper därför att informanterna är yrkesskolestuderanden. Eftersom språkstudierna i yrkesutbildningen borde förbereda studerandena för arbetslivets språkkrav, är det motiverat att granska deras uppfattningar om de språkkunskaper som behövs i arbetslivet. Detta görs för det mesta med hjälp av enkätfrågorna. Emellertid letas det även efter hänvisningar till fackspråklig språkkunskap i studerandenas teckningar.

För att sammanfatta, kan det konstateras att det viktigaste med denna avhandling är att granska studerandenas egna tankar, deras uppfattningar och känslor gällande svenska och engelska, samt inläringen av dessa språk. M.a.o. försöker jag lyssna på studerandens egna röster om sina uppfattningar. Med att använda två olika typer av material försöker jag få den bredaste möjliga bilden av studerandenas uppfattningar.

4.2 Informanter och datainsamling

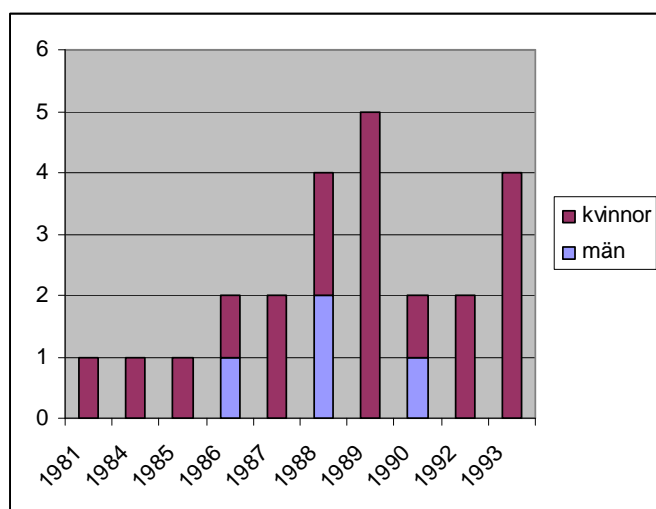
Studeranden i turismbranschen är enligt mitt tycke ett intressant val som informantgrupp. För det första, representerar de yrkesskolestuderanden, som inte så ofta agerar som informanter i undersökningar (se t.ex. Kantelinen 2009), och för det andra, studerar de till ett yrke, där språk antagligen spelar en viktig roll. Ur denna synvinkel är det intressant att ta reda på hur de uppfattar språkinläringen, samt svenska och engelska språken. Samtliga informanter studerade sitt första år i turismutbildningen när materialet samlades.

Materialet samlades in vid en yrkesanstalt i Mellersta Finland under en skoldag i maj 2010. Som sagt, finns det två linjer inom turismbranschen i yrkesskolan, *producenter av resetjänster* och *turisttjänstemän* (se vidare 2.1.1), och båda grupperna deltog i insamlingen av materialet. Eftersom teckningarna som forskningsmetod är främmande för många, kändes det nödvändigt att vara själv på plats och ge även muntliga instruktioner till studerandena. Sammanlagt 34 studeranden deltog i att fylla i enkäten

och att göra självporträtten, men tio minderåriga studeranden fick inte lov från sina föräldrar att delta i undersökningen, och därför uteslöts deras svarsblanketter. Till slut fanns det 24 svarsblanketter kvar för analyseringen, varav tjugo av kvinnor, och fyra av män.

I den första delen av enkäten (se bilaga) ombads studerandena att fylla i deras bakgrundsinformation. Bakgrundsfrågorna gällde kön, födelseår, utbildningsbakgrund, senaste betyg i svenska och engelska, och utbildningsinriktning (producenter av resetjänster eller turisttjänstemän). I producent av resetjänster-linjen studerade tretton studeranden, och på turisttjänstemanlinjen elva studeranden. Alla män (fyra) var i producent-gruppen.

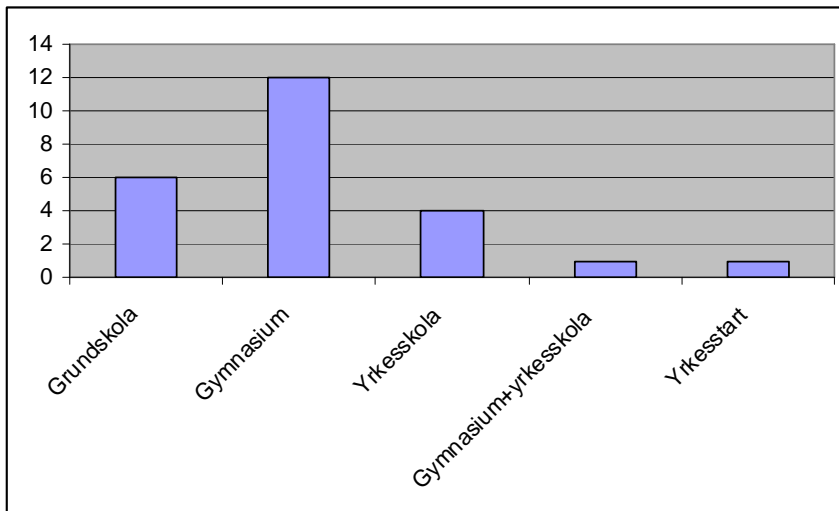
Deltagarnas födelseår varierade från 1981 till 1993 (figur 1). Detta betyder att ålderskillnaden mellan den äldsta och de yngsta studerandena var tolv år. M.a.o. är åldersfördelningen inom informantgruppen stor. Flest antal (fem) informanter var födda 1989, och var således 21 år då datainsamlingen genomfördes. Elva personer var äldre än dessa och åtta yngre.

Figur 1 Informanternas (N=24) födelseår

Studerandena har ganska olika utbildningsbakgrunder (se figur 2). Majoriteten (18) har förutom grundskola även deltagit i annan utbildning, vilket ger dem en litet annan bakgrund än de yngre studerandena. Tolv av dessa 18 studeranden har gått i gymnasium, fyra har redan skaffat sig en annan yrkesutbildning, och en student har avlagt både gymnasie- och yrkesutbildningen. Det är intressant att det enligt figur 1

finns fyra studeranden födda 1993 och som borde ha kommit direkt efter grundskolan, men enligt figur 2 finns det sex studeranden som har gått bara grundskolan. Detta kan innebära att två studeranden inte har fortsatt till vidareutbildning strax efter grundskolan. En student har gått i *yrkesstarten* efter grundskolan. Yrkesstarten är en utbildning som gör det lättare för en student att fortsätta till fortsatta studier och den också minskar mängden avhopp i början av yrkesutbildningen. Framförallt är den avsedd för ungdomar som inte har en klar uppfattning om sitt yrkesval. (Edu.fi, 2010.)

Figur 2 Informanternas (N=24) utbildningsbakgrunder

Fast det finns två linjer i turismutbildningen, kommer jag inte i analysen göra någon skillnad mellan dessa två grupper. För det första, behandlas informanterna som *studerandena i turismbranschen*, d.v.s. deras bransch granskas som en helhet. För det andra, är antal studeranden inte så stor att det vore meningsfullt att vidare klyva gruppen. Studerandenas sista betyg i svenska och i engelska skall behandlas i samband med självporträtten (se avsnitt 5.4), där det känns nödvändigt och intressant att ta upp dem.

4.3 Enkät

Frågorna i enkäten (se bilaga) planerades enligt avhandlingens forskningsfrågor (se 4.1). Frågorna i enkäten var på finska. Den första delen av enkäten, "Bakgrundsinformation", består av frågor om studerandenas bakgrunder. Den andra delen, "Jag som språkinlärare/Mina uppfattningar om språkinlärning och om språkens betydelse",

försöker ta reda på hur studerandena ser sig själva som språkinlärare, och speciellt hur de ser sig själva som inlärare av svenska och engelska. Påståendena i den andra delen är flervalsfrågor enligt Likert-skalan, men det finns också en fråga (19) där studerandena kan berätta med egna ord hurdana de är som språkinlärare. Likert-skalan i denna avhandling har fem svarsalternativ: 1. håller inte alls med, 2. håller delvis inte med, 3. vet inte, 4. håller delvis med, och 5. håller helt med.

I den tredje delen av enkäten, ”Språkens betydelse för mig/Mina uppfattningar om språk”, finns det flervalsfrågor om svenskas och engelskas betydelse för studerandena. Med hjälp av dessa påståenden försöker jag ta reda på hur studerandena uppfattar dessa två språk och deras betydelse. Det skall också diskuteras om det finns några skillnader mellan uppfattningarna om dessa två språk.

I den sista delen av enkäten, som heter ”Fackspråklig språkkunskap”, måste informanterna tänka på vilken roll språk kommer att spela i deras framtida arbetsliv. I denna del finns det öppna frågor, samt några enkla ja/nej-frågor. I nästa avsnitt presenteras det *deskriptiv analys*, som fungerar som bakgrundsteori vid analyseringen av enkäterna.

4.3.1 Deskriptiv analys

Med deskriptiv analys syftar man antingen till forskning som använder redan existerande forskningsmaterial, eller till icke-experimental forskning, som utnyttjar förhandsbestämda hypoteser. Eftersom forskningsfrågorna i en deskriptiv undersökning är bestämda på förhand, kan det fokuseras på bestämda aspekter när man behandlar data. (Seliger & Shohamy 1989, 117.) Deskriptiv forskning har gemensamma drag med både kvalitativ och experimentell forskning. Den undersöker fenomen som sker naturligt, liksom kvalitativ forskning gör, och använder insamlade data, eller data som redan existerar, t.ex. andra studier. Deskriptiv forskning är mer *deduktiv* än kvalitativ forskning, eftersom den börjar ofta med förhandsbestämda hypoteser, och har smalare perspektiv på studien. Därtill har deskriptiv undersökning ofta även kvantitativa drag. (Seliger & Shohamy 1989, 124.) I denna avhandling används material som jag har själv samlat in. Analyseringen av materialet styrs av forskningsfrågorna, som var bestämda redan innan materialet samlades in. Analyseringen av enkätfrågorna är också kvantitativ

på det viset att svarsfördelningen i frågorna presenteras i tabeller. Utöver denna presentation diskuteras svarsfördelningen. Med tjugofyra informanter kan man inte direkt generalisera svaren till bredare kontexter, eller göra statistisk analys, p.g.a. vilket kan man inte se analyseringen av enkätfrågorna enbart som en kvantitativ process.

Man kan använda deskriptiv analys också när man undersöker olika grupper av inlärare. I kontexten av deskriptiv forskning är informantgrupperna naturliga, d.v.s. de redan existerar i en naturlig omgivning, medan t.ex. i experimentell forskning väljer man informantgrupperna noggrant för att de skulle representera t.ex. alla andraspråksinlärare. (Seliger & Shohamy 1989, 125.) I denna avhandling består informantgruppen av två verkliga grupper av turismstuderandena (producenterna av resetjänster och turisttjänstemännen), och således kan man inte generalisera resultaten t.ex. till alla andraspråksinlärare i Finland. I en deskriptiv undersökning kan man samla materialet på många olika sätt, t.ex. med hjälp av enkät, intervjuer, eller tester (Seliger & Shohamy 1989, 125).

4.4 Självporträtt

Vid sidan av enkät har självporträtt använts som datainsamlingsmetod i denna avhandling (för mer information om självporträtt se 3.2.3). När materialet samlades in, tecknade informanterna sig själva dels som svenskinlärare och dels som engelskinlärare (se avsnitt 5.4 och bilaga), efter att de fyllt i enkäten. Instruktionerna var ”Tältä näytän ruotsin oppijana./Tältä näytän englannin oppijana.”, d.v.s. ”Så här ser jag ut som inlärare av svenska./Så här ser jag ut som inlärare av engelska.”. Under rutan, där studeranden tecknade sina bilder, fanns några rader där de kunde berätta om eller förklara sina teckningar med egna ord. Likadana instruktioner har även Dufva m.fl. (2007) och Palviainen (u.u.) använt. När materialet samlades in, betonade jag för studerandena att det är nödvändigt att de också med ord berättar vad det händer i bilden, så att jag mer säkert förstår vad bilden skildrar. Genom att studeranden ges en möjlighet att tolka själv vad de har tecknat, får även forskaren möjligheten att diskutera i sin analys olika modaliteters roll, d.v.s. rollen av både verbala och visuella modaliteter (Kalaja m.fl. 2008, 187). Då materialet samlades in, gav jag även muntliga instruktioner att det var möjligt att teckna ett sådant självporträtt de själv ville, d.v.s. att de t.ex. inte

behövde teckna en människa, utan t.ex. djur, landskap, eller abstrakta former var lika bra också.

Självporträtten analyseras i analogi med Kalaja m.fl. (2008, 188) och med Palviainen (u.u.): För det första, undersöks vilka *medierande resurser* (eng. *mediational means*: andra människor, böcker, andra media (Kalaja m.fl. 2008, 188)) som finns i teckningarna och vad dessa berättar om studerandenas uppfattningar om sig själva som inlärare av svenska och engelska. För det andra, söks efter *känslouttryck*, eller *emotioner* i teckningarna, detta i analogi med Palviainen (u.u.). Jag förväntar mig speciellt att känslouttryck kan avslöja någonting om studerandenas uppfattningar om hur de ser sig själva som språkinlärare. Det är också intressant att se om känslouttrycken är olika i teckningarna gällande svenska respektive engelska. En tredje sak som letas efter i teckningarna är hänvisningar till yrket, eller till fackspråklig språkkunskap.

Såsom Kalaja m.fl. (2008, 189) poängterar, är en teckning å ena sidan ett verktyg för forskaren, och å andra sidan en aktivitet som ger informanter en chans att visuellt skildra de objekt, situationer eller personer som de tänker är viktiga i deras inlärningsprocess. I sin undersökning granskar Kalaja m.fl. (2008, 189) teckningar som *visuella narrativer* som informanterna berättar, en tanke som står i bakgrund även i min analys av turismstuderandenas självporträtt. Tyvärr är det inte möjligt att analysera alla teckningar (sammanlagt 48 stycken) i denna avhandling, utan jag kommer att välja några exempel som enligt mitt tycke skildrar väl vad studerandena tänker om språk och språkstudierna. Jag har försökt välja självporträtten så att de skall presentera studerandenas uppfattningar så brett som möjligt (se närmare avsnitten 5.4-5.4.4). I nästa avsnitt diskuteras det *kvalitativ innehållsanalys*, en teori som står i bakgrunden vid analyseringen av självporträtt i denna avhandling.

4.4.1 Kvalitativ innehållsanalys

Som sagt, (se avsnitt 3.2.3) har det inte ofta använts teckningar, eller andra visuella metoder i språkforskning. Men som Kalaja m.fl. (2008, 187) poängterar, har analysen av olika visuella representationer blivit viktigare nuförtiden, efter att man blivit intresserad av multimodaliteten i olika texter. T.ex. Kress och van Leeuwen (1996) har utvecklat olika sätt enligt *systemisk-funktionell grammatik* att analysera teckningar och

bilder, och språkinlärares självporträtt har analyserats av t.ex. Dufva m.fl. 2007, Kalaja m.fl. 2008 och Palviainen u.u. I denna avhandling används det den *kvalitativa innehållsanalysen* som en generell bakgrundsteori vid analyseringen av självporträtt. Med innehållsanalysen menar man ”strävan efter att skildra dokumentens innehåll med ord” (min översättning) (Tuomi & Sarajärvi 2002, 107). Enligt Tuomi och Sarajärvi (2002, 93) kan man granska innehållsanalysen både som en enstaka metod, eller som en bred teoretisk ram som kan anknytas till olika analysfelheter. T.ex. kan man tillämpa denna ram till analysen av skrivna, hörda, eller sedda innehåll (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93). Självporträtt är för det mesta ”sedda innehåll”, men också delvis skrivna. På detta skäl kan man gott använda innehållsanalysen som en ram också vid analyseringen av självporträtt.

Vanliga kvalitativa metoder är t.ex. intervjuer eller observationer. Det skriftliga materialet kan för sin del delas i *privata dokument* och i *produkter av masskommunikation* (Eskola 1975, citerad i Tuomi & Sarajärvi 2002, 86). Enligt Tuomi och Sarajärvi (2002, 86) menar man med privata dokument t.ex. brev, dagböcker, memoarer, avtal, essäer eller inlevelsemetoder. I analyseringen av dessa material kan man använda innehållsanalys (Tuomi & Sarajärvi 2002, 86). Självporträtt kan även ses som privata dokument: Användningen av teckningar är inte en traditionell metod, men inte heller är den en produkt av masskommunikation. En teckning är gjord av en person och den skildrar just den personens privata tankar, eller i detta fall uppfattningar.

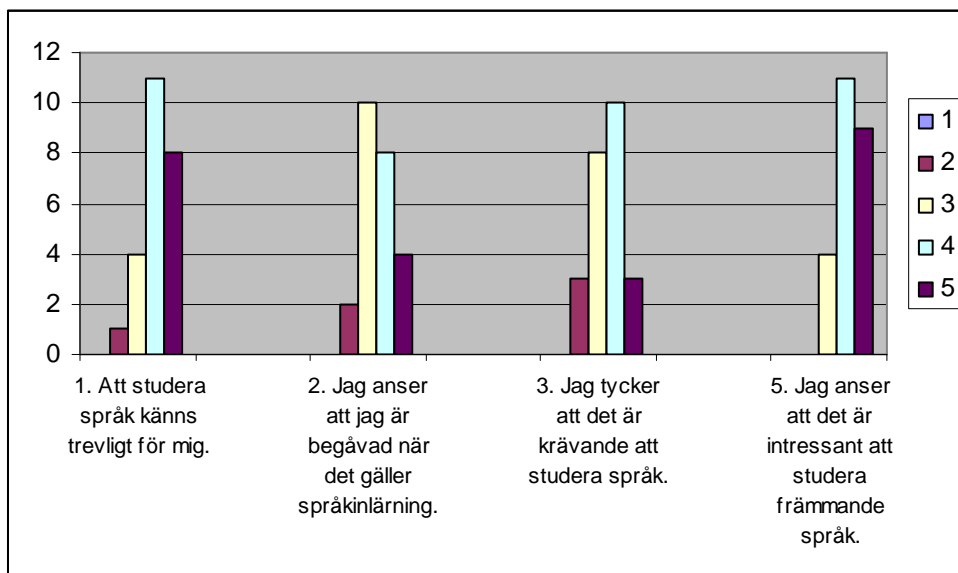
5 RESULTATDISKUSSION

I detta kapitel kommer jag att presentera resultaten och även sätta dem i ett större sammanhang med att hänvisa till tidigare forskning. Som sagt, undersöks studerandenas uppfattningar om sig själva som språkinlärare både med hjälp av enkätfrågorna² och av självporträtten. För det första, diskuterar jag i kapitlen 5.1-5.3 svaren i enkäten och sätter dem i ett större sammanhang med att diskutera även tidigare forskning. För det andra, utreder jag i kapitel 5.4 uppfattningar enligt självporträtt och även där diskuterar resultaten i ljuset av tidigare forskning. I kapitel 6 sammanfattas diskussionen om uppfattningar enligt både enkäterna och självporträtten.

5.1 Uppfattningar om språkinläring

Syftet med avsnitten 5.1-5.1.3 är att diskutera enkätsvaren för att hitta svar till den första forskningsfrågan: ”Hurdana uppfattningar har studerandena i turismutbildningen om sig själva som inlärare av svenska och engelska, på basis av forskningsmaterialet i denna undersökning?”. Jag börjar diskussionen med att presentera svaren i påståendena som handlar om uppfattningar om språkinläring i allmänhet. I de generella påståendena (se figur 3 och bilaga) frågas det om studerandena tycker om att studera språk, om de har lätt för att lära sig språk, och om språkstudierna känns krävande eller intressanta för dem.

² Likert-skalan i denna avhandling har fem svarsalternativ: 1. håller inte alls med, 2. håller delvis inte med, 3. vet inte, 4. håller delvis med, och 5. håller helt med.

Figur 3 Svartsfördelningen i de generella påståendena om språkinläring

Enligt figur 3 kan man konstatera att majoriteten av studerandena håller med påståendet ”Att studera språk känns trevligt för mig.”. Sammanlagt nitton personer av tjugofyra håller antingen helt med, eller delvis med påståendet, d.v.s. har valt antingen fem eller fyra som svarsalternativ. Bara en studerande håller delvis inte med påståendet, och har således valt alternativet två. Fyra studeranden har valt svarsalternativet tre, vilket innebär att de inte vet svaret till påståendet.

Påståendet ”Jag anser att jag är begåvad när det gäller språkinläring.” visade för sin del vara litet svår att svara. Här flertalet, tio stycken, har nämligen föredragit svarsalternativet ”vet inte”. Man kan troligen dra en slutsats att det är svårt att värdera sin egen talang, eller att studerandena inte känner sig kompetenta att värdera den. Emellertid vad som är positivt är att fyra stycken håller helt med påståendet och ser sig således som begåvade språkinlärare, och åtta stycken håller delvis med. Två studeranden håller delvis inte med påståendet. Därutöver ser ingen sig själv som obegåvad.

Med påståendet ”Jag tycker att det är krävande att studera språk.” håller tio personer delvis, och tre stycken helt med. Det är intressant att åtta stycken säger att de inte vet om språkstudierna är krävande eller inte. Tre stycken håller delvis inte med att språkstudierna skulle vara krävande. Själva frågan är kanske inte så lyckad, eftersom det finska ordet *haasteellinen* kan förstås som *krävande*, *svårt*, eller *utmanande*. Det är kanske därför att så många studeranden har föredragit här alternativet ”vet inte”. Det är

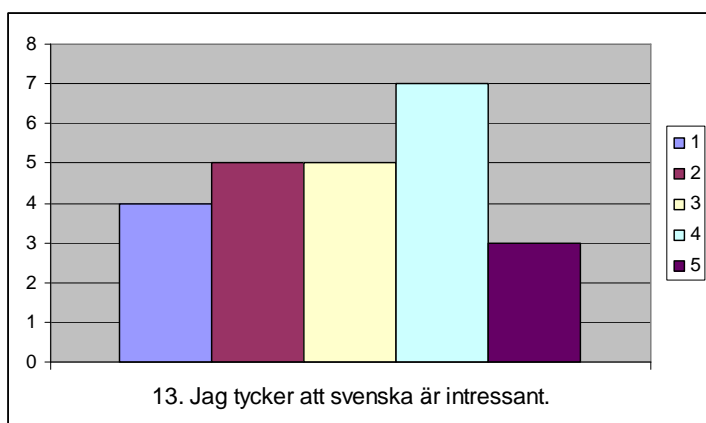
möjligt att informanterna skulle ha behövt en ”det beror på” –fras (jfr. Sakui & Gaies, 1999, citerad i Aro 2009, 18), eftersom det är även möjligt att tänka att vissa språkanvändningssituationer är mer krävande för dem än andra. Det kan konstateras att detta påstående inte var tillräckligt entydigt att tolka, vilket resulterade i relativt många ”vet inte” -svar.

I det sista påståendet ”Jag anser att det är intressant att studera främmande språk.”, är svarsfördelningen ganska positiv: nio stycken håller helt med, och elva stycken delvis med. Fyra stycken vet inte.

När man granskar svaren som helhet, får man en ganska positiv känsla av studerandenas uppfattningar om språkstudierna i generellt. Svartalternativen ett, ”håller inte alls med”, har inte alls använts. Att studera språk är trevligt och intressant och många studeranden känner sig även ganska begåvade när det gäller språkinläring. När man tolkar svaren i påstående nummer tre (”Jag tycker att det är krävande att studera språk.”) i ljuset av dessa andra påståenden, kan man fundera om det menas att språkstudierna är *utmanande*, och således inte för svåra. Efter att ha diskuterat dessa svar, är det intressant att fortsätta till uppfattningarna om svenskinläring.

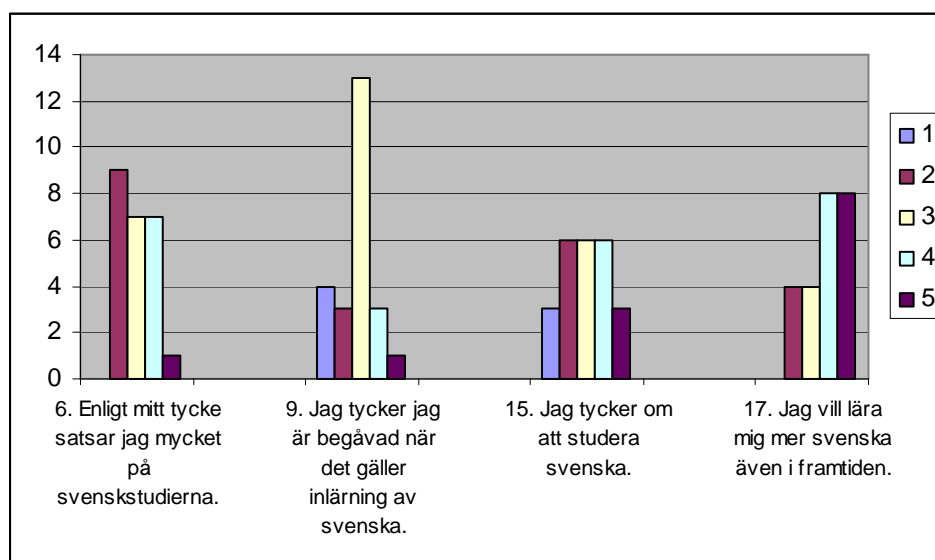
5.1.1 Inläring av svenska

Påståendena om studerandenas uppfattningar om sig själva som inlärare av svenska (se figurerna 4, 5 och 6, och bilaga) handlar t.ex. om hur mycket det satsas på studierna i svenska, om svenska känns intressant och om studerandena tycker om att studera svenska. Ett påstående rör också hur mycket svenskspråkiga/nordiska kulturer intresserar studerandena, och det frågas också om studerandena känner att de är begåvade när det gäller inläring av svenska, och om de vill fortsätta studera svenska i framtiden.

Figur 4 Svarsfördelningen gällande påstående 13: *Jag tycker att svenska är intressant.*

Jag börjar granskningen av studerandenas uppfattningar om sig själva som svenskinlärare med att först diskutera ett mer generellt påstående: ”Jag tycker att svenska är intressant.” (se figur 4). Att påståendet är generellt, kan kanske ses i svaren som har delat sig mycket jämnt på skalan. Sammanlagt nio stycken håller antingen inte alls med, eller delvis inte med; och sammanlagt tio stycken håller antingen helt med, eller delvis med. Fem stycken vet inte. Enligt Kärkkäinen m.fl. (1993, 149), tycker elever på nionde klassen generellt inte om att lära sig svenska, och svenska som *ett skolämne* intresserar dem inte, fast det uppfattas viktigt och nödvändigt att kunna svenska (jfr. Tuokko 2009). Emellertid enligt Kantelinen & Varhimo (2000, 331) har studerandena inom yrkesutbildningen generellt mycket positiva studieerfarenheter av svenska språket. I ljuset av dessa två resultat ser det ut att studeranden i turismutbildningen i denna undersökning kan stå mittemellan eleverna på nionde klassen och studerandena inom yrkesutbildningen, därför att deras svar har delats mycket jämnt på skalan. Detta är intressant därför att majoriteten, aderton, av informanterna redan hade skaffat sig en annan utbildning, och bara sex studeranden hade grundskolan som utbildningsbakgrund.

Figur 5 Svarsfördelningen i påståendena om inläring av svenska

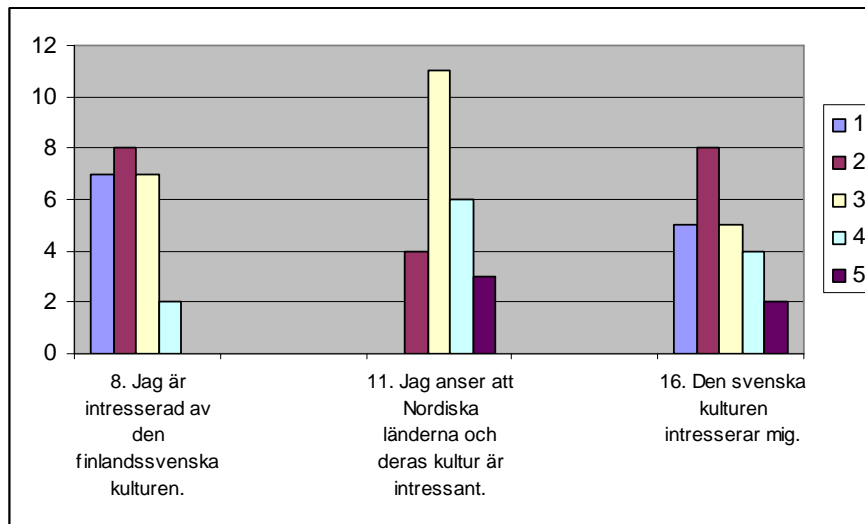
Det första påståendet gällande inläring av svenska, ”Enligt mitt tycke satsar jag mycket på svenskstudierna.”, avslöjar att flertalet, nio stycken, satsar inte mycket på sina svenskstudier (se figur 5). Men om man ser på skalans andra ända, märker man att sju stycken håller delvis med och en helt med påståendet. Således det finns ungefär lika många som uppfattar sin insats på svenskstudier negativt, som uppfattar det positivt. Därtill, har sju stycken valt svarsalternativen ”vet inte”. Emellertid påstår ingen att de inte skulle satsa alls på svenskstudier. En annan fråga är, hur mycket studerandena egentligen behöver satsa på sina studier, då målet med språkfärdigheterna i det svenska språket endast är A1-A2 enligt den allmänna europeiska nivåskalan, vilket borde redan ha uppnåtts i grundskolan. (Kantelinens rapport (2009, 5). Emellertid i Kantelinens rapport (2009, 10) hävdar 79 % av lärare att en del studerandena inte ens är nära A1-nivån i svenska, när de påbörjar i yrkesutbildningen, och inte heller kan de nå denna nivå trots allt stöd som erbjuds under utbildningens gång. I denna avhandling hade majoriteten av informanterna ändå *gymnasiet* (se figur 2) som utbildningsbakgrund, där målet med svenskundervisningen är på B1-nivå (Kantelinens rapport (2009, 5), av vilket man kan konstatera att de flesta informanterna borde redan vara på en högre nivå i svenska, än det krävs i yrkesutbildning.

Med påståendet ”Jag tycker jag är begåvad när det gäller inläring av svenska.” märker man en likadan företeelse såsom redan med påståendet ”Jag anser att jag är begåvad när det gäller språkinläring.” (se figur 3): Flertalet, tretton stycken, har valt svarsalternativet ”vet inte” i frågan om hur de uppfattar sin talang i svenskstudier. Det

verkar vara svårt att värdera om man har lätt för att lära sig eller inte. Men vad som är intressant här är att studerandena har använt båda ändor av skalan: en studerande håller helt med, alltså ser sig själv som mycket begåvad; och fyra håller inte alls med, d.v.s. ser inte alls sig själva som begåvade.

Den jämna tendensen fortsätter med påståendet ”Jag tycker om att studera svenska.”. Sammanlagt nio studeranden håller delvis eller inte alls med, och sammanlagt nio håller delvis eller helt med påståendet. Sex studeranden vet inte. Som hävdats med samband med påståendet ”Jag tycker att svenska är intressant.”, kan den jämna fördelningen av svaren innebära att studeranden dels delar uppfattningar av grundskoleleverna och dels av yrkesskolestuderandena. Emellertid känns detta inte trovärdigt, eftersom bara sex studeranden hade grundskolan som utbildningsbakgrund. Inte heller kan t.ex. könen förklara de motsatta svaren (jfr. Tuokko 2009), eftersom det finns bara fyra men i informantgruppen. Det är således möjligt att det tudelade, ambivalenta förhållandet till svenska och svenskinläring är en mer allmän företeelse än det som diskuterats ovan.

Jämfört med de tidigare påståendena är svaren i påståendet ”Jag vill lära mig mer svenska även i framtiden.” överraskande: majoriteten, sammanlagt sexton, vill fortsätta att förbättra sina kunskaper i svenska också i framtiden. Fyra stycken vet inte, och fyra stycken håller delvis inte med, d.v.s. vill troligen inte studera svenska vidare. Fast inte alla studeranden tycker om, eller intresserar sig över svenska just i detta skede av deras studiekarriär, vill ändå klara majoriteten lära mer svenska i framtiden. Det som förmedlas av detta resultat är att studeranden troligen uppfattar svenska som ett nyttigt språk. Fast svenska känns inte just nu intressant, är den ändå värd att lära sig mera i något skede. Motsvarande resultat har även Kantelinen (2009) fått. I hennes undersökning (2009, 14-15) motiverade de studerandena som ville ha mer omfattande studier i svenska i yrkesutbildning sina åsikter med att man behöver detta språk i arbetslivet.

Figur 6 Svarsfördelningen i påståendena om svenskspråkig kultur

Eftersom enligt mitt tycke är kulturen en viktig del av språkstudier, finns det även med tre påståenden om de svenskspråkiga/nordiska kulturerna. Det är även intressant att diskutera saken därför att Utbildningsstyrelsen (2009, 8) uttryckt att en professionell person inom turism borde känna till olika kulturer. Dessvärre, tycks åtminstone inte den finlandssvenska kulturen vara intressant för studeranden inom turism: Sammanlagt femton studeranden håller inte alls eller inte delvis med påståendet ”Jag är intresserad av den finlandssvenska kulturen.”. Sju stycken vet inte, och bara två håller delvis med.

I det andra kulturpåståendet, ”Jag anser att Nordiska länderna och deras kultur är intressant.” säger flertalet, elva stycken, att de inte vet. Det är möjligt att studerandena intresserar sig över någon viss kultur, men inte över alla, och att de inte ser det gemensamma bakom Nordiska ländernas kultur, eller att det inte känns viktigt för dem. Tre stycken håller ändå helt med och sex delvis med påståendet. Fyra stycken håller delvis inte med.

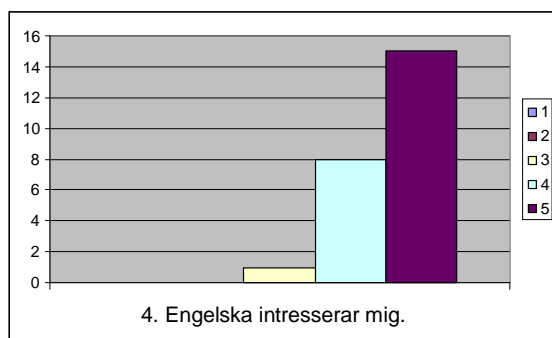
Av det sista kulturpåståendet ”Den svenska kulturen intresserar mig.” kan man konstatera att den svenska kulturen generellt inte uppfattas som så intressant: sammanlagt tretton stycken håller inte alls med, eller delvis inte med påståendet och fem stycken vet inte. Bara sex stycken finns i den positiva ändan av skalan. Emellertid kan man också här se den tudelade inställningen som kan hittas även i många tidigare påståenden. Men om man generaliserar, kan det hävdas att de olika svenskspråkiga/nordiska kulturer inte intresserar studeranden, vilket strider mot turismutbildningens mål. Fast studeranden borde känna till olika kulturer

(Utbildningsstyrelsen 2009, 8), uppfattar dessa studeranden kanske kulturen inte som en fast del av sitt yrkeskunnande, åtminstone inte dessa kulturer. Det kan funderas om studeranden i allmänhet associerar de kulturer de bör ha kunskaper om med t.ex. kulturen av de traditionella turismländerna. Men även intressen till och kunskapen om nordiska och svenskspråkiga kulturer vore viktigt för turismstuderanden, eftersom de borde lära sig betjäna både finländare och kunder från andra kulturer (Utbildningsstyrelsen 2000, 12), och "kunder från andra kulturer" kan även innebära nordiska kunder.

Enligt mitt tycke är det intressant här att se hur tudelade svaren är i många frågor. En del anser att de har lätt för att lära sig svenska, tycker om att studera det, och uppfattar svenska som intressant, medan andra gör det inte. Detta är ett liknande resultat med t.ex. Nordqvist Palviainen och Jauhojärvi-Koskelo (2009), som har visat att finska universitetsstudenters inställning till svenska varierar. I kulturfrågor är tendensen klarare: Generellt kan man säga att kulturen - om den nu är finlandssvenska, svenska, eller nordiska - inte tycks inte vara så intressant eller viktig. Oberoende av den ointressanta kulturdelen av svenskstudier, vill ändå majoriteten av informanter fortsätta att studera svenska i framtiden. Det är möjligt att svenska uppfattas som ett nyttigt språk i arbetslivet, som ett redskap i turismstuderandenas framtida arbete.

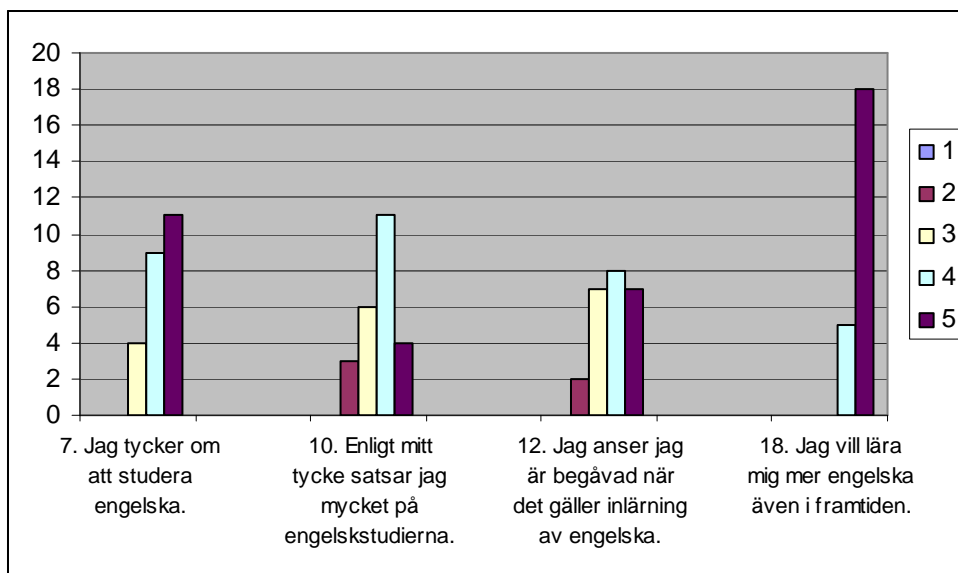
5.1.2 Inläring av engelska

Påståendena om studerandenas uppfattningar om sig själva som inlärarna av engelska (se bilaga 1 och figurerna 7, 8 och 9) är motsvarade som påståendena om svenska i det föregående avsnittet. Det frågas t.ex. om engelska intresserar studerandena, om de tycker att studera detta språk, och om de satsar på sina engelskstudier. Det frågas också om studerandena är intresserade av kulturen i engelsktalande länderna, om de känner sig begåvade när det gäller engelskinläring och om de vill fortsätta att lära sig mer engelska i framtiden.

Figur 7 Svarsfördelningen i påstående 4: *Engelska intresserar mig.*

Såsom i samband med uppfattningar om svenskinlärning (se 5.1.1), börjar jag även diskussionen om turismstuderandens uppfattningar om sig själva som engelskinlärare med det generella påståendet ”Engelska intresserar mig.” (se figur 7). Svarsfördelningen i påståendet är mycket klar: femton av tjugofyra håller helt med påståendet, och åtta håller delvis med. Skillnaden mellan samma påstående om svenskan (se figur 4) är betydande: där hade bara tre personer valt svarsalternativet fem, att svenskan är intressant. Man kan således konstatera att engelska tycks vara intressantare än svenska. Att engelska är intressantare än svenska kan bero t.ex. på den *kulturella globaliseringen* (t.ex. traditionella media, satellit-tv, filmer, populärmusik, elektroniska spel etc.) (Leppänen & Nikula 2008, 13). Enligt Leppänen och Nikula (2008, 13) är de allmänna intressena och kulturströmningarna, som förmedlas genom den kulturella globaliseringen, ofta förmedlade genom engelska. Eftersom informanterna i denna undersökning är alla relativt unga, kan en förklaring till intresset för engelska vara den kulturella globaliseringen. Å andra sida är det även möjligt att engelska som skolämne intresserar studeranden därför att den kommer att nytta dem ute i arbetslivet.

Figur 8 Svartsfördelningen i påståendena om inläring av engelska

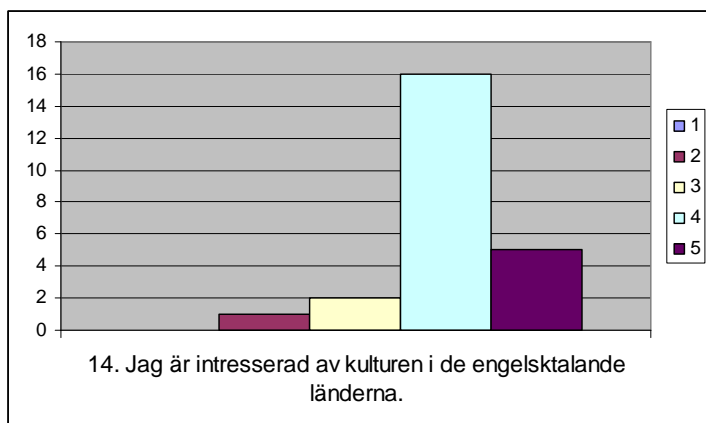
I de följande fyra påståendena (se figur 8) koncentreras det på engelskinläring. Vad gäller påståendet ”Jag tycker om att studera engelska.” håller tjugo studeranden av tjugofyra helt eller delvis med påståendet. Fyra personer har valt alternativet tre, ”vet inte”. I allmänhet har engelska en stark ställning i Finland och t.ex. under 2000-talet har engelska varit det populäraste språket hos finländare, och även det främmande språk som finländarna kan bäst (Leppänen & Nikula 2008, 19).

Med påståendet ”Enligt mitt tycke satsar jag mycket på engelskstudierna.”, har svaren delat sig litet jämnare på skalan. Tre informanter håller delvis inte med påståendet, och sex vet inte. Flertalet, elva personer, håller delvis med, och fyra håller helt med. Således kan man konstatera att majoriteten ser sin insats på studierna i engelska ändå mycket positivt. När man tänker på de behövda språkkunskaperna i arbetslivet, är det en mycket positiv sak att studeranden satsar på sina studier i engelska. T.ex. Virkkula (2008, 415) hävdar att i arbetsmarknaden kan personer med kunskaper i engelska t.o.m. tränga undan de personer som inte har så goda språkkunskaper.

När man jämför påståendet ”Jag anser jag är begåvad när det gäller inläring av engelska.” med de tidigare påståendena gällande talang för att lära sig språk generellt och svenska (se figurerna 3 och 5), märker man att det är färre som svarar ”vet inte” gällande engelska. Nu vågar studerandena också erkänna att de kan engelska: Sammanlagt femton studeranden håller helt eller delvis med och bara sju säger att de inte vet. Två studeranden håller delvis inte med, d.v.s. känner sig inte så begåvade när

det gäller engelska. En möjlig förklaring till att studerandena verkar ha mer lätt för att lära sig engelska än svenska kan vara att de har använt engelska mera än svenska, t.ex. under resorna till utomlands (se vidare figur 21 i avsnitt 5.4.2). Förstås har de också läst engelska mer i skolan än svenska (jfr. Palviainen 2011). Vad gäller forskningsresultat över företagslivet, konstaterar Virkkula (2008, 415) att erfarenheter av användningen av språket och värderingar av egna kunskaper påverkar på hur arbetare ser sig själva som användare av språk. Detta kan väl gälla även informanterna i denna undersökning: Deras tidigare erfarenheter och värderingar av egna kunskaper påverkar på deras syn på/uppfattning om sig själva som engelskinlärare och –användare. Därutöver utnyttjas engelska ofta även i många vardagliga situationer. T.ex. informanterna i Kalaja m.fl (u.u.) konstaterade att de hade lärt sig engelska i olika media och använt t.ex. television, filmer, musik, Internet och tidskrifter i sin inläring. Att engelska används och utnyttjas så mycket i det vardagliga livet kan även resultera till att studeranden känner sig ganska kunniga när det gäller inläring av engelska.

Vad gäller påståendet ”Jag vill lära mig mer engelska även i framtiden.” hade en studerande inte svarat, men studerandenas inställning kan ändå tolkas mycket klart. Man kan konstatera att samtliga inlärare vill lära sig mer engelska i framtiden: aderton personer håller helt med, och fem delvis med. Engelska kan uppfattas som ett nyttigt språk som man behöver i arbetslivet, men även i de mer informella kontexterna (jfr. Kalaja m.fl. u.u.). Kantelinen och Airola (2008, 5, se även Huhta m.fl. 2006) hävdar att enligt flera kartläggningar engelska är det viktigaste (främmande) språket i arbetslivet i Finland, och även det språk som man behöver mest. Därtill kommer troligen behov för språk- och kommunikationskunskaper att öka t.o.m. från den nuvarande situationen (Kantelinen & Airola 2008, 6). I ljuset av dessa resultat är det mycket vettigt även för studerandena i turism att förbättra sina kunskaper i engelska också i framtiden.

Figur 9 Svare fördelningen i påstående 14: *Jag är intresserad av kulturen i de engelsktalande länderna.*

Enligt svaren i påståendet ”Jag är intresserad av kulturen i de engelsktalande länderna.” (se figur 9) verkar även kulturen i de engelsktalande länderna vara intressant för studerandena. Sexton personer håller delvis med, och fem håller helt med, vilket betyder att majoriteten har en positiv synpunkt på saken. Två personer vet inte, och en håller delvis inte med. Resultaten tycks vara mycket positiva jämfört med resultaten om svenskspråkiga och nordiska kulturer (se figur 6). Att studeranden intresserar sig över olika kulturer är viktigt även därför att internationella kontakter kommer att öka och även finländska arbetsplatser blir ännu mer mångkulturella (Kantelinen & Airola 2008, 6.). Såsom Kantelinen och Airola (2008, 6) konstaterar, behöver man vid sidan av mångsidiga språkkunskaper även förmågan att förstå och möta olika kulturer. Även Virkkula (2008, 416) har konstaterat att när man använder språket mera (i arbetslivet) och språkkunskaperna förbättras, blir även interkulturella kommunikationskunskaper viktigare att behärska.

För att sammanfatta kan man säga att studerandena har för det mesta en mycket positiv bild av engelskstudierna och av sig själva som inlärare av engelska. Majoriteten tycker om att studera engelska, samt ser engelska som intressant. De flesta studerandena satsar också på sina studier i engelska, samt ser sig själva som begåvade när det gäller engelskinlärning. De engelskspråkiga ländernas kultur uppfattas som mycket intressant, och alla studerandena vill lära sig mer engelska i framtiden. För de flesta studerandena är alla sakerna anknutna till engelska mycket positiva.

5.1.3 Sammanfattning

I detta avsnitt sammanfattas studerandenas svar i de generella påståendena, samt i påståendena om svensk- och engelskinlärning och några preliminära resultat presenteras. (För de slutliga resultaten se kapitel 6). En öppen fråga, ”Berätta med egna ord om dig själv som språkinlärare”, diskuteras även i detta avsnitt.

Påståendena ett, sju och femton (se figurerna 3, 5 och 8) formulerades för att ta reda på om studerandena tycker om att studera språk, och om de tycker att studera svenska och engelska. I allmänhet tycker majoriteten om att studera språk, vilket även gäller för engelska. Emellertid är svaren om svenska tudelade: lika många personer tycker inte om svenskstudierna som tycker om dem. Detta resultat tycks reflektera det allmänna attitydsklimatet i Finland, där den s.k. ”tvångssvenskan” delar opinioner. T.ex. bland niondeklassisterna verkar denna attityddelning bero på kön: pojkarna förhåller sig i allmänhet negativt till svenska, där flickorna uppfattar svenska mer positivt (Tuokko 2009, 11). Som sagt, kan delningen bland informanterna i denna undersökning inte bero på kön, eftersom kvinnorna är i klar majoritet. Fast det verkar som dessa turismstuderanden har liknande attityder som såväl grundskoleelever (se Kärkkäinen 1993 och Tuokko 2009) som yrkesskoleelever (se Kantelinen & Varhimo 2000), kan det ändå konstateras att det ambivalenta förhållandet till (tvångs)svenska är en allmän företeelse i det finländska samhället. T.ex. i Nordqvist Palviainen och Jauhojärvi-Koskelo (2009, 132), där universitetsstuderandens attityder undersöktes, var en förklaring till olika attityder den fakultet studeranden hörde till, d.v.s. förklaringar till ambivalensen kan vara många, men den tycks alltid finnas med när förhållandet till svenska undersöks. Det som även framgår av forskningsmaterialet i föreliggande undersökning är att fler personer har mer positiva uppfattningar om engelska jämfört med svenska. Även detta är en allmän företeelse: under 2000-talet har engelskan varit det populäraste språket hos finländare (Leppänen & Nikula 2008, 19). Några svar i anslutning till den öppna frågan (nr. 19) ”Berätta med egna ord om dig själv som språkinlärare”, berättar också vidare vad studerandena tänker om språk och språkinlärning:

[1] ”Minua on siunattu kielipäällä, eli kielten oppiminen on minusta helppoa ja hauskaa! Opin nopeasti ja muistan helposti ☺”

sv. ”Jag har välsignats med språkhuvud, d.v.s. jag tycker att språkinläring är lätt och roligt!” Jag lär mig snabbt och kommer ihåg sakerna lätt ☺” (kvinna, född 1989)

[2] ”Pidän kielistä ja kielten opiskelusta, olen kuitenkin toisinaan melko laiska opiskelemaan kieliä.”

sv. ”Jag tycker om språk och att lära mig språk, men jag är ändå ganska lat då och då när det gäller att lära mig språk.” (kvinna, född 1987)

[3] ”Aika huonosti jää kieli ja sanat päähän, paljon tarvii harjoittelua”

sv. ”Språket och ord fastnar ganska dåligt i minnet, man behöver mycket övning” (kvinna, född 1989)

I de tre olika exemplen ([1]-[3]) har samtliga studeranden kommenterat någonting om sig själva som språkinlärare. En behöver nästan inte göra någonting själv, eftersom hon har ett gott språkhuvud ([1]), en annan erkänner sig vara ganska lat ([2]) och en tredje behöver mycket övning ([3]). Fast svaren i exemplen är olika, märker man åtminstone i det två första svaren att förhållandet till språkinläringen är positivt.

Det är också intressant att veta om språkstudierna generellt, och speciellt engelska och svenska intresserar studerandena på turismbranschen (se figurena 3, 4 och 7). Återigen, är svaren på det generella påståendet (fem) och svaren på påståendet om engelska (fyra) jämförbara, där majoriteten tycker att språkstudier och engelska generellt är intressanta. För svenska (påstående tretton) är svaren återigen delade: en del tycker att svenska är intressant, och andra inte. Svenska och engelska som språk hade även kommenterats i samband med den öppna frågan nitton:

[4] ”Enkku kiinnostaa, ruotti liian vähän.”

sv. ”Engelska intresserar mej, svenska för lite.” (kvinna, född 1992)

[5] ”englanti on jees!”

sv. ”engelska är helt okej!” (kvinna, född 1993)

[6] ”Pidän kaikesta englantiin liittyvästä, ruotsi on vähemmän kiinnostavaa ja vaikeaa”

sv. ”Jag tycker om allt som gäller engelska, svenska är inte så intressant och det är svårt” (kvinna, född 1993)

I exempel [4] är det intressant att studeranden påstår att svenska intresserar henne ”för lite”. Vad man eventuellt kan tolka av det här är att studeranden ändå hoppades att hon skulle intressera sig mer över svenska, eftersom hon nu intresserar sig för litet. Även studeranden i exempel [6] påstår att svenska inte är så intressant [som engelska]. Därtill känns svenska svårt för henne. Det är kanske möjligt att svenska känns ointressant jämfört med engelska därför att språket känns svårt för studeranden.

Påståendena över studerandenas talang i språkstudierna (två, nio och tolv) visade sig vara mycket intressanta (se figurerna 3, 5 och 8). I frågor över språk som generellt och över svenska valde flertalet svarsalternativet tre, ”vet inte” (om de är begåvade när det gäller språkinläring/inläring av svenska). Emellertid påstod så många som femton studeranden att de ser sig själva som begåvade, eller rätt så begåvade när det gäller inläring av engelska, vilket kan bero på att de har använt engelska mera. Erfarenheter av användningen av språket och värderingar av egna kunskaper kan påverka på hur man uppfattar sig själv som användare av språk (Virkkula 2008, 415). I allmänhet är det möjligt att det är svårt att värdera sin egen talang, men det är också möjligt att studerandena inte har förstått att svarsalternativet tre betyder ”vet inte”. Även i några andra frågor, där det finns relativt många svar i alternativet tre, börjar man fundera om studerandena bara har valt den ”mellersta” alternativerna, utan att förstå dess betydelse som ”jag vet inte -alternativ”. I den öppna frågan, nitton, hade överraskande många kommenterat sina talanger, t.ex. om de är *bra* på något språk:

[7] ”Olen melko hyvä kielissä ja opin niitä melko helposti, tykkään erityisesti englannista ja sitä on kiva puhua ulkomaalaisille. Opiskelen myös saksaa.”

sv. ”Jag är ganska bra på språk och jag lär mig ganska lätt, jag tycker speciellt om engelska och det är kul att prata det med människor utomlands ifrån. Jag studerar också tyska.” (kvinna, född 1993)

[8] ”Hyvin opin aina kun vaan mielenkiintoa riittää.”

sv. ”Jag lär mig bra alltid när jag har tillräckligt intresse.” (man, född 1986)

[9] ”Englannin oppiminen on minulle suhteellisen helppoa, mutta ruotsi takkuua.”

sv. ”Att lära mig engelska är relativt lätt för mig, men det går trögt med svenska.” (kvinna, född 1981)

Jämfört med de tidigare exemplen i samband med tyckandet och intressen, är det nu intressant att märka att det är svårt att skilja dessa saker från talangen. T.ex. i exempel [7] påstår studeranden att hon är *bra på språk* och att hon *tycker speciellt om engelska*. Det är möjligt att uppfattningen av språket påverkar uppfattningen av inläringen, och ofta är det nästan omöjligt att skilja vilka uppfattningar gäller språket, och vilka inläringen av detta språk. Detta diskuteras vidare i avsnitt 5.4-5.4.4 i samband med självporträtten.

I påståendena om hur kulturen uppfattas (åtta, elva, fjorton och sexton) är skillnaden mellan svenska och engelska drastisk (se figurerna 6 och 9). Generellt tycks kulturena knutna till det svenska språket vara ointressanta för studerandena. Därtill kändes kanske frågan över de Nordiska ländernas kultur (elva) avlägsen för informanterna, och de flesta föredrog ”vet inte” -alternativet. Emellertid var påståendet om hur kulturen i de engelskspråkiga länderna uppfattas formulerats på motsvarande sätt som påståendet om de Nordiska ländernas kultur, d.v.s. påståendet rörde sig om flera land, men i denna fråga hade flertalet svarat mycket positivt. Det kan sammanfattas att den nordiska/svenska kulturen inte verkar vara så intressant för studerandena som kulturen i de engelsktalande länderna. Å andra sidan är det även möjligt att det inte är så lätt för studeranden att ”hitta” den svenskspråkiga kulturen. T.ex. Kalaja m.fl. (u.u., 11) konstaterar att det finns många möjligheter utanför skolan att lära sig språk och det beror på inläraren själv om man hittar dessa möjligheter. T.ex. Kalaja m.fl. (u.u., 11) konstaterar att de undersökta svenskstuderandena i deras studie inte uppfattade de möjligheterna som fanns utanför skolan att lära sig svenska (t.ex. olika media) som viktiga, medan några engelskstuderanden i studien t.o.m. påstod att dessa möjligheter hade varit de viktigaste för deras inläring av engelska. Fast Kalaja m.fl. (u.u.) har undersökt språkinläring, kan man tänka att deras resultat gäller även kultur, eftersom kulturen är en viktig del av språkkunskaper. Som Kalaja m.fl. (u.u., 11) konstaterar ”hittade” svenskstuderanden inte de tv- och radioprogrammen på svenska, samt internet, svenska tidningar etc. Samma sak kan gälla även informanterna i denna undersökning:

Det finns gott om möjligheter att bekanta sig med svenska och den svenskspråkiga kulturen, men hursomhelst väljer man bara den engelskspråkiga kulturen.

Påståendet sjutton avslöjar ändå att studerandena kanske uppfattar svenska som ett nyttigt språk (se figur 5): majoriteten vill lära sig mera svenska i framtiden. Skillnaden jämfört med engelska är ändå synbar: det kan gott sägas att samtliga studeranden vill fortsätta att studera engelska vidare (se figur 8). Att kunna språk kan tänkas vara ett viktigt redskap på turismbranschen, och därför förhåller studerandena sig positivt mot fortsatta språkstudier. Ett svar i fråga nitton (exempel [10]) avslöjar kanske en orsak till varför inte flera studeranden vill lära sig svenska i framtiden:

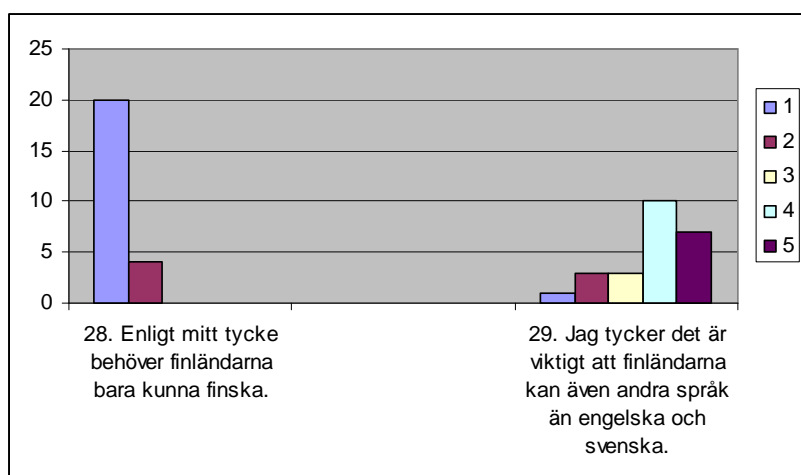
[10] ”Englantia on todella mieluisaa opiskella, esim. uusia sanoja. Ruotsia haluaisin oppia lisää, mutta kouluopetus ei kiinnosta.”

sv. ”Jag studerar gärna engelska, t.ex. nya ord. Jag skulle vilja lära mig mer svenska, men skolundervisningen intresserar mig inte.” (kvinna, född 1988)

Exemplet sammanfattar mycket bra det som studerandena anser om svenska och om svenskinläring (se vidare avsnitt 5.4.1). Att skolundervisningen i svenska inte intresserar studeranden är en intressant fråga att tänka på. Saken diskuteras vidare i nästa avsnitt och i avsnitt 5.4 över självporträtten.

5.2 Uppfattningar om språk

I detta och i de två följande avsnitten diskuteras enkätsvaren för att söka svar på den andra forskningsfrågan: ”Hurdana uppfattningar har studerandena i turismutbildningen om svenska respektive engelska och om betydelsen att kunna dessa språk, på basis av forskningsmaterialet i denna undersökning?”. En intressant fråga är om det finns några skillnader mellan uppfattningarna om svenska och engelska. Frågan diskuteras vidare även i samband med självporträtten i avsnitt 5.4. Diskussionen införs med att granska svaren i två påståenden om språkets betydelse i allmänhet (se figur 10). Med dessa två påståenden vill jag veta hur studerandena generellt uppfattar olika språkets betydelse, och om de tycker att det är viktigt att kunna olika språk

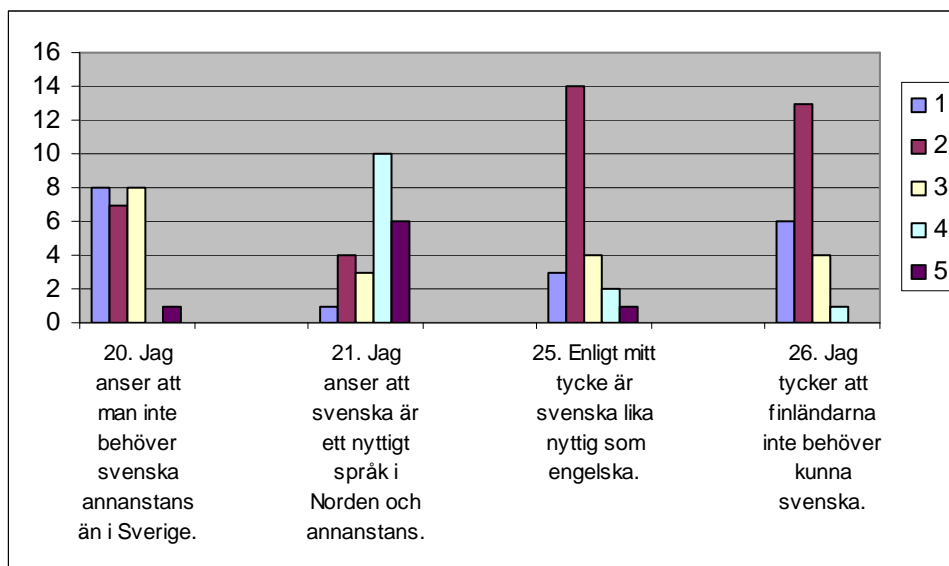
Figur 10 Svarsfördelningen i de generella påståendena om språk och deras betydelse

Svaren i påstående ”Enligt mitt tycke behöver finländarna bara kunna finska.” (se figur 10) är ganska eniga: T.o.m. tjugo personer håller inte alls med påståendet och fyra håller delvis inte med, av vilket man kan konstatera att alla uppfattar det viktigt att kunna olika språk. Det kan sägas att för studeranden i turismbranschen är det viktigt att finländarna kan även andra språk än finska. Själva påståendet var ändå gjort ”lätt”, och även därför kan svaren vara mycket eniga i denna fråga, som i verklighet kan dock vara ganska krånglig.

Majoriteten håller även med påstående ”Jag tycker det är viktigt att finländarna kan även andra språk än engelska och svenska.”. Sammanlagt sjutton personer håller antingen helt eller delvis med påståendet att det är *viktigt* att kunna andra språk också. Tre personer vet inte, tre håller delvis inte med, och det finns också en person som inte håller alls med att det är viktigt att kunna andra språk än bara svenska och engelska. För att sammanfatta kan man säga att turismstuderanden i allmänhet verkar förhålla sig mycket positivt till olika språk och till betydelsen att kunna språk.

5.2.1 Svenska och dess betydelse

I detta avsnitt diskuteras det t.ex. om studerandena tycker att svenska behövs bara i Sverige, om svenska är ett nyttigt språk, och om den är lika nyttig som engelska, och om finländarna inte behöver kunna svenska.

Figur 11 Svarsfördelningen i påståendena om svenska och dess betydelse

Jämfört med de mycket tudelade svaren i 5.1.1, är det intressant att flertalet, sammanlagt femton, inte håller med påstående ”Jag anser att man inte behöver svenska någon annanstans än i Sverige.” (se figur 11). Åtta informanter har valt alternativet tre (vet inte), vilket är också intressant: Skulle en så hög andel kanske betyda att svenska inte behövs alls i deras tycke? Därutöver håller en studerande helt med påståendet och anser således att svenska behövs bara i Sverige. Påståendet är ändå enkel och därtill ganska generellt. Därför är det möjligt att studerandena inte har tänkt på sig själva som användare av svenska, utan de har tänkt på svenskas ställning t.ex. i Finland, och svarat därför att svenska behövs också annanstans än i Sverige.

Att turismstuderandena ser svenskas nytta (för sitt framtida yrke), diskuterades redan i sammanband med påståendet ”Jag vill lära mig mer svenska även i framtiden.” (se figur 5). Samma tendens fortsätter med påstående ”Jag anser att svenska är ett nyttigt språk i Norden och annanstans.”, där sexton personer håller antingen helt med, eller delvis med. En studerande håller inte alls med, och fyra delvis inte med att svenska skulle vara ett nyttigt språk. Även p.g.a. resultaten i de föregående avsnitten (se 5.1.1 och 5.1.3), kan man konstatera att turismstuderanden uppfattar svenska som ett nyttigt språk, men att svenskstudierna ändå inte intresserar studeranden. Som konstaterats, är det möjligt att detta är en allmän företeelse. I sin undersökning av universitetsstuderandenas förhållande till svenska har Nordqvist Palviainen & Jauhojärvi-Koskelo (2009, 132) fått liknande resultat: Deltagarna i deras studie var ganska medvetna om svenskas nytta i

arbetslivet, men visade sig ändå inte vara intresserade av att delta i obligatoriska kursen i svenska vid universitetet.

Vad gäller påståendet ”Enligt mitt tycke är svenska lika nyttig som engelska.” håller de flesta, fjorton stycken, delvis inte med och tre personer inte alls med, vilket är förståeligt i ljuset av engelskas ställning som ett världsspråk.³ Sammanlagt tre personer håller ändå antingen helt eller delvis med att svenska är lika nyttig som engelska, vilket är också intressant. Kanske dessa personer har egna erfarenheter av svenskas nytta, och därför känns svenska jämställd med engelska (jfr. Virkkula 2008).

Fast svaren på många påståenden är mycket tudelade, uppfattar studeranden det viktigt att kunna svenska. När man jämför svaren i påstående ”Jag tycker att finländarna inte behöver kunna svenska.”, med svaren i påstående ”Jag vill lära mig mer svenska även i framtiden.” (se figur 5) märker man en likadan företeelse. Såsom de flesta tyckte att de ville lära sig mer svenska, tycker även nu majoriteten, sammanlagt nitton, *inte* att finländarna inte borde kunna svenska. Bara en studerande håller delvis med att finländarna inte behöver kunna svenska. Fyra stycken vet inte.

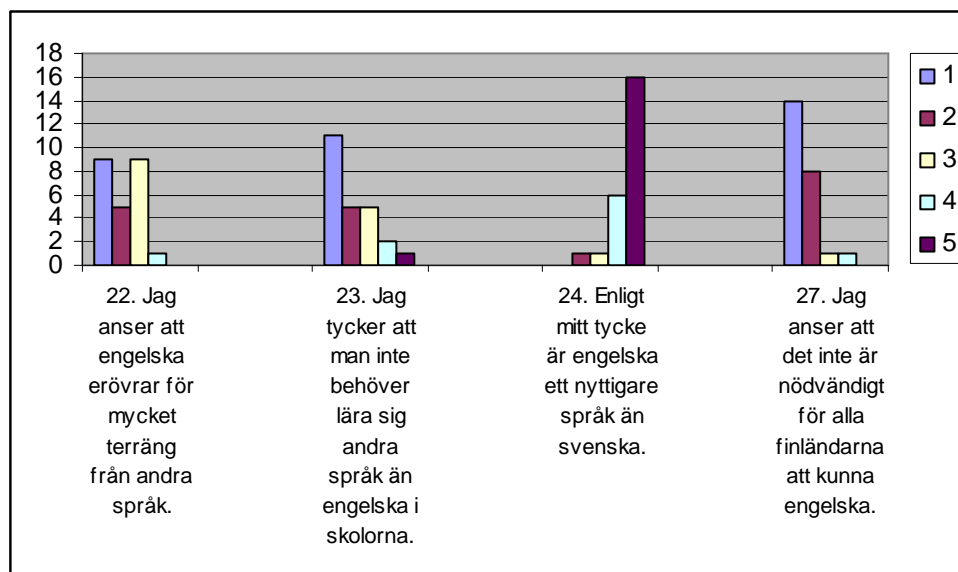
På basis av föregående påståenden och resultaten i 5.1.1 kan man sammanfatta att informanterna tycks uppfatta svenska språket mer positivt än svenskinläring. I allmänhet uppfattar de svenska som ett nyttigt språk, fast inte lika nyttigt som engelska. Det är också litet överraskande att majoriteten tycker att finländarna borde kunna svenska, när svaren på frågorna om svenskinläringen inte var så positiva. Det kan således frågas om det kanske finns någonting som kan förbättras i svenskundervisningen?

5.2.2 Engelska och dess betydelse

I detta avsnitt undersöks vad studerandena anser om engelskas betydelse. I påståendena som återges i figur 12 nedan efterfrågas t.ex. om studerandena tycker att engelska har en för stor roll jämfört med andra språk, eller om det räcker till att bara lära sig engelska i

³ T.ex. enligt Leppänen och Nikula (2008, 12) konstaterar att engelskan har fått en okontroversiell ställning i världen under de senaste femtio åren. Förutom som modersmålet talas den även mer och mer som andra och främmande språk.

skolan. Även huruvida man anser engelska vara nyttigare än svenska och om alla finländarna behöver kunna engelska tas upp.

Figur 12 Svartsfördelningen i påståendena om engelska och dess betydelse

Studerandena anser inte att engelskas roll är för stor: Majoriteten håller nämligen inte med påståendet ”Jag anser att engelska erövrar för mycket terräng från andra språk.”. Det är kanske också svårt för studerandena att värdera sådana här saker, eftersom nio stycken har svarat ”vet inte”. Men bara en studerande tycker att engelskas roll är för stor, vilket betyder att engelska uppfattas som väldigt viktig. Enligt Leppänen och Nikula (2008, 9-10) oroar man sig i Finland emellanåt över att engelska hotar andra språk, och att den gör det egna språket och den egna kulturen fattigare. Några oroar sig över att de förlorar sitt språk, eller sina språk i vissa livskretsar, t.ex. i företagslivet, i vetenskap, eller i några delar av utbildningsvärlden. Å andra sidan, uppfattas engelska ändå som viktig i befrämjandet av internationaliseringen, och engelska gör också verksamheten inom politik, företagslivet, och vardagen lättare. (Leppänen & Nikula 2008, 10.) I ljuset av dessa allmänna uppfattningar är det inte överraskande att så pass många påstår att de inte vet om engelska erövrar för mycket terräng från andra språk – som det ser ut är även de allmänna opinionerna om saken något delade.

Hursomhelst, är engelskas betydelse inte så viktig att den skulle räcka till att vara det ända språket som lärs i skolorna. Sammanlagt aderton stycken håller delvis inte med, eller inte alls med påståendet ”Jag tycker att man inte behöver lära sig andra språk än engelska i skolorna.”, och bara tre personer finns på den andra ändan av skalan. Igen

kan man konstatera att studerandena uppfattar det nyttigt att kunna språk, i detta fall även andra språk än bara engelska.

Enligt svarsfördelningen i påståendet ”Enligt mitt tycke är engelska ett nyttigare språk än svenska.” uppfattas engelska ändå vara nyttigare. Sammanlagt tjugotvå av tjugofyra studeranden tycker att engelska är nyttigare, vilket är mycket förståeligt p.g.a. engelskans ställning i världen (se t.ex. Leppänen m.fl. 2008).

Samma grunder kan också ses i påståendet ”Jag anser att det inte är nödvändigt för alla finländare att kunna engelska.”, där majoriteten håller delvis, eller inte alls med påståendet att det inte är nödvändigt för alla finländarna att kunna engelska. Engelska uppfattas som ett språk som är obligatoriskt för alla att kunna. I allmänhet är engelska för finländare inte enbart ett främmande språk, utan ofta även ett redskap med vilket de definierar sociala grupper och egna språkanvändningssätt. Därutöver har engelska även blivit en daglig resurs för många finländare genom informationsteknologi. (Nikula & Leppänen 2008, 423.)

För att sammanfatta studerandenas uppfattningar om engelska, kan det sägas att engelskas ställning som ett världsspråk respekteras och engelska uppfattas som ett mycket viktigt språk. Emellertid anser studerandena att engelska inte räcker till, utan man borde också lära sig andra språk.

5.2.3 Sammanfattning

Det som kommer väldigt klart fram med både svenska och engelska, är nyttan. Engelskas nytta är klart för de flesta informanterna, men studerandena uppfattar också svenska som ett nyttigt språk, åtminstone i Norden. Studerandena anser det också viktigt att finländarna kan även andra språk än bara engelska, och majoriteten tycker att finländarna borde kunna svenska. Fast engelskas ställning är så stark, kan man se i dessa svar att studerandena ändå anser det viktigt att kunna flera språk. Det kan frågas om denna uppfattning delas också med andra unga människor, eller om den gäller bara studerandena i turismbranschen, som självklart kommer att dra nytta av språkkunskaper i yrkeslivet. Att nyttan kommer fram så starkt, stämmer också överens med t.ex. Robinson (1991, 2), som konstaterar att man inom fackspråklig språkundervisning inte

studerar språk p.g.a. att studeranden skulle vara intresserade i språk och kultur i sig, utan därför att de behöver språk i sina framtida yrken, eller i sina studier. Även Kantelinen (2009, 14-15) har fått liknande resultat om svenska: De studeranden som ville studera mer svenska motiverade sina åsikter med att man behöver svenska i arbetslivet. I nästa avsnitt diskuteras det mera om vad informanterna anser om språk och arbetslivet.

5.3 Uppfattningar om fackspråklig språkkunskap

I detta avsnitt söks det svar till den tredje forskningsfrågan: ”Hurdan verkar de uppfattade språkkunskapernas betydelse vara för turismstuderandenas framtida yrken?”. I samband med självporträtten (se vidare 5.4.4) diskuteras det också om det finns några hänvisningar till fackspråklig språkkunskap i studerandenas teckningar. I enkäten undersöktes fackspråklig språkkunskap och språkens betydelse i arbetslivet med hjälp av några öppna frågor, och några ja/nej –frågor (se bilaga). I detta avsnitt diskuteras svaren på dessa frågor. Jag har försökt hitta de generella tendenserna också i de öppna frågorna, för det mesta med att räkna hur många gånger någonting har nämnts.

I en öppen fråga, 30, (se bilaga) frågades det studerandenas yrkesdrömmar för att veta i hurdana arbetsuppgifter de kommer möjligen att använda språk. Mest benämningar (åtta) fick resebyrå och dess arbetsuppgifter. Reseguide var också ett populärt svar (fem), samt det mer generellt ”inom turism” (fyra gånger). Inom produktionen av resetjänster ville också arbeta fyra studeranden. Andra yrken som hade nämnts var t.ex. svensklärare, ”inom utbildningen”, flygvärdinna, hotelltjänsteman, bararbetare, och ”inom idrottsturism”.

Inom dessa yrken finns det enligt studerandena många arbetsuppgifter där (främmande) språk behövs, vilket utreddes i fråga 31 (se bilaga). Kundbetjäning omnämndes flest gånger (nitton gånger), som väntats. Studerandena hade också analyserat vidare det som kundbetjäningen innehåller: kundbetjäning med utländska kunder, betjäning per telefon, per e-post och personligen. Guidning/rådgivning hade nämnts ofta separat från kundbetjäning, men det ansågs också en mycket viktig del av turismens arbetsuppgifter. Andra uppgifter som nämnts var olika situationer utomlands, bokningar och beställningar, utbildningssituationer, informationssökning, reservering av rum, och

läsning av meddelandena från flygbolagen. Det kan sägas att arbetsuppgifterna verkar vara mångsidiga, och t.o.m. ganska krävande, vilket betyder att mångsidiga språkkunskaperna kommer säkert att vara till nytta för dessa studeranden.

Det frågades också vilka språk studerandena tror att kommer att vara de viktigaste språken i sina yrken (fråga 33, se bilaga). Det nämndes sammanlagt sex olika språk: engelska, svenska, spanska, ryska, tyska och finska. Bara en studerande hade nämnt finska, trots att i själva frågan finns det inte uttrycket ”främmande språk”. Engelska nämndes 22 gånger, vilket betyder att nästan alla tror att de kommer att behöva engelska i arbetslivet. Svenska tycks vara det näst viktigaste språket i arbetslivet med tretton benämningar. Ryska hade nämnts sex gånger och tyska och spanska tre gånger. Anslutande till denna fråga, frågades det i fråga 37 (se bilaga) vilka *andra* språk tror studerandena att de kommer att ha nytta av i arbetslivet. Tyska nämndes nu sexton gånger, franska sju gånger, ryska fem, spanska fyra, svenska två, och estländska och japanska en gång. En studerande hade svarat att alla möjliga språk kommer att vara nyttiga. Det ser ut som att engelska uppfattas som en oersättlig del av arbetslivet, men svenska spelar också en ganska stor roll. Enligt mitt tycke är det lite överraskande att språk som vanligen associeras med turism, t.ex. spanska, hade inte nämnts så många gånger, eller att t.ex. italienska eller grekiska hade inte alls nämnts.

I de enkla ja/nej-frågorna (34-36) frågades det t.ex. om studerandena tycker att svenska är viktigare än engelska i sina framtida yrken. Som väntat, svarade nästan alla ”nej” till fråga 34. Bara en studerande som ville bli svensklärare i framtiden tyckte att svenska är viktigare i arbetet än engelska. I fråga 35 frågades det tvärtom: om engelska är viktigare än svenska i arbetslivet. Svartsfördelningen var också nu klar tjugotvå personer tyckte engelska vara viktigare än svenska, och två inte. På den sista ja/nej-frågan, 36, hade en studerande inte svarat, men alla andra tjugotre informanter tyckte att de kommer att behöva språk i arbetslivet. Det kan konstateras att språkkunskaperna uppfattas som en viktig del av yrkeskunnandet. Detta är enhetligt med t.ex. Härmälä (2008, 53), som hävdar att man kan se språkkunskaperna som en del av yrkeskickligheten, speciellt då språkkunskaperna hör ihop med att utföra en uppgift. Enligt Härmälä (2008, 53) är språkkunskaperna en baskunskap, som får olika betoningar i olika arbetsuppgifter.

Det är mycket intressant hur väl studerandenas uppfattningar om de mest behövda språken i arbetslivet följer de allmänna uppfattningar. T.ex. enligt flera kartläggningar

är engelska det viktigaste främmande språket i arbetslivet, medan svenska uppfattas vara det näst viktigaste språket, och tyska för sin del det tredje viktigaste (Lax 2006, 63). Informanterna i denna undersökning har således upprepat precis samma uppfattningar som finns inom arbetslivet. Det är värt att tänka på om det är frågan om att studerandena är väl informerade om arbetslivets språkrav, eller om de bara reflekterar samhällets allmänna uppfattningar om saken. Att uppfattningarna förstås i denna avhandling (se 3.2.2) inte bara som individuella konstruktioner, utan också som sociala, kan enligt min åsikt ses mycket klart i studerandenas uppfattningar om arbetslivets språkrav. Jag hävdar t.ex. att ryska är ett viktigare språk för professionella inom turism i Finland, än tyska, när man tänker på mängden ryska turister i Finland (se t.ex. Statistikcentralen 2011), men ändå hade studeranden nämnt ryska sammanlagt färre gånger än tyska. Dock är tyska ett viktigt språk inom turism också, eftersom mängden tyska turister är fortfarande betydande i Finland, men t.ex. i mars 2011 hade ryska turister 94 000 övernattningsdygn i Finland, medan tyska turister hade 45 000. Ryska turisternas övernattningsdygn hade också ökat mer än tyska turisternas jämfört med år 2010: 36 % jämfört med 10 %. (Statistikcentralen 2011.)

Det är t.o.m. ganska oroväckande att tänka på hur mycket den allmänna opinionen om de behövda språken i arbetslivet påverkar på t.ex. valet av språk i skolorna. Emellertid kan det vara möjligt att studerandenas uppfattningar om t.ex. ryskas betydelse kommer att förändras, enligt hur detta språk tas upp i den allmänna diskussionen. Uppfattningarna är ju inte stabila, utan de kan förändras t.ex. i påverkan av den generella opinionen (se t.ex. Asunmaa 2002). Fast det inte är meningen i denna avhandling att diskutera uppfattningarnas natur i detalj, kan man ändå fråga, om det är alls möjligt att ha enbart *individuella uppfattningar*, om man tänker på saken t.ex. i ljuset av diskussionen ovan (se närmare t.ex. Dufva 2003, Aro 2009).

I fråga 32 ombads studerandena även tänka på hurdan den språkkunskap är som de kommer att behöva i arbetslivet. I detta fall fanns det med en "hjälpfråga", som gav olika möjligheter att välja mellan, t.ex. att om språkkunskaperna är *mångsidiga, praktiska, breda*, eller om man kan klarar sig med *baskunskaper*. Detta styrde ganska mycket studerandenas svar, eftersom många hade skrivit någonting om dessa möjligheter. I tolv svar hade det påstods att språket de kommer att behöva är praktiskt, samt hade mångsidiga språkkunskaper nämnts i tolv svar. Breda språkkunskaper hade nämnts i fem svar. Baskunskaperna hade nämnts i sex svar, men bara en studerande

tänkte de att räcker till, medan andra inte ville nöja sig med baskunskaper, utan mångsidiga och breda språkkunskaper ansågs vara t.ex. en del av bra kundservice. Fast frågan hade i viss mån styrt studerandens svar, hade de ändå elaborerat sina svar ganska bra. För att illustrera saken, har jag valt två exempelsvar ([11]-[12]):

[11] ”Joskus toimeen voi hyvinkin tulla perustaidoilla, mutta matkailun lisääntyessä vaatimukset kovenevat. Käytännöllistä kieltä on hyvä osata.”
sv. ”Ibland kan man klara sig med baskunskaper, men när turismen ökar, blir kraven hårdare. Det är viktigt att kunna praktiskt språk.” (kvinna, född 1989, skulle vilja arbeta på en resebyrå)

[12] ”Periaatteessa perustaidot riittävät, mutta hyvällä kielitaidolla pystyn palvelemaan aina paremmin. Siksi tarvitsen laajan ja käytännöllisen suullisen kielen taitoa.”

sv. ”I princip räcker baskunskaperna till, men med bra språkkunskap kan jag betjäna ännu bättre. Därför behöver jag breda och praktiska muntliga språkkunskaper.” (kvinna, född 1989, skulle vilja bli företagare inom produktion av resetjänster)

Det kan konstateras att studeranden verkar förstå språkkraven i sin bransch mycket väl. Språkkunskaperna gör arbetet inte bara lättare för arbetaren själv, utan de uppfattas även som ett viktigt redskap i att göra kunden nöjd. Detta kunde man även avgöra av svaren i fråga 38, där studerandena bade ge andra kommentarer om språkens betydelse i arbetslivet:

[13] ”Jos vieraskielistä asiakasta haluaa palvella mahdollisimman hyvin, olisi hyvä osata heidän omaa kieltä, mutta vähintä mitä pitäisi osata, on englanti. Sitä nykyään tarvitsee lähes missä vain.”

sv. ”Om man vill betjäna de kunder som talar främmande språk, så väl som möjligt skulle det vara bra att kunna deras eget språk, men det minsta man bör kunna är engelska. Det behöver man nuförtiden nästan var som helst. (en kvinna, född 1989, skulle vilja arbeta på en resebyrå)

Kvinnan i exempel [13] anser således att det hör till bra kundservice att man talar kundens egna språk. I fall man inte kan det, betonas engelskas roll som lingua franca.

Språkkunskaperna uppfattades också vara mycket viktiga, även oersättliga, då man letar efter arbete (exempel [14]):

[14] ”Todella tärkeää, ilman kielitaitoa en saisi töitä.”

sv. ”Mycket viktigt, utan språkkunskaper skulle jag inte få jobb.” (kvinna, 1988, skulle vilja bli hotelltjänsteman)

För att sammanfatta anser informanterna språkkunskaperna viktiga inom turism, men även i arbetslivet i allmänhet. De påstår t.ex. att man inte klarar sig med bara finska, och därtill har de elaborerat i vilka uppgifter man behöver språk i arbetslivet, t.ex. med informationsteknologi och med kunder och kollegor. Ytterligare hade några studeranden understrukt engelskas betydelse. En studerande hade nämnt tyskas och ryskas betydelse i att söka jobb, och betonat att med dem ”kommer man förbi kön”. Om man håller i minnet hur uppfattningar förstås i denna avhandling, kan man fråga, varifrån dessa uppfattningar egentligen kommer. Det kan ses ganska klart att dessa uppfattningar om språkens betydelse i arbetslivet inte är helt individuella, utan det ser ut att de är påverkade av t.o.m. hela samhällets uppfattningar (jfr. Dufva 2003, Aro 2009). Men å andra sidan är det bra att studeranden har förstått att enligt de allmänna uppfattningarna uppskattas språk ute i arbetslivet. Hurdana uppfattningar studeranden har förmedlat i sina självporträtt diskuteras i följande avsnitt.

5.4 Självporträtt

I detta och i fyra följande avsnitt diskuteras de uppfattningar som kommer fram i självporträtten. Som diskuterats i avsnitt 4.4 koncentrerar sig analysen på tre olika saker:

1. känslouttryck/emotioner
2. medierande resurser
3. hänvisningar till yrket, eller till fackspråklig språkkunskap.

I denna avhandling menar jag med *känslouttryck* inte bara de känslor som förmedlas av ansiktsuttryck, utan enligt mitt tycke är det möjligt att uttrycka känslor med olika medel. Således anser jag att i alla teckningar kan det tolkas finnas någon slags känslouttryck, fast det inte alltid finns en människa i dem, utan t.ex. ett djur, eller ett frågetecken. Med

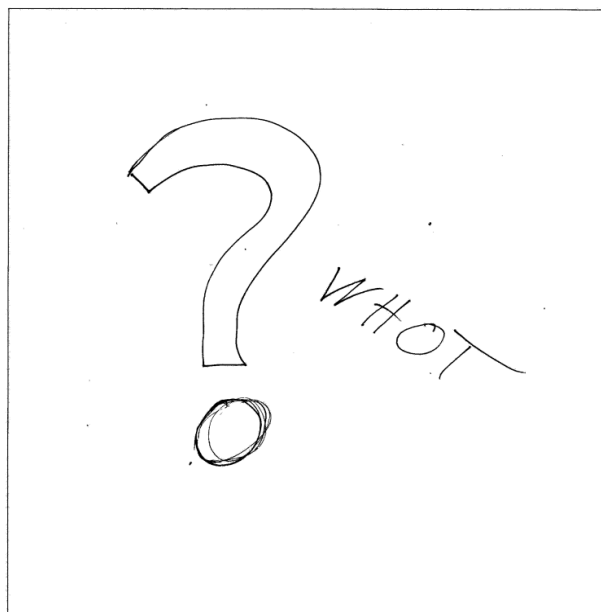
medierande resurser (eng. mediational means) menas det t.ex. andra människor, böcker och olika media (Kalaja m.fl. 2008, 188). Till sist, är det relevant att se om det finns hänvisningar till fackspråklig språkkunskap (t.ex. användningen av språket i olika arbetssituationer), eller till yrket/arbetslivet, därför att språkkunskaperna troligen kommer att spela en viktig roll i studerandens framtida yrke, såsom konstaterades i avsnitt 5.3.3. Ytterligare nämns det i samband av några självporträtt studerandenas sista betyg i svenska/engelska, eftersom de kan förklara mera det som finns med i teckningarna. I föreliggande avsnitt används två teckningar för att särskilt illustrera förekomsten av känslouttryck, medierande resurser och hänvisningar till yrket (se figurer 13 och 14 nedan).

I tabell 2 nedan presenteras det de känslouttryck som studerandena har valt att skildra i sina självporträtt om sig själva som svenskinlärare. I denna analys har inte studerandenas egna bildtextförklaringar inkluderats.

Tabell 2 Känslouttryck i självporträtten (N=24) över svenska

Enbart positiva känslouttryck	4
Förvirring	15
Neutrala känslouttryck	2
Negativa känslor, tråkighet	3

Emotioner över svenskinlärning är enligt mina tolkningar enbart positiva i fyra teckningar (t.ex. inlärarna med ett stort leende) och neutrala i två (munnen tecknats rakt). Det som väcker intresse är att majoriteten, femton, har uttryckt *förvirring* i sina teckningar (se t.ex. figur 13 samt diskussion nedan). Därutöver har tre studeranden förmedlat mer negativa känslor i sina teckningar, bl.a. att svenskstudierna känns tråkiga (se t.ex. figur 23). Det är viktigt att komma ihåg även bildtexten, eftersom i många fall gör studeranden i bildtexten sitt budskap litet mjukare, liksom t.ex. figur 13 visar. Därutöver får t.ex. de mer neutrala känslouttrycken ett annat innehåll när man kombinerar dem med bildtexten. Det är viktigt att studerandena får chansen att berätta med ord om sina teckningar, därför att utan bildtext kan man t.o.m. tolka teckningen på ett annat sätt än inläraren hade menat. Tabell 2 är således en förenkling, eftersom uppfattningarna i ett självporträtt förmedlas med hjälp av både teckningen och bildtexten. Det bör även påpekas att tolkningar om känslouttrycken i tabeller 2 och 3 är mina subjektiva tolkningar om saken.

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

Kiinnostaa mutta ei ymmärrä.

Figur 13 Självporträtt (urspr. med pink penna) av man, född 1986. Bildtexten: ”Kiinnostaa mutta ei ymmärrä.” (sv. ”Jag intresserar mig [för svenska] men förstår inte.”)

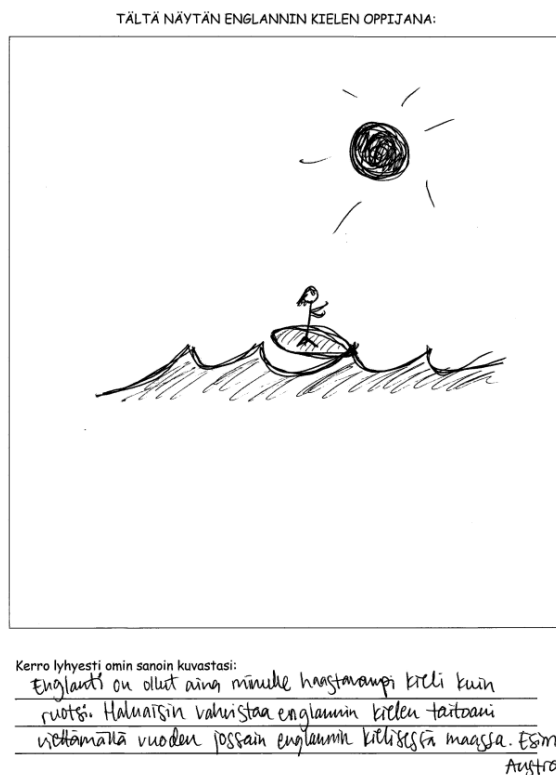
Självporträtten i figur 13 är ett bra exempel på de många teckningar över svenska där känslouttrycket förmedlar förvirring. I många fall påverkar studerandena känna sig osäkra, förvirrade eller funderande vad gäller sina kunskaper i svenska. Detta betyder inte automatiskt en negativ inställning till svenska och svenskinläringen, fast det finns även sådana självporträtt där detta kan ses klart. I figur 13 är det även intressant att utropet ”whot” är på engelska, även om det är litet felskrivet. Mannens senaste betyg i svenskan hade varit 5 (i skalan 4-10 i gymnasiet), av vilket kan man även avgöra att det möjligen finns en viss förvirring över kunskaperna i svenskan.

Vad gäller engelska och känslouttryck, kan man konstatera att i tjugo fall av tjugofyra hade man skildrat en positiv känsla, vilket är en stor skillnad jämfört med svenska (se tabell 3).

Tabell 3 Känsloutryck i självporträtten (N=24) över engelska

Enbart positiva känsloutryck	20
Förvirring	2
Neutrala känsloutryck	2
Negativa känslor	0

Ofta syns den positiva känslan i formen av leende, men det finns även andra sätt att förmedla de positiva känslor som anknyts med engelskinlärningen (se t.ex. figur 20). Två teckningar förmedlade förvirrade känslor, vilket är litet jämfört med de femton teckningar av svenska. I två teckningar var känsloutrycket neutralt. I en av dessa neutrala bilder är det svårt att se känsloutrycket, eftersom personen i bilden är ganska långt borta (figur 14). Stämningen i bilden är ändå positiv och bildtexten berättar att engelska har känts mer krävande än svenska för studeranden, men hon skulle vilja förbättra sina kunskaper i engelska t.ex. i Australien. Detta är ett exempel på att det är viktigt att även analysera bildtexten. Överhuvudtaget tycks studerandena skildra sig positivt även om engelska också kan kännas svårt och krävande.

Figur 14 Självporträtt (urspr. med kulspetspenna) av kvinna, född 1987. Bildtexten: ”Englanti on ollut aina minulle haastavampi kieli kuin ruotsi. Haluaisin vahvistaa englannin kielen taitoani viettämällä vuoden jossain englannin kielisessä maassa. Esim.

Australia.” (sv. ”Engelska har alltid varit ett mer krävande språk för mig än svenska. Jag skulle vilja förbättra mina kunskaper i engelska genom att tillbringa ett år i ett engelskspråkigt land. T.ex. Australien.”)

Tabell 4 Medierande resurser i självporträtten (X=48)

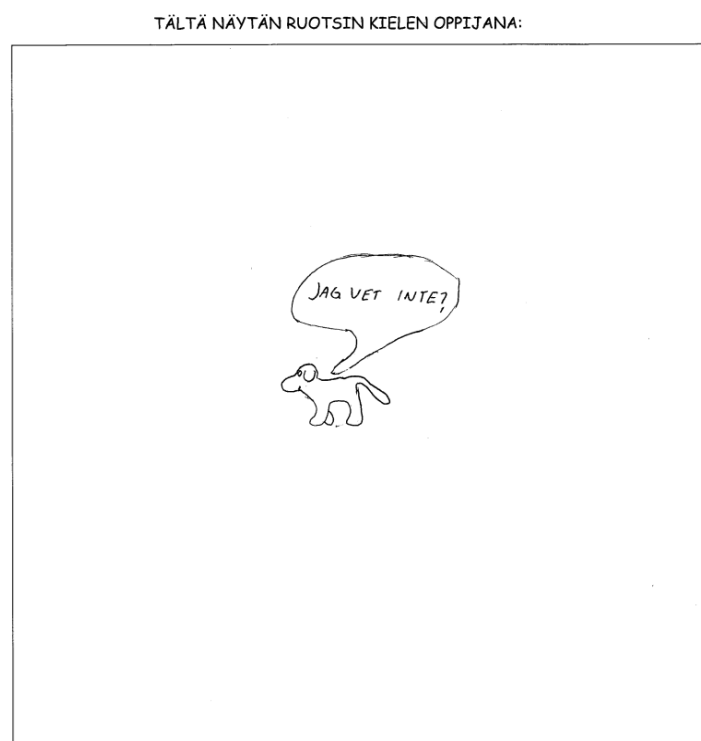
Svenska	En bunt stenciler (1*) En hög böcker (1)
Engelska	Andra människor (2) Resor/vistelse utomlands (2) Vokabulär (1) Tv, dator, musik (1) (*hur många gånger tecknats)

Det är intressant att det bara i sju självporträtt av sammanlagt 48 finns med medierande resurser (jfr. t.ex. Kalaja m.fl. 2008). I några av dessa teckningar finns mer än en medierande resurs med. T.ex. i figur 21 finns både en annan människa och utomlandsresa med. Även de olika media hade skildrats i en och samma teckning. Jag har tolkat medierande resurser ganska vitt, t.ex. i figur 14 finns det inte några traditionella medierande resurser, men man kan gott föreställa sig att personen i bilden lär sig engelska när hon befinner sig i Australien och surfar. Själva resan till Australien, eller m.a.o. inlärningsmiljön, fungerar som en medierande resurs. Vidare i figur 19 (se 5.4.2) har jag tolkat vokabulären som en medierande resurs, fast den är skildrad på ett ganska metaforiskt sätt.

Den sista sak som letas efter i självporträtten är hänvisningar till yrkesbetonade saker, t.ex. till fackspråklig språkkunskap. Detta diskuteras vidare i avsnitt 5.4.4. I de följande två avsnitten koncentreras det på självporträtten enligt den första forskningsfrågan: ”Hurdana uppfattningar har studerandena i turismutbildningen om sig själva som inlärare av svenska och engelska, på basis av forskningsmaterialet i denna undersökning?”

5.4.1 Självporträtt av en som inlärare av svenska

I detta avsnitt analyserar jag fyra självporträtt där studerandena har skildrat sig som svenskinlärare. Självporträtten har valts så att de ger en bred bild av de tjugofyra självporträtt som informanterna har tecknat över sig själva som svenskinlärare. De tre första teckningarna förmedlar den emotion som har skildrats mest, d.v.s. förvirring, och den sista representerar en positiv känsla gällande inläring av svenska. Jag försöker se dessa teckningar i ljuset av den första forskningsfrågan, som analyseras med hjälp av de tre drag som diskuterades i avsnittet ovan: känslouttryck, medierande resurser och hänvisningar till yrket.

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

Ymmärrän jotain mutta en paljon puhu.
Ei koirat puhu mutta jotain ymmärtää.

Figur 15 Självporträtt (urspr. med blyertspenna) av man, född 1988. Bildtexten: ”Ymmärrän jotain mutta en paljon puhu. Ei koirat puhu mutta jotain ymmärtää.” (sv. ”Jag förstår lite men talar inte mycket. Hundarna talar ju inte men förstår något.”)

Figur 15 visar en mans självporträtt av sig själv som inlärare av svenska. Informantens senaste betyg i svenska har varit 3 (i skalan 1-5 i yrkesskolan), av vilket man kan avgöra att han har ganska medelmåttiga kunskaper i svenska. Studeranden har valt att skildra

sig själv som en hund, som inte talar mycket men förstår ändå någonting. Dufva m.fl. (2007, 314) hade i sin studie utelämnat de teckningar där inlärare inte hade skildrat sig som människor, men själv anser jag att de olika sätten att skildra sig avslöjar lika väl inlärarens uppfattningar som människofiguerna gör. T.ex. med detta självporträtt är det intressant att tänka vad hunden egentligen symboliserar. Kanske känns svenskstudierna t.o.m. som en hundskola för studeranden – han är som en hund som skolas. Teckningen innehåller inga medierande resurser och inga andra människor, alltså inläraren står ensam i bilden. Hunden, som representerar inläraren, har ett funderande uttryck på ansiktet, men ändå kan man upptäcka ett litet leende. Antagligen *tänker* hunden (inläraren) ”JAG VET INTE?”, eftersom studeranden har skrivit i bildtexten ”hundarna talar ju inte”, d.v.s. studeranden säger inte, utan tänker dessa ord. Antagligen känner denna studerande sig litet osäker med sina kunskaper i svenska och vågar kanske inte tala, fast han förstår. För att hundarna inte skall känna sig vilse, är det viktigt att t.ex. instruktionerna är klara och belöningen motiverande: Kanske skulle studeranden behöva mer motivering för att inte känna sig osäker och för att han skulle våga tala? Teckningen har inte några tecken på fackspråklig språkkunskap, vilket kanske beror på att studeranden känner sig vara i ”skolning”, där han är en liten osäker hund, och inte tänker på de situationerna utanför skolan, t.ex. arbetslivet.

TÄLTÄ NÄYTÄN RUOTSIN KIELEN OPPIJANA:

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

Ölen yhtä kysymysmerkkiä vaikka lueinkin, oppiminen vie aikaa

Figur 16 Självporträtt (urspr. med blyertspenna) av kvinna, född 1986. Bildtexten: "Olen yhtä kysymysmerkkiä vaikka lukisinkin, oppiminen vie aikaa." (sv. "Jag är bara ett frågetecken även om jag läser, att lära sig tar tid.")

Figur 16 visar en av de två teckningar över inläringen av svenska där studeranden har valt att teckna även några medierande resurser. Självporträtten skapar en mycket traditionell bild av inläringen med en stor mängd av böcker som omger inläraren (i den andra teckningen finns det stenciler). Att böcker representerar en traditionell synvinkel på inläring kommer fram av t.ex. Dufva m.fl. (2007, 320), där böcker hade skildrats i 65 % av alla teckningarna i studien. Enligt Kalaja m.fl. (2008, 195) ser det ut som att böckerna spelar t.o.m. en större roll i (engelsk)inläring än andra människor, om man ser enbart självporträtten. Jämfört med Dufva m.fl. (2007) och Kalaja m.fl. (2008) är det något överraskande att informanterna i denna undersökning inte hade tecknat mera böcker, och/eller andra medierande resurser. Det är nog möjligt att skillnaden beror på informanternas utbildning, eftersom informanter i Dufva m.fl. (2007) och Kalaja m.fl. (2008) studerade i universitetet, där studierna är mer teoretiska, till vilket det kan hänvisas med böckerna.

Inläraren i figur 16 ser även mycket förvirrad ut, och många frågetecken hänger i luften ovanför henne. Liksom studeranden säger i bildtexten, känner hon sig som ett frågetecken (jfr. figur 13). Svenskinläringen, som händer med att läsa böcker, tar tid och hur man än läser, är man bara ett frågetecken. Teckningen har inga hänvisningar till fackspråklig språkkunskap, eftersom det är klart att informanten ännu känner sig som en studerande, eller t.o.m. som en elev, som lär språk av böckerna i skolan. Innan turismutbildningen hade studeranden gått i gymnasiet, där hennes slutbetyg i svenska var 8 i skalan 4-10. Om man ser bara på betyget, skulle man kunna tro att studeranden är en ganska bra svenskinlärare, men som konstaterats, berättar teckningen historien om en funderande studerande som känner sig som ett frågetecken.

TÄLTÄ NÄYTÄN RUOTSIN KIELEN OPPIJANA:

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

Ruotsissa on niin outoja sanoja että on vaikeaa muistaa kaikkea. Ja lauseenrakenteet menevät joskus vähän yli... Sitten tulee aha-elämys

Figur 17 Självporträtt (urspr. med kulspeppenna) av kvinna, född 1992. Bildtexten: ”Ruotsissa on niin outoja sanoja että on vaikeaa muistaa kaikkea. Ja lauseenrakenteet menevät joskus vähän yli... Sitten tulee aha-elämys.” (sv. ”Det finns så konstiga ord i svenska att det är svårt att komma ihåg alla. Och satskonstruktionerna övergår mitt förstånd... Sen får man en aha-upplevelse.”)

I figur 17 har studeranden valt ett litet annorlunda sätt att skildra sig som en svenskinlärare: Hon har tecknat transformationen från en mycket funderande studerande till en som får en aha-upplevelse. M.a.o. finns två figurer och två olika känslouttryck i denna teckning. Först tänker studeranden med slutna ögonen ”Jag vet inte” (jfr. figur 15), men efter aha-upplevelsen ler studeranden piggt. Emellertid vad som är intressant, är att det finns t.o.m. nu ett litet frågetecken ovanför studeranden som just fått aha-upplevelsen. Man kan väl konstatera att det fortfarande finns någonting som studeranden känner sig osäker om, eller kanske att det är osäkert om denna transformation överhuvudtaget händer. I bilden finns det inga medierande resurser eller hänvisningar till yrket.

TÄLTÄ NÄYTÄN RUOTSIN KIELEN OPPIJANA:

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

Pidän ruotsin opiskelusta erityisen paljon, on mukava kun tuntee osaavansa & tulee ahaa elämyksiä. Tulevaisuudessa yksi unelma olisi päästä yliopistoon opiskelemaan ruotsin kieltä.

Figur 18 Självporträtt (urspr. med kulspetspenna) av kvinna, född 1989. Bildtexten: ”Pidän ruotsin opiskelusta erityisen paljon, on mukava kun tuntee osaavansa & tulee ahaa elämyksiä. Tulevaisuudessa yksi unelma olisi päästä yliopistoon opiskelemaan ruotsin kieltä.” (sv. ”Jag tycker speciellt mycket om att lära mig svenska, det är skönt när man känner att man kan & att man får aha-upplevelser. En dröm för framtiden skulle vara att komma in på universitetet för att studera svenska.”)

Figur 18 visar ett av de få självporträtten av svenskinlärarna som är enbart positiva (sammanlagt fyra stycken) och inläraren inte har någonting att fundera över. Solen skiner och inläraren har ett stort leende, och hon håller en ”idélampa” i handen. Liksom studeranden säger i bildtexten, känns det skönt att kunna svenska och svenskinläringen är också trevlig. Studeranden vill även studera svenska vid universitetet, som ännu är en dröm för henne. Teckningen har inga medierande resurser, eller hänvisningar till yrket. Studeranden är visserligen en bra svenskstuderande, eftersom hennes slutbetyg i svenskan hade varit 9 i gymnasiet, och *laudatur* (det högsta vitsordet) i studentexamen. Det är nog ganska klart att framgången i svenskstudierna har påverkat på studerandens uppfattning om sig själv som svenskinlärare. När man kan språket, och får bra betyg, uppfattas också inläringen som ”solig”. Det motsatta är även möjligt: Den positiva inställningen kan ha haft inverkan på studerandens framgång i svenskstudierna.

För att sammanfatta, kan man säga att i överraskande många fall verkar studerandena känna sig själva mycket osäkra, funderande, eller förvirrade vad gäller hur de skildrat sig själva som svenskinlärare (se tabell 2). Som sagt i avsnitt 5.4 är det märkvärdigt att studerandena ofta verkar vara intresserade (jfr. figur 13) av svenska, men om de t.ex. inte förstår, är det svårt att skildra inläringen som en positiv upplevelse. Samma gäller de motsatta erfarenheter: t.ex. inläraren i figur 18 är en duktig studerande som får bra betyg, vilket troligen påverkar ganska mycket på hur inläraren uppfattar sig själv som svenskinlärare. En viktig fråga är ändå varför studerandena känner sig osäkra, och vad kan göras till att hjälpa dem att tro på sig som inlärare av svenska.

Resultaten redan i 5.1.1 och 5.2.1 visade att svenska som språk uppfattas mer positivt än inläringen av svenska. Svenska uppfattades t.ex. som ett nyttigt språk, fast inte lika nyttigt som engelska. Majoriteten av studerandena tyckte även att finländarna borde kunna svenska, och själv ville studerandena fortsätta att förbättra sina kunskaper i svenska i framtiden. Man kan således fråga vad det beror på att det finns vilja bland studerandena att lära svenska men ändå inläringen av svenska inte uppfattas så positivt. Eftersom svenska uppfattas som ett nyttigt språk, skulle studerandena i allmänhet vilja lära mer svenska, och skulle vilja tala språket, men det finns någonting som förhindrar dem. Att de inte tror på sig själva som svenskinlärare gör dem mycket osäkra, som kan t.ex. ses i utrop som de har skrivit i sina självporträtt: ”TÄH” (”VA?”), ”WHOT?”, ”JAG VET INTE?”. Osäkerheten skildrades ofta även i form av frågetecken, t.ex. i figur 16 där studeranden påstår känna sig som ett frågetecken hur hon än läste.

Osäkerheten bland svenskinlärarna kan ses även i vad de har skrivit i självporträttens bildtexter. Det finns ofta vilja och intresse att studera svenska, tala svenska etc., men osäkerheten försvårar det och studeranden känner sig förvirrade. I följande exempel ([15]-[17]) märker man detta:

[15] ”täh? Ruotsi on vaikeaa”

sv. ”va? Svenska är svårt” (kvinna, född 1990)

[16] ”... Puhetta pitäisi tuottaa, mutta kun sanoja ei löydy.”

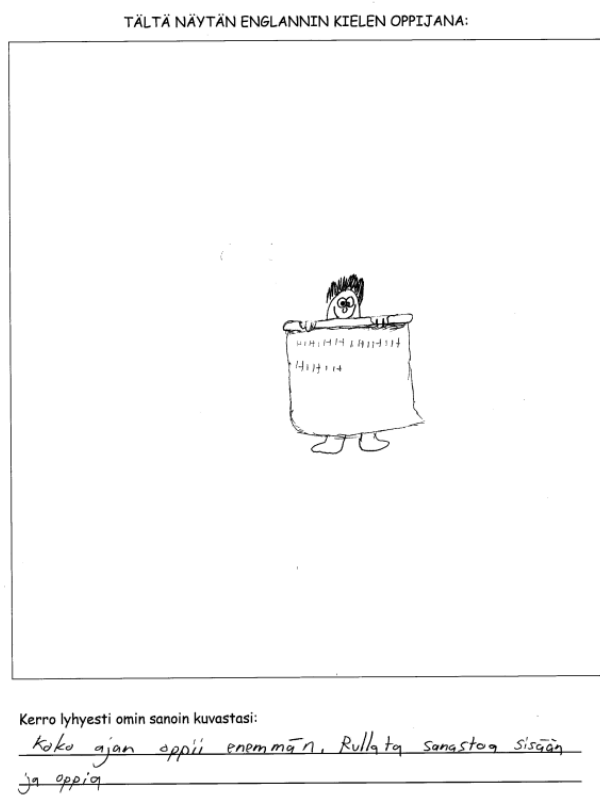
sv. ”... Man borde producera tal, men man hittar inte ord.” (kvinna, född 1981)

[17] ”Olen kiinnostunut ruotsin opiskelusta, mutta haluaisin varmuutta kyseisen kielen käyttämiseen”

sv. ”Jag är intresserad av att studera svenska, men jag skulle vilja vara mer säker när jag använder detta språk” (kvinna, född 1985)

5.4.2 Självporträtt av en som inlärare av engelska

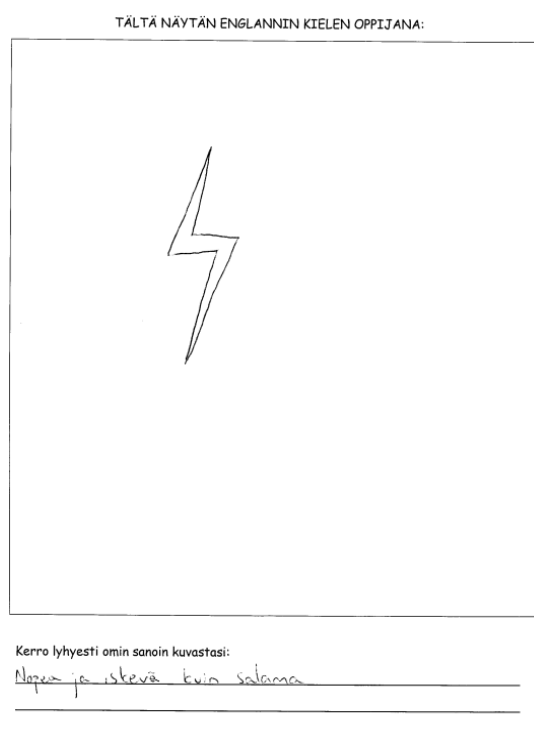
Såsom i avsnittet 5.4.1 diskuteras även i detta avsnitt fyra självporträtt i mer detalj. De tre första skildrar positiva känslor, som majoriteten av teckningarna om engelska gör, medan den sista bilden skildrar en inlärare med en aning mera osäkra känslor.

Figur 19 Självporträtt (urspr. med blyertspenna) av man, född 1988. Bildtexten: ”Koko ajan oppii enemmän. Rullata sanastoa sisään ja oppia”. (sv. ”Hela tiden lär man sig mera. Att rulla in vokabulären och lära sig.”)

I figur 19 ser man ett självporträtt som är gjort av samma inlärare som i figur 15 (se 5.4.1). Jämfört med figur 15 där studeranden känner sig en aning osäker med sina svenskkunskaper, ser man i figur 19 en mer förtroendefull inlärare. Eftersom självporträtten i figurerna 15 och 19 är gjorda av samma person, kan man gott se

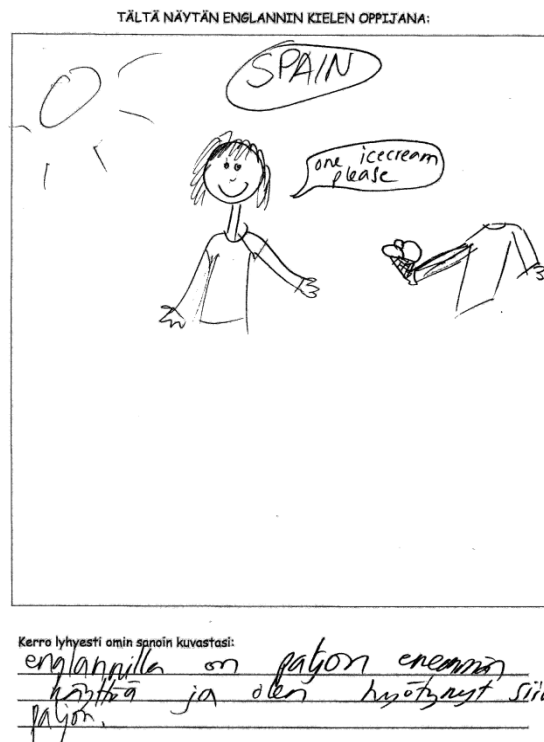
skillnaden mellan uppfattningar om de två språken. Som inlärare av engelska har mannen ett stort leende, vilket kan hänvisa till hans positiva inställning till inläring av engelska. Inläringen syns också vara lätt för honom: Han bara rullar in de nya orden i form av en stor pappersrulle och lär sig utan svårigheter. Inlärarens senaste betyg i engelska hade varit 3, liksom även hans betyg i svenska. Det är intressant att fast studeranden hade fått samma betyg i både svenska och engelska, är hans uppfattningar om sig själv som inlärare av dessa språk betydande olika: engelska är lätt, medan svenska orsakar förvirring. Teckningen innehåller inte tecken på fackspråklig språkkunskap, men man kan tänka sig att en medierande resurs finns, fast den är skildrad på ett icke-traditionellt sätt: Av bildtexten kommer det fram att den stora rullen är *vokabulären* av engelska. Eftersom det är viktigt för inläringen att lära sig nya ord, kan man tänka sig att denna rulle representerar ett inlärningsverktyg här. Det finns även ett klart känslouttryck, nämligen det stora leendet.

Figur 20 Självporträtt (urspr. med kulspetspenna) av kvinna, född 1989. Bildtexten: ”Nopea ja iskevä kuin salama” (sv. ”Snabb och slagkraftig som en blix”) ”

Figur 20 är mycket enkel, men berättar ändå mycket om hur inläraren uppfattar sig som engelskinlärare: Hon är som en blix, snabb och slagkraftig. Detta kan tolkas betyda att inläringen av engelska känns lätt för studeranden, och att hon är snabb att ta t.ex. ny information. Fast det inte finns något traditionellt känslouttryck, märker man ändå att

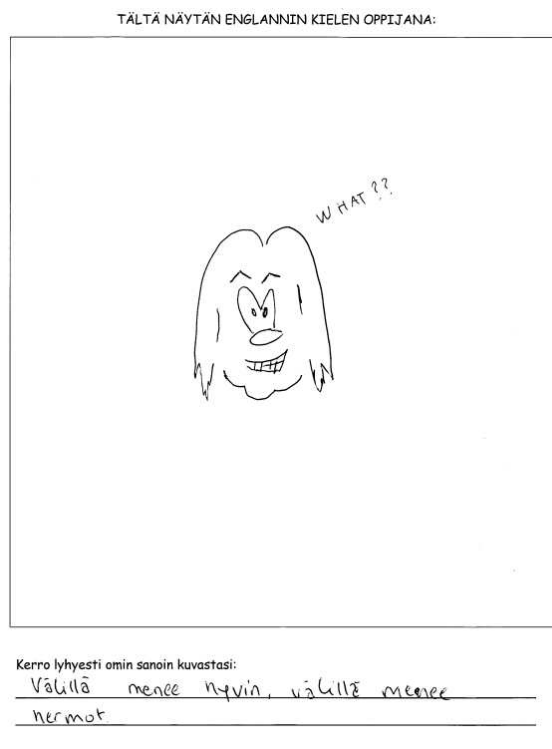
känslan som inläraren har velat förmedla är enbart positiv: Hon lär snabbt och troligen kan engelska mycket väl. I detta fall är inlärarens senaste betyg i engelska enhetligt med den uppfattning hon har valt att förmedla: i gymnasiet hade hon fått det högsta betyget, 10, i engelska. Teckningen innehåller inte några hänvisningar till yrket.

Figur 21 Självporträtt (urspr. med blyertspenna) av kvinna, född 1993. Bildtexten: ”englannilla on paljon enemmän käyttöä ja olen hyötynyt siitä paljon.” (sv. ”man kan använda engelska mycket mera och jag har haft mycket nytta av den.”)

Självporträttet i figur 21 visar en leende inlärare som befinner sig i Spanien. Solen som skiner ovanför förstärker känslouttrycket ännu mera: att använda engelska är roligt och man kan ha nytta av den när man reser utomlands. Även informanterna i Kalaja m.fl. (u.u., 9) hävdar att de har lyckats kommunicera på engelska t.ex. under utomlandsresor. Å andra sidan hade de informanterna i Kalaja m.fl. (u.u., 11) som studerade svenska missat möjligheterna att använda svenska under resor, utan i stället för svenska kunde de t.ex. ha använt engelska som lingua franca. Som inläraren i figur 21, hade informanterna i Kalaja m.fl. (u.u.) således inte heller mycket erfarenhet av att använda svenska utomlands. Vad gäller medierande resurser i denna teckning, kan man hävda att glassäljaren, som inte har huvud alls, representerar alla möjliga människor som inläraren kan möta under sin resa och tala engelska med. Enligt mitt tycke har glassäljaren inte ett huvud därför att det inte är viktigt vad han/hon säger, utan vad

studeranden säger själv. Att tala med andra människor under resan påverkar vara viktigt för inläringen, och därför kan man även påstå att t.o.m. själva resan fungerar som en medierande resurs (jfr. figur 14). Fast självporträttet syftar till resandet, har den inga hänvisningar till turism som yrket, utan det är frågan om en semesterresa.

Figur 22 Självporträtt (urspr. med kulspetspenna) av kvinna, född 1989. Bildtexten: ”Välillä menee hyvin, välillä menee hermot.” (sv. ”Ibland går det bra, ibland går det mig på nerverna.”)

Figur 22 visar en litet tveksammare engelskinlärare, som utropar ”WHAT??”. Av utropet kan man konstatera att allting om engelska inte alltid är helt klart för studeranden. Intrycket förstärks när man tittar på kvinnans senaste betyg i engelskan: innan turismutbildningen har hon också studerat inom ett annat program i yrkesskolan, där hon fått 1 som betyg i engelska (på skalan 1-5), d.v.s. det lägsta betyget. I teckningen finns det ett känslouttryck, nämligen en grimas som på något vis är blandad med ett leende. Detta kan man konkludera även av bildtexten, där studeranden påstår att ibland går det bra [med engelskinläringen] och ibland går det henne på nerverna. Det finns inga medierande resurser i teckningen, och inte heller några hänvisningar till yrket eller fackspråklig språkkunskap.

Jämfört med självporträtten om svenskinläringen, märker man att studerandena nu har använt mycket mera positiva attribut över hur de uppfattar sig själva som engelskinlärare. Att lära sig engelska är ”trevligt”, ”lätt”, eller ”nyttigt”, och den hör ofta ihop med trevliga saker, såsom resandet, vänner från utlandet, och den kan t.o.m. vara språket för kärleksförhållandet. I de följande exemplen ([18]-[20]) ser man vad några studeranden har skrivit i självporträttens bildtexter:

[18] ”Itsevarma olo on omasta englannin kielen taidostani. Uskon pärjääväni vaikka yksin ulkomailla.”

sv. ”Jag känner mig säker över mina kunskaper i engelska. Jag tror att jag klarar mig t.o.m. ensam utomlands.” (kvinna, född 1984)

[19] ”Englanti on kivempi kieli kuin ruotsi ja opiskelen sitä mieluummin kuin ruotsia... Haluaisin puhua englantia ulkomaalaisten kanssa, koska se on kivaa ☺”

sv. ”Engelska är ett trevligare språk än svenska och jag lär mig hellre det än svenska... Jag skulle vilja prata engelska med människor från utlandet, eftersom det är kul ☺” (kvinna, född 1993)

[20] ”Pidän englannista enemmän kuin mistään muusta kielestä, osaan sitä hyvin ja käytän sitä päivittäin (poikaystävä on englantilainen), eli sitä on myös helppo oppia.”

sv. ”Jag gillar engelska mer än något annat språk, jag kan det väl, och använder det dagligen (min pojkvän är från England), d.v.s. är det lätt att också lära sig det.” (kvinna, född 1989)

Det är intressant hur uppfattningarna om språket påverkar studerandenas uppfattningar om sig själva som språkinlärare (se även nästa avsnitt 5.4.3). I många bildtexter påstår studerandena att *engelska* är trevligt eller kul o.s.v., och i självporträttet ser man en leende inlärare. Det kan hävdas att uppfattningarna om själva språket blandas ofta med hur studerandena uppfattar sin egen inläring av detta språk. Eftersom många studeranden är nästan förälskade i engelska, verkar de också älska själva inläringen. I allmänhet är dessa engelskinlärare inte alls osäkra, eller känner sig inte som ett frågetecken, utan de är säkra på sina kunskaper, klarar sig utomlands, och vill t.o.m. ha kontakter med människor från utlandet, bara därför att det är ”kul”. Vad som är

intressant är att dessa självsäkra och internationellt tänkande studeranden ändå är samma personer som känner sig osäkra vad gäller sina kunskaper i svenska.

Skillnaden mellan svensk- och engelskinläringen kan ses även i hur medierande resurser har skildrats. Det är intressant att de enda medierande resurser som finns i självporträtten om svenska är en bunt stenciler och en hög böcker, men i självporträtten om engelska finns det andra människor, olika media (television, internet), musik och resor. Varför associeras svenskinläringen bara med inläringen i skolan, när engelskinläringen tycks hända ofta ute i världen? Är detta skälen till varför studerandena känner sig osäkra om sina kunskaper i svenska? Även Kalaja m.fl. (u.u., 11) har fått liknande resultat i sin studie av universitetsstuderandens förmåga att agera (eng. *agency*): de konstaterar att för (universitets)studeranden i svenska hade skolan varit den viktigaste resursen för att lära sig svenska, medan detta inte alltid var fallet för engelskstuderanden. Fast det finns många möjligheter även för svenskstuderanden att lära sig svenska utanför skolan, ser det enligt Kalaja m.fl (u.u., 11) ut som att de misslyckas med att hitta och utnyttja dem. Engelskstuderanden hade för sin del valt att leta efter inlärningsmöjligheter även utanför skolan (Kalaja m.fl. u.u., 14), som det verkar vara även med turismstuderandena i denna undersökning.

5.4.3 Uppfattningar om svenska och engelska enligt självporträtten

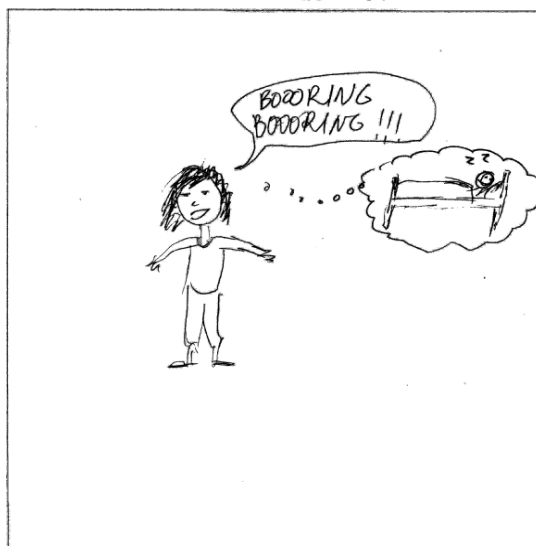
Syftet med detta avsnitt är att se hurdana uppfattningar studerandena har förmedlat i sina teckningar om svenska och engelska. M.a.o. styr den andra forskningsfrågan diskussionen i detta avsnitt: ”Hurdana uppfattningar har studerandena i turismutbildningen om svenska respektive engelska och om betydelsen att kunna dessa språk, på basis av forskningsmaterialet i denna undersökning?”.

Jag analyserar i detta avsnitt sammanlagt tre självporträtt som innehåller hänvisningar till uppfattningar om svenska och engelska som språk. Vad gäller svenska, har jag valt två självporträtt som innehåller ganska motsatta uppfattningar, medan eftersom det om engelska inte var möjligt att hitta negativa uppfattningar, finns det bara en teckning vad gäller engelska med i detta avsnitt. Det bör påpekas att för det mesta kommer dessa uppfattningar om språken fram i bildtexterna.

Tabell 5 Kommentarererna i bildtexterna om svenska och engelska

Svenska	<p>”Svenska är svårt”</p> <p>”Svenska är trevligt och lätt”</p> <p>”...tråkigt och svårt...”</p> <p>”Det finns så konstiga ord i svenskan... och satskonstruktionerna övergår mitt förstånd...”</p> <p>”Jag gillar inte svenska mycket fast jag kan det bra...”</p> <p>”Jag tycker om svenska och jättemycket om Sverige som land.”</p> <p>”Ett fult och svårt språk”</p> <p>”Svenska är inte kul!”</p>
Engelska	<p>”Engelska är lättare och trevligt att studera...”</p> <p>”...alltid varit ett mer krävande språk för mig än svenska.”</p> <p>”...lätt och trevligt”</p> <p>”...trevligt!”</p> <p>”...ett trevligare språk än svenska...”</p> <p>”...ett starkare språk för mig än svenska.”</p> <p>”Jag tycker tycker tycker om engelska”</p> <p>”man kan använda engelska mycket mera...”</p> <p>”Jag tycker om engelska mer än om något annat språk...”</p> <p>”...ett nyttigare språk än svenska.”</p>

I åtta av tjugofyra självporträtt har studerandena kommenterat någonting om svenska som språk (se tabell 5). Vidare har engelska ofta jämförts med svenska, för det mesta i kommentarer om vilket språk man tycker mest om, eller på vilket språk man är bättre. Svenska har t.ex. påståtts vara ”svårt”, ”fult”, ”tråkigt”, ”inte trevligt”, eller ”trevligt och lätt” (se tabell 5). Fast jag har försökt skilja studerandens uppfattningar om språkinläring å ena sidan och om själva språken å andra sidan, verkar de ofta vara ganska sammanflätade, som tabell 5 visar.

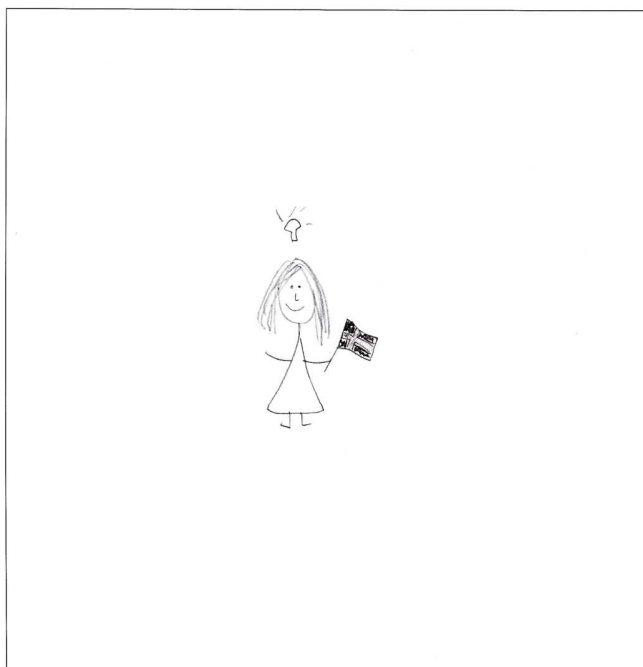

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

Ruotsi on tylsää ja vaikeaa
ja aamulla on motivaatiovaikeuksia
tulla kouluun

Figur 23 Självporträtt (urspr. med blyertspenna) av kvinna, född 1993. Bildtexten: ”Ruotsi on tylsää ja vaikeaa ja aamulla on motivaatiovaikeuksia tulla kouluun” (sv. ”Svenska är tråkigt och svårt och jag har motivationssvårigheter att komma till skolan på morgonen”)

I figur 23 ser man ett självporträtt där svenska känns ”tråkigt och svårt”. Självporträttet är gjort av samma person som i figur 21. I sitt självporträtt om inläringen av svenska påstår studeranden att hon har ”motivationssvårigheter” att vakna för skolan när hon skulle ha svenska. Personen i bilden säger ”booring booring!!!”, vilket är intressant därför att svenskinläringen kommenteras på engelska (jfr. figur 13). Därtill tänker inläraren om sängen och om att sova, något som hon kanske heller gjorde än studerade svenska. Jämfört med det som sades om engelska i avsnittet 5.4.2, påverkar uppfattningarna om språket blandas även i detta fall med uppfattningarna om inläringen: *Svenska* är tråkigt och svårt, och därför vill studeranden inte vakna för *skolan*. Som sagt ovan verkar studerandenas uppfattningar om inläringen och om själva språket vara sammanflätade. Kanske uppfattar informanterna sin roll som studeranden så starkt att de inte kan skilja *skolämnen* svenska och engelska från *språken* svenska och engelska. Å andra sidan var uppgiften att teckna sig själv som inlärare av svenska och engelska, vilket kanske har även påverkat de kommentarer som studeranden har yttrat över språken (tabell 5).

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

Ruotsin kieli on mukavaa ja helppoa

Figur 24 Självporträtt (urspr. med blyertspenna) av kvinna, född 1989. Bildtexten: ”Ruotsin kieli on mukavaa ja helppoa.” (sv. ”Svenska är trevligt och lätt.”)

Figur 24 visar en annorlunda uppfattning om svenska: Nu uppfattas språket som ”trevligt och lätt”. Personen i bilden har den svenska flaggan i handen, och en ”idélampa” ovanför huvudet. Känslouttrycket i bilden är positiv, eftersom inläraren ler. I bildtexten har hon inte kommenterat någonting om sig själv som svenskinlärare, utan kommentarer gäller i detta fall enbart språket.

Vad gäller engelska, har språket kommenterats i tio självporträtt. Studerandena påstår t.ex. att ”man kan använda engelska mera [än svenska]”, att de tycker om språket, eller att ”engelska har alltid varit ett mer krävande språk för mig än svenska” (se tabell 5).

TÄLTÄ NÄYTÄN ENGLANNIN KIELEN OPPIJANA:

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

Tykkään tykkään tykkään englannin kielestä
(koska olen hyvä siinä ☺)

Figur 25 Självporträtt (urspr. med kulspetspenna) av kvinna, född 1992. Bildtexten: ”Tykkään tykkään tykkään englannin kielestä (koska olen hyvä siinä ☺) (sv. ”Jag tycker tycker tycker om engelska (eftersom jag är bra på det ☺))

Figur 25 visar ett självporträtt av en kvinna som påverkar vara förälskad i engelska (se även *figur 17* av samma studerande). Personen i bilden har hjärtan på ögonens plats och ett stort leende. Det är lätt att se att känslouttrycket är enbart positivt. Engelska uppfattas väldigt positivt, vilket kan utöver teckningen ses också i bildtexten, där studeranden säger tre gånger att hon tycker om engelska. Även i detta fall påverkas uppfattningen om språket av uppfattningen som studeranden har om sig själv som engelskinlärare (eller tvärtom): ”eftersom jag är bra på det”. Studeranden upplever själva språket som värt att tyckas om eftersom hon är bra på att lära sig engelska.

Bland de tio teckningar där engelska som språket hade kommenterats finns det inga som skulle innehålla någonting negativt. I *figur 14* (se 5.4) påstår studeranden att engelska har varit ett mer krävande språk för henne än svenska. Men som sagt, fast engelska är kanske litet svårt, skulle hon vilja förbättra sina kunskaper med att tillbringa ett år utomlands. Jämfört med de negativa kommentarerna om svenska, som många studeranden har uttryckt, är det intressant att märka att i detta fall vill studeranden

förändra situationen, medan vad gäller svenska nöjde studerandena bara notera situationen, utan att vilja förändra den (se tabell 5).

Det är intressant hur uppfattningarna om språket blandas ihop med uppfattningarna om inläringen. När studerandena gjorde sina teckningar, var uppgiften att *teckna sig själva som svenskinlärare/engelskinlärare*. Oberoende av detta, hade överraskande många kommenterat om språk, både svenska och engelska. Vad som är speciellt intressant är att denna blandningstendens inte tycks gälla svenska så ofta som engelska (jfr. ändå figur 23). Som sagt i 5.4.1 uppfattar många studerandena svenska som ett viktigt och nyttigt språk, men ändå reflekterar deras självporträtt negativa uppfattningar om inläringen av svenska. Saken diskuteras vidare i kapitel 6.

5.4.4 Uppfattningar om fackspråklig språkkunskap enligt självporträtten

Såsom med enkäten, diskuteras betydelsen av fackspråklig språkkunskap även i samband med självporträtten, d.v.s. det återvänds till den sista forskningsfrågan: ”Hurdan verkar de uppfattade språkkunskapernas betydelse vara för turismstuderandenas framtida yrken? Vilka drag av fackspråklig språkkunskap finns det i studerandenas självporträtt?”

När självporträtten analyserades, visade det sig att studerandena inte hade några yrkesbetonade saker alls i sina teckningar, trots att de är yrkesskolestuderanden. Detta är ganska överraskande resultat, eftersom jag hade förväntat att det skulle finnas några hänvisningar till yrket, eller till fackspråket, i teckningarna. Två studeranden hade syftat till resandet i sina självporträtt, men det var inte möjligt att hitta några hänvisningar till turism som yrke i dessa teckningar. Flaggor hade också några studeranden tecknat i sina självporträtt, men detta kan tolkas som en positiv inställning till språket i fråga och till inläringen av detta språk.

Att det inte fanns några hänvisningar till arbetslivet och yrkesbetonade saker, kan bero på själva uppgiften att studerandena bads rita sig själva som *inlärare* av svenska och engelska. Informanterna studerade sitt första år i turismutbildningen, och kanske därför kändes arbetslivet ännu vara långt borta. Men det är nog intressant att strax innan teckningsuppgift hade studerandena tänkt på arbetslivet och dess språkkrav i enkätens

sista del, och understrukit där mycket på språkkunskapens betydelse i arbetslivet (se avsnitt 5.3). Därför känns det mer logiskt att bristen på yrkesbetonade saker beror på instruktionerna. Om man vill söka efter hänvisningar till fackspråklig språkkunskap i studerandenas självporträtt, måste det också frågas efter dem. Som sagt tecknade studerandena nu sig själva som inlärare av svenska och engelska, liksom instruktionerna också löd (se även diskussionen i 7.3). Ändå kunde man ha förväntat att självporträtten skulle reflektera på något sätt fackspråkliga språkkunskaper, eftersom studerandena undervisades ju i *fackspråket*, som i princip borde vara annorlunda än språkundervisningen i grundskolan/gymnasiet. Fyra studeranden hade även skaffat sig en annan yrkesutbildning innan turismutbildningen, och hade således erfarenhet av fackspråklig språkundervisning. Vad gäller uppfattningar om språkkunskapens betydelse i arbetslivet, bör man emellertid nöja sig med de resultat som kom fram i enkäten i avsnitt 5.3. I nästa kapitel kommer jag att sammanfatta diskussionen över enkäten och självporträtten, och ge de slutliga svaren på forskningsfrågorna.

6 RESULTATSAMMANFATTNING

6.1 Turismstuderandenas uppfattningar av sig själva som språkinlärare

I detta avsnitt diskuterar jag först några allmänna saker vad gäller informanternas uppfattningar om språkinläring. Därefter i 6.1.1 sammanfattar jag studerandens uppfattningar av sig själva som svenskinlärare, enligt hur de har visats i enkäterna och självporträtten. I 6.1.2 sammanfattas studerandenas uppfattningar av sig själva som engelskinlärare. M.a.o. svarar jag i dessa tre kapitlen till den första forskningsfrågan, som var:

Hurdana uppfattningar har studerandena i turismutbildningen om sig själva som inlärare av svenska och engelska, på basis av forskningsmaterialet i denna undersökning?

Bland påståendena i enkäten fanns det några påståenden om språken och språkinläringen i allmänhet. Syftet med detta var att få vidare material för diskussionen och för att kunna jämföra dessa med uppfattningar om svenska och engelska. I 5.1 diskuterades det först studerandenas generella uppfattningar om språkinläring. Frågorna visade att informanterna i allmänhet studerar gärna språk och språkinläring känns intressant för dem. Många kände sig även som begåvade när det gäller språkinläring, fast majoriteten hade i påståendet i fråga valt alternativet ”vet inte”. När jag analyserade andra svaren i enkäten, märkte jag att studerandena tenderade ganska ofta välja det mellersta alternativet i ”svårare” frågor. En Likert-skala med det mellersta alternativet som ”vet inte” -alternativ var således inte ett helt lyckat val, eftersom det såg ut att i många fall hade studeranden inte alls tänkt att alternativet tre faktiskt betyder ”jag vet inte”. Fast skalan kunde ha varit vettigare, tror jag inte att resultatens reliabilitet har skadats, eftersom det är ändå ganska lätt att se de allmänna tendenserna av studerandens uppfattningar.

6.1.1 Inlärare av svenska

Vad gäller svenska sammanfattar citat [10] i avsnitt 5.1.3 väl vad studeranden i allmänhet anser om svenska och svenskinläringen: ”Ruotsia haluaisin oppia lisää,

mutta kouluopetus ei kiinnosta.”, d.v.s. ”Jag skulle vilja lära mig mer svenska, men skolundervisningen intresserar mig inte.”, vilket även förekommer som rubrik till hela avhandlingen. Enligt enkäten påverkar uppfattningarna om svenska som skolämne vara ambivalenta, d.v.s. i allmänhet uppfattas svenska som viktigt och nyttigt att kunna, men att studera svenska inte intresserar (alla) studeranden, åtminstone inte i detta skede. Nästan alla studeranden ville nämligen lära sig mer svenska *i framtiden*, vilket var något överraskande, men förstärker ändå meddelandet att svenska uppfattas som ett viktigt språk.

Svaren i enkäten var emellertid överraskande tudelade, fast den allmänna tendensen förmedlade ett ambivalent förhållande. T.ex. nästan lika många informanter tyckte om att studera svenska, som inte tyckte om det, och samma tendens märktes i påståendet om svenska är intressant. Nästan lika många påstod att de satsar på sina studier i svenska som inte satsar på dem. Det frågades också om studeranden känner sig bra på svenska, och där valde majoriteten ”vet inte” –alternativet. Emellertid hade de som inte valt detta alternativ, fördelat sig jämnt på båda ändor av skalan. I påståendena gällande kultur kunde man ändå inte märka den jämna tendensen: Kulturer knutna till svenska språket uppfattades generellt som ointressanta. Det kan vara möjligt att studerandena inte har mycket erfarenhet av kultur som en del av språkstudier, och p.g.a. detta kan kulturen kännas främmande och kanske därför även ointressant. Men som det har konstaterats i Utbildningsstyrelsen (2009, 8), borde de blivande professionella inom turism känna till olika kulturer, och vad kunde vara en bättre möjlighet att bekanta sig med kulturer än språkstudier.

Meddelandet i studerandens självporträtt av sig själva som svenskinlärare var för sin del ganska oroväckande. I så många som femton av tjugofyra (se tabell 2) självporträtt kunde man märka förvirring. Förvirringen skildrades t.ex. i form av frågetecken, funderande ansiktsuttryck och olika utrop, t.ex. ”TÄH?” (”VA?”) och ”JAG VET INTE?”. Frågan som väcks är varför studeranden inte litar på sina kunskaper i svenska, och varför de inte vågar använda svenska. Det kan hävdas att resultaten i enkäten hänger ihop med den förvirring som självporträtten har visat: Att svenskundervisningen uppfattas i allmänhet som ointressant, kan orsaka att det inte satsas mycket på svenskstudierna, vilket leder till osäkerhet vad gäller egna kunskaper. Jag vill ändå understryka att studerandens svar i enkäten var ganska tudelade, och därför kan man inte konstatera att föregående skulle gälla alla informanterna. Hursomhelst, är

majoriteten av turismstuderanden enligt självporträtten ganska osäkra och förvirrade vad gäller sina svenskkunskaper. Detta kan förstås bero på det enkla faktumet att generellt studeras engelska betydligt längre än svenska i Finland, och studeranden har således mer erfarenhet om att ha studerat och använt engelska (se t.ex. Leppänen m.fl. 2008, och Pohjala & Geber 2010). Hursomhelst kan man fråga att skulle det inte vara viktigt att dessa studeranden, som kommer att arbeta i både inhemska och internationella sammanhang, kände sig mer säkra när de studerar och använder även det andra inhemska språket, svenska? Som det har konstaterats, spelar språkkunskaper en viktig roll i de internationella verksamhetsmiljöerna för turism (Utbildningsstyrelsen 2009, 8), men studerandena borde även lära sig betjäna finländare (Utbildningsstyrelsen 2000, 12), och i båda fallen är det även möjligt att möta svenskspråkiga kunder.

Av svaren i enkäten kan man tolka att studerandena uppfattar svenska som ett nyttigt språk, och därutöver vill de förbättra sina svenskkunskaper i framtiden. Det kan t.o.m. hävdas att dessa studeranden uppfattar svenska som en viktig del av yrkeskunnandet. Detta motsvarar situationen även i arbetslivet, där svenska uppfattas ofta som ett av de viktigaste språken (se t.ex. Lax 2006). Därför vore det viktigt att studeranden kunde skaffa sig bättre kunskaper och således mer självförtroende som användare av svenska. Mängden svenskundervisning i yrkesutbildningen kan ändå försvåra dessa mål: studeranden har bara en studievecka svenska (Utbildningsstyrelsen 2009, 119), vilket är mycket litet. Det kan således frågas hur studerandens svenskkunskaper kan förbättras under yrkesutbildningens gång, när tiden för det är knapp? Detta krävs faktiskt heller inte – målet med svenskstudierna i yrkesutbildningen är ju densamma som i grundskolan på den allmänna europeiska nivåskalan, A1-A2 (Kantelin 2009, 5). Det kan frågas om detta alls räcker till på sådana branscher som turism. Därtill, kan yrkesskolestuderandena råka i en sämre position t.ex. när de söker sig till vidareutbildning jämfört med gymnasistuderanden, eftersom målnivån i gymnasiet är högre, B1.1 i produktion och B1.2 i reception, (Kantelin 2009, 5.)

Att studerandena inte intresserar sig för undervisningen och inläringen av svenska motsvarar resultaten av t.ex. Kärkkäinen m.fl. (1993) och Tuokko (2009) som konstaterade att studerandena i den allmänbildande utbildningen *i allmänhet* inte uppfattar inläringen av svenska språket som intressant, fast själva språket uppfattas som nyttigt och viktigt. Det är intressant att resultaten i denna avhandling inte följer t.ex. de av Kantelin och Varhimo (2000), där studerandena inom yrkesutbildningen

uppfattade svenskinläringen mycket positivt. Kantelinen och Varhimo (2000, 331) konstaterade att eftersom svenskstudierna hade sammanknutits med studerandenas framtida yrke och med arbetslivets kommunikationsbehov, var inläringen en positiv upplevelse för studerandena vid yrkesutbildningen. Studerandena uppfattade svenskinläringen positivt därför att de kände det intressant och nyttigt att lära sig sådana språkkunskaper de behöver i arbetslivet (Kantelinen & Varhimo 2000, 331). Det är intressant att tänka på vad det beror på att informanterna vid denna avhandling i allmänhet intresserade sig inte över svenskinläringen och kände sig osäkra och förvirrade vad gäller sina kunskaper i svenska. Var deras svenskundervisning inte tillräckligt arbetslivsorienterad? Kunde det faktum att de studerade sitt första år vid turismutbildningen påverka deras uppfattningar om inläringen? Det sista känns inte trovärdigt, eftersom majoriteten av informanterna redan hade avlagt en annan utbildning, och kom inte strax från grundskolan. Jag hävdar att det krävs vidare undersökning vad gäller svenskundervisning i yrkesutbildningen och studerandens uppfattningar om den. Förslag till vidare undersökning diskuteras i mer detalj i avslutning i kapitel 7.

6.1.2 Inlärare av engelska

Studerandens svar i påståendena om engelska var ofta mycket eniga och positiva. Vad gäller självporträtten, hade studeranden skildrat en positiv känsla i tjugo av tjugofyra teckningar, medan förvirring bara fanns med i två teckningar. Citat [18] i avsnitt 5.4.2 är ett bra exempel på hur studeranden i allmänhet uppfattar sina kunskaper i engelska: ”Itsevarma olo on omasta englannin kielen taidostani. Uskon pärjääväni vaikka yksin ulkomailla.”, d.v.s. ”Jag känner mig säker på mina kunskaper i engelska. Jag tror att jag klarar mig t.o.m. ensam utomlands.”. I allmänhet förmedlade de mycket positiva självporträtten över engelska en bild av självsäkra inlärare som uppfattar engelskinläringen som nyttigt, trevligt och intressant. Denna bild motsvarar väl de allmänna opinionerna om engelska i Finland (se t.ex. Leppänen m.fl. 2008).

Enligt enkäten intresserar engelska de flesta studeranden, vilket kan bero på t.ex. den kulturella globaliseringen. Enligt Leppänen och Nikula (2008, 13) är de allmänna intressen och kulturströmningar ofta förmedlade genom engelska. Att engelska är ett språk för t.ex. musik, filmer och spel kan förstås påverka studerandenas uppfattningar

om engelska. Men det är även möjligt att engelska som skolämne intresserar turismstuderanden därför att den kommer att nytta dem ute i arbetslivet. T.ex. Virkkula (2008, 415) hävdar att i arbetsmarknaden kan personer med kunskaperna i engelska t.o.m. tränga undan de personer som inte har så goda språkkunskaper.

Majoriteten av informanterna tycker också om engelskstudierna och satsar på dem. Studerandena uppfattade sig själva även begåvade när det gäller inläringen av engelska, vilket avvek från resultat vad gällde svenska och språk i allmänhet. Det diskuterades i avsnitt 5.1.2 att en möjlig förklaring till detta kan vara att studerandena har använt engelska mera än svenska. Studerandenas tidigare erfarenheter och värderingar av egna kunskaper kan påverka på deras uppfattning om sig själva som engelskinlärare och –användare. Man möter engelska ofta även i vardagen och utnyttjar den på olika sätten (jfr. Virkkula 2008 och Kalaja m.fl. u.u.).

Alla studerandena i undersökningen uppfattade det viktigt att lära sig mer engelska i framtiden. Detta kan igen bero på att engelska uppfattas som ett nyttigt språk i arbetslivet (se t.ex. Huhta m.fl. 2006, och Leppänen m.fl. 2008). Som även Kantelinen och Airola (2008, 5) hävdar, är engelska enligt flera kartläggningar det viktigaste (främmande) språket i arbetslivet i Finland. Det verkar lovande att informanterna vill förbättra sina kunskaper i engelska, eftersom behovet av språk- och kommunikationskunskaper kommer att öka t.o.m. från den nuvarande situationen (Kantelinen & Airola 2008, 6).

Även kulturen i de engelsktalande länderna intresserade studerandena. Detta är ett intressant resultat vad gäller studerandens karriär, eftersom i arbetslivet kommer internationella kontakter att öka och även finska arbetsplatser blir ännu mer mångkulturella (Kantelinen & Airola 2008, 6.). Såsom Kantelinen och Airola (2008, 6) konstaterar, behöver man vid sidan av mångsidiga språkkunskaper även förmågan att förstå och möta olika kulturer. Intressen till den engelskspråkiga kulturen kan även bero på den kulturella globaliseringen (se Leppänen & Nikula 2008). Den engelskspråkiga (amerikanska) kulturen kan vara bekant till studeranden i form av t.ex. filmer. Kalaja m.fl. (u.u., 11) konstaterar att det finns många möjligheter utanför skolan att lära sig språk och det beror på inläraren själv om man hittar dessa möjligheter. Samma kan påstås gälla kultur.

Den positiva bilden som föddes i analysen av enkätsvaren förstärktes i analysen av självporträtten. Engelskinläringen såg ut att vara i allmänhet mycket trevligt och inlärarna både tyckte om engelska, och kände sig bra i inläringen av engelska. Det är därför intressant att fundera hur mycket uppfattningen av språket påverkar uppfattningen av inläringen. På basis av materialet ser det ut som att det ofta är nästan omöjligt att skilja vilka uppfattningar gäller språket, och vilka inläringen av detta språk. Detta är någonting som även kan undersökas i vidare forskning, eftersom det skulle vara intressant att veta om det är överhuvudtaget möjligt att skilja uppfattningarna om språket och uppfattningarna om inläringen av detta språk. I ljuset av materialet i denna avhandling kan det hävdas att uppfattningarna om själva språket blandas ofta med hur studerandena uppfattar sin egen inläring av detta språk. T.ex. enligt självporträtten är många studeranden nästan förälskade med engelskan, och således påverkar de även älska själva inläringen, och vice versa.

Som diskuterats i avsnitt 5.4 fanns det en viss skillnad vad gäller medierande resurser i självporträtten om engelska och svenska. De medierande resurser som hade skildrats i självporträtten om svenska var resurser knutna till skolan: stenciler och böcker. Emellertid i självporträtten om engelska fanns det t.ex. andra människor, olika media och resor. Som konstaterats i 5.4.2 ser det ut att svenskinläringen associeras med inläringen i skolan, medan engelskinläringen påverkar hända även ute i världen. Det är möjligt att detta är ett skäl till varför studerandena känner sig osäkra på sina kunskaper i svenska. Hur studeranden har skildrat medierande resurser reflekterar resultat i Kalaja m.fl. (u.u) där för studeranden i svenska hade skolan varit den viktigaste möjligheten för svenskinläringen, men för studeranden i engelska gällde detta inte alltid. Engelskstuderanden hade *valt* att leta efter inlärningsmöjligheter även utanför skolan (Kalaja m.fl. u.u., 14), såsom det tycks vara även med turismstuderandena i denna undersökning.

6.2 Uppfattningar om språken och deras betydelse

I detta avsnitt sammanfattas det svaren på den andra forskningsfrågan:

Hurdana uppfattningar har studerandena i turismutbildningen om svenska respektive engelska och om betydelsen att kunna dessa språk, på basis av forskningsmaterialet i denna undersökning?

För att bättre kunna jämföra studerandenas uppfattningar om svenska och engelska fanns det med i enkäten två enkla påståenden om språkens betydelse i allmänhet. Sammanfattningsvis kan man säga att studeranden tyckte att finländare behöver kunna även andra språk än bara finska. Vidare kan det konstateras att studeranden tycker det viktigt att finländarna kan även andra främmande språk än bara svenska och engelska. Fast man inte kan göra vidare generaliseringar av dessa två enkla frågor, ser det ändå ut att informanterna uppskattar mångsidiga språkkunskaper.

6.2.1 Svenska språket

Den helhetsbild som svaren i enkäten visade vad gäller svenska var att svenska uppfattas som ett nyttigt språk. Studeranden ansåg t.ex. att man behöver svenska även annanstans än bara i Sverige. Denna påstående var emellertid inte formulerats så klart att man kunde avgöra om studeranden tyckte att *de* behöver svenska annanstans än i Sverige, eller om människor i allmänhet gör det. Emellertid tyckte studeranden också att svenska är ett nyttigt språk i Norden och annanstans, av vilket kan man tolka att studeranden uppfattar det möjligt att de själv skulle kunna använda svenska i Sverige och i Norden. Svenska uppfattas således som viktigt och behövt språk. Svenska uppfattades ändå inte som ett lika nyttigt språk som engelska. Emellertid ansåg några informanter att svenska faktiskt är lika nyttig – ett möjligt skäl till detta kan vara egna erfarenheter av att ha använt svenska. Studeranden ansåg även att finländarna bör kunna svenska, vilket är intressant jämfört med den pågående diskussionen om ”tvångssvenskan” (se t.ex. A2-teema 2010).

Emellertid kom nyttan inte fram i självporträtten. Jag hävdar att skälet till detta är att studerandenas uppfattningar om svenska i allmänhet var ambivalenta, d.v.s. de gjorde en viss skillnad mellan det svenska språket och svenskinläringen. I självporträtten var

det ju meningen att skildra självet som *inlärare* av svenska, och som sagt i avsnittet 6.1.1, uppfattade studeranden i allmänhet inläringen av svenska som ointressant och kände sig osäkra vad gäller sina svenskkunskaper, fast själva språket uppfattades som nyttigt. Att studeranden i självporträtten skildrade sig själva som inlärare reflekterade förstås mer deras uppfattningar om inläringen än uppfattningar om språket, och därför fanns det inte hänvisningar till svenskas nytta. Att man förhåller sig till svenska med denna ambivalens påverkar vara t.o.m. en ganska allmän företeelse i det finska samhället (jfr. t.ex. Nordqvist Palviainen & Jauhojärvi-Koskelo 2009). Fast det finns forskning vad gäller attityder och uppfattningar om svenskinläring, är det ambivalenta förhållandet till svenska ändå en viktig fråga, som skulle behöva mer forskning i. Det är klart att någonting måste göras i skolorna för att göra svenskinläringen mer intressant, för att inlärare skulle uppfatta det intressant att lära sig ett språk som de annars uppfattar som nyttigt. Svenskinläringen borde vara annat än bara en bunt stenciler och en stor hög böcker.

6.2.2 Engelska språket

Vad gäller engelska, var det inte möjligt att hitta likadana, starkt ambivalenta, uppfattningar som vad gällde svenska, utan studerandens uppfattningar om det engelska språket var i allmänhet lika positiva som deras uppfattningar om inläringen av engelska (se 6.1.2). Fast det enligt Leppänen och Nikula (2008, 9-10) oroas då och då i Finland att engelska hotar andra språk, ansåg studerandena i denna avhandling att engelska erövrar inte för mycket terräng från andra språk. Detta påstående var ändå ett av de svåraste, eftersom många hade svarat att de inte vet. Detta kan man förstå, eftersom oberoende av att det finns viss oro, ser man i Finland engelskas roll mycket viktig t.ex. vad gäller internationalisering (Leppänen & Nikula 2008, 10), d.v.s. det finns även i det finska samhället något tudelade opinioner om saken. Emellertid ansåg studerandena att det är nödvändigt för alla finländare att kunna engelska. Vad som ändå är speciellt intressant är att studerandena tyckte att engelska inte räcker till, utan man måste lära sig även andra språk i skolan. Denna förstärker bilden som de generella påståendena skapade (se 6.2) att informanterna uppskattar mångsidiga språkkunskaper. Engelska ansågs ändå vara ett viktigare språk än svenska.

I tio självporträtt hade det kommenterats någonting om det engelska språket (se tabell 5). Studeranden hade ofta jämfört engelska med svenska, och påstått t.ex. att de kan engelska bättre än svenska. De flesta kommentarerna vad gällde engelska var positiva, fast det fanns en studerande som påstod att engelska har varit ett mer krävande språk för henne än svenska. Emellertid vad som kom fram av dessa kommentarer av engelska var att det ofta är omöjligt att skilja kommentarerna om engelska som språk, eller engelska som skolämne. Jag hävdar således att uppfattningarna om engelska inte alls är lika ambivalenta som om svenska, utan uppfattningarna om engelska och om inläringen av engelska är mycket sammanflätade. Eftersom man i Finland inte har samma kontroversiella förhållande till engelska som till svenska, reflekterar inte heller dessa informanternas uppfattningar om engelska någonting kontroversiellt. Om man jämför uppfattningar om engelska med uppfattningar om svenska, kan man spekulera i om svenskas ställning som ”*tvångssvenska*” i Finland resulterar i det ambivalenta förhållandet. Finländarna kan engelska mycket väl i allmänhet (se t.ex. Leppänen m.fl. 2008), vilket kan även påverka på deras syn på själva språket och dess betydelse för dem. I denna avhandling kunde man t.ex. se i figur 25 en studerande som påstod att hon tycker om engelska därför att hon är bra på det. Man bör således fråga även hur mycket framgången i studierna påverkar på uppfattningen om språket, och vice versa. Emellertid när man tänker på resultatet om svenska, såg det ut som att uppfattningen om språket inte alltid inverkar på uppfattningen av inläringen, d.v.s. medan språket uppfattades som nyttigt, var inläringen ändå ointressant. Att både engelska och svenska är sådana språk som har en viss status i Finland - en stark och respekterad status, eller en kontroversiell status som ”*tvångsspråk*” - påverkar mycket även på dessa studerandens uppfattningar. Det bör dock påpekas att inte alla finländare förhåller sig till svenska med ambivalens, eller positivt till engelska (se t.ex. Leppänen & Nikula 2008). Att de allmänna opinionerna ändå påverkar på en individs uppfattningar är enhetligt med den syn som jag själv har om uppfattningar (se 3.2.2): Uppfattningar är inte bara personliga, utan de påverkas av andra människor, och t.o.m. av opinioner av det hela samhället (se t.ex. Asunmaa 2002, Dufva 2003). För att få veta om det inte alls är möjligt att skilja uppfattningar om språket och uppfattningar om språkinläring skulle det vara väldigt intressant att undersöka också uppfattningar av andra språk än bara svenska och engelska, språk som inte hade en viss, officiell eller inofficiell, status i Finland.

6.3 Fackspråklig språkkunskap och dess betydelse i arbetslivet

Tills sist undersöktes det i denna avhandling studerandenas uppfattningar om fackspråklig språkkunskap. I detta avsnitt kommer jag att sammanfatta dessa uppfattningar och svara på den sista forskningsfrågan:

Hurdan verkar de uppfattade språkkunskapernas betydelse vara för turismstuderandens framtida yrken? Vilka drag av fackspråklig språkkunskap finns det i studerandenas självporträtt?

För att börja med kan man konstatera att alla studerandena trodde att de kommer att behöva språk i arbetslivet, och av de undersökta språken uppfattar de engelska som viktigare än svenska. Att språkkunskaperna är en del av yrkesskickligheten (se Härmälä 2008) påverkar informanterna förstå mycket väl. Studerandena tyckte att i arbetslivet kommer de att behöva engelska mest, medan svenska påverkade vara det näst viktigaste språk. Det var litet överraskande hur väl studerandenas uppfattningar reflekterade olika kartläggningar om de mest behövda språken i arbetslivet (se Huhta m.fl. 2006, Kantelinen & Airola 2008) i vilka det har påståtts att engelska är det viktigaste språket, följt av svenska och tyska. Intressant nog, tyckte även informanterna i denna avhandling att tyska var det tredje viktigaste språket. Man kunde ändå fråga hur mycket de gamla traditionerna av språkundervisningen i Finland påverkar på denna syn, både på den allmänna planen och på dessa studerandens uppfattningar. Som diskuterats i avsnitt 5.3 kan det även frågas hur mycket den allmänna opinionen verkligen påverkar på studerandenas syn på de viktigaste språken i arbetslivet. Ryska, som hävdats, ser t.ex. ut att vara ett viktigare språk än tyska för professionella inom turism, men det hade nämnts ändå färre gånger. Ytterligare hade t.ex. spanskan nämnts även färre gånger, fast reseguide var en av studerandens yrkesdrömmar, och andra språk av traditionella turistländerna, såsom grekiska eller italienska, hade inte alls nämnts. Det vore intressant att veta om det är frågan om att studerandena inte vet vilka språk är till nytta för dem i arbetslivet, eller om de bara har absorberat de allmänna uppfattningarna som egna, och således ser de språken som har en längre undervisningstradition i Finland som viktigare än de språken som i verklighet skulle kanske vara nyttigare för dem.

Studerandena tror att de kommer att arbeta i olika uppgifter inom turism, t.ex. i resebyrå, eller som reseguide, som flygvärdinna, eller inom produktion av resetjänster.

Inom dessa arbetsuppgifter finns det olika situationer som studerandena tror att de kommer att behöva språk i, t.ex. kundbetjäning, guidning, bokningar, eller i olika situationer utomlands. Enligt mitt tycke verkar studerandena se de möjliga situationerna i arbetslivet mycket realistiskt. Emellertid om man jämför detta med t.ex. diskussionen om hur studerandena uppfattar sig själva som inlärare av svenska, vore det intressant att veta om deras språkkunskaper, eller bara svenskkunskaper, räcker till i dessa mångsidiga kundbetjäningssuppgifter. I allmänhet såg det ändå ut att studerandena förstod språkraven i sin bransch mycket väl och uppskattade mångsidiga och praktiska språkkunskaper. Det var även glädjande att goda språkkunskaper ansågs vara en viktig del av bra kundservice.

Fast studerandena hade diskuterat språkkunskapernas betydelse i arbetslivet t.o.m. ganska mångsidigt, fanns det inga tecken på fackspråklig språkkunskap i deras självporträtt. Jag hade väntat att det skulle finnas åtminstone några hänvisningar till yrket, eller till fackspråklig språkkunskap, men studerandena hade endast skildrat sig själva som inlärare av svenska och engelska. Å andra sidan när man ser på instruktionerna till teckningsuppgiften, märker man att studerandena bara följde instruktionerna och tecknade sig själva som *inlärare av svenska och engelska*. Detta är nog intressant, för det första därför att man skulle kunna ha väntat att studerandena var redan mer arbetslivsorienterade, eftersom majoriteten av dem (18) hade redan skaffat sig en annan utbildning, fast de studerade sitt första år i turismutbildningen. För det andra hade fyra studeranden av dessa aderton redan avlagt en annan yrkesutbildning, och således hade erfarenhet av fackspråklig språkundervisning. Man skulle även kunna fråga om studeranden verkligen uppfattar språk som en del av yrkeskunnandet. Jag hävdar ändå att p.g.a. svaren i enkäten uppfattar dessa studeranden i turism språk som en viktig del av yrkeskunnandet och av deras framtida arbetsliv, t.ex. språkkunskaperna ansågs vara en mycket viktig del i bra kundservice. Skälet till att det inte fanns några hänvisningar till fackspråket i självporträtten var således instruktionerna att teckna självet som inlärare. Det är också möjligt att när studerandena tänkte på det framtida arbetslivet, såg de sig själva inte längre som *inlärare* av språket, utan som *användare* av språket.

7 AVSLUTNING

7.1 Om metoderna

Syftet med denna undersökning var att ta reda på hur studeranden i turismbranschen uppfattar sig själva som inlärare av svenska och engelska. Därtill ville jag veta hurdana uppfattningar turismstuderanden har om svenska och engelska språken, och vad det betyder för dem att kunna dessa språk. Till sist undersöktes också vad studeranden anser om språkkunskapernas betydelse i deras framtida arbetsliv. Forskningsmaterialet för denna avhandling insamlades med två olika sätt, enkät och självporträtt. P.g.a. enkätens natur analyserades materialet deskriptivt (se 4.2.1) och självporträtten analyserades kvalitativt (se 4.3.1). I 4.1 hävdades det att med att använda två olika metoder får man fram också sådana uppfattningar som inte skulle uppstå med bara en metod, och inlärarna får en möjlighet att uttrycka sådana saker som inte finns med i enkäten (Aro 2009, 18). Detta visade sig vara rätt: Å ena sidan visade självporträtten t.ex. studerandenas osäkerhet vad gäller sina kunskaper i svenska, vilket inte var synbart i enkätsvaren. Å andra sidan kunde studerandena berätta i enkäten om sina uppfattningar om de behövda språkkunskaperna i arbetslivet, något som inte fanns med i självporträtten.

I allmänhet fungerade båda metoden väl i en undersökning av denna typ, men det fanns ändå några saker som jag kunde ha gjort på ett annat sätt. T.ex. den Likert-skala som jag använde, visade inte vara helt fungerande, eftersom i svårare påståenden tenderade informanterna att välja det mellersta alternativet, vilket i detta fall betydde ändå ”jag vet inte”. Några påståenden var därtill kanske för enkla, och det var inte alltid så lätt att tolka vad svarsfördelningen i sådana påståenden betydde. Man kan även ifrågasätta om de generella påståendena, som inte behandlade svenska och engelska, var särskilt relevanta. Ytterligare visade självporträtten inte några hänvisningar till fackspråkliga språkkunskaper, som väntats. När allt kommer omkring, tror jag ändå inte att dessa saker påverkade mycket på de slutliga resultaten. Eftersom jag hade använt två olika metoder, fixade den ena metoden den andra metodens brister, och även studerandena kunde berätta om sina uppfattningar så brett som det var möjligt under dessa två uppgifter. Det bör även minnas att själva informantgruppen var liten (N=24), och studerandena hade olika utbildningsbakgrunder, fast de nu gick i samma språkgrupper med samma lärare.

7.2 De viktigaste resultaten

Synvinkeln på uppfattningarna vid föreliggande avhandling är påverkad av dialogism och sociokulturalism (se t.ex. Asunmaa 2002, Dufva 2003 och Aro 2009), d.v.s. jag anser att uppfattningarna föds i samverkan av individen och miljön. Uppfattningarna hos en individ reflekterar således inte bara hans/hennes egna opinioner, utan även uppfattningarna av de närmaste människorna, och t.o.m. de av hela samhället. Egna erfarenheter och egen inlärningshistoria är även viktiga när uppfattningarna föds, men visst påverkar även andra människor dem. Som Dufva (2003, 137) konstaterar är de flesta uppfattningarna grundade ”på talet av Andra” [människor], och således medierande i sin natur. Även resultaten i denna avhandling har antytt att uppfattningarna är starkt påverkade av andra människor, eller t.o.m. av det hela finska samhället. Det kan således frågas om det är alls möjligt att ha enbart individuella uppfattningar, eller om *alla* uppfattningar är medierande, och påverkade av andra.

I denna avhandling undersöktes det turismstuderandens uppfattningar om sig själva som inlärare av svenska och engelska. Det undersöktes också hur de uppfattar dessa språk och deras betydelse, samt undersöktes det studerandens uppfattningar om arbetslivets behov av språkkunskaper. I det som följer, diskuterar jag det viktigaste i denna avhandling i ljuset av de ovannämnda forskningsfrågorna.

Vad gäller svenska, var uppfattningarna i allmänhet ambivalenta, d.v.s. svenska som språk uppfattades som nyttigt och därutöver viktigt i arbetslivet, men svenskinläringen intresserade informanterna inte. Självporträtten om svenska förmedlade mest en bild av förvirrade inlärare, vilket vidare antyder att förhållandet till svenska är ambivalent: Eftersom det är meningen att skildra självet som *inlärare* i självporträttet, reflekterade studerandenas självporträtt deras uppfattningar om svenskinläring, som var olika än deras uppfattningar om det svenska språket. Att studerandena kände sig förvirrade och osäkra svenskinlärare, kan bero på att svenskundervisningen uppfattas i allmänhet som ointressant, vilket leder till att det satsas inte på svenskstudierna, vilket för sin del leder till bristfälliga svenskkunskaper, som orsaker förvirring när studerandena borde använda svenska. Vad gäller dessa uppfattningar är det igen intressant att fundera hur mycket de är påverkade av de allmänna uppfattningarna om svenskas ställning i Finland. Om man jämnt talar om *tvånget*, när man hänvisar till svenska, är det klart att det har en påverka på hur svenska uppfattas som ett skolämne. Jag tycker att det vore

viktigt att förändra den allmänna diskussionens kurs åt ett annat håll, än åt den sk. ”tvångssvenskan”, eftersom svenska ändå uppfattas som ett nyttigt och behövt språk. Hur jag ser det, borde man även i den allmänna diskussionen understryka mer svenskas betydelse i *arbetslivet*. Svenska är ju enligt flera kartläggningar (se t.ex. Lax 2006) det näst viktigaste språket i arbetslivet efter engelska. Ytterligare, måste man göra svenskundervisningen intressantare för alla som lär sig svenska, oberoende av utbildningsnivån. Det som man kan avgöra även av de medierande resurserna i dessa studerandens självporträtt, kristalliseras svenskundervisning tyvärr ganska ofta till en stor mängd av böcker och stenciler. Detta föder osäkra talare av svenska, som inte vågar använda språket, fast de skulle behöva det ute i arbetslivet.

Vad gäller studerandenas uppfattningar om engelska, var de i allmänhet mycket eniga. Engelska påverkar vara ett omtyckt språk både i skolan och i fritiden, och viktigt t.o.m. i det vardagliga livet. Eftersom studerandena inte förhöll sig till engelska med samma ambivalens än till svenska, var deras uppfattningar om inläringen och språket i detta fall ganska sammanflätade. Detta kunde ses t.ex. i självporträtten, där inläringen skildrades som en positiv erfarenhet och språket kommenterades vara t.ex. trevligt. De positiva inläringserfarenheterna resulterade i att man tyckte (eller t.o.m. älskade) språket, men det var också möjligt att det omtyckta språket orsakade de positiva inläringserfarenheterna. Överhuvudtaget vad gällde engelska, var det inte alltid lätt att skilja vilka uppfattningar gällde språk, och vilka engelskinläring. Detta hände emellertid inte med svenska, till vilket man förhöll sig med ambivalens. Även vad gäller uppfattningarna om engelska kan man diskutera den allmänna attitydmiljöns påverka på dessa studerandens uppfattningar. Engelskas ställning är inte alls så kontroversiell i Finland som svenskas, utan *det tredje inhemska språket* ses som en viktig del inte bara i arbetslivet, utan även i de mer vardagliga kontexterna (se Leppänen m.fl. 2008). Att det inte finns något skäl att förhålla sig med ambivalens till engelska, resulterade i att uppfattningarna om det engelska språket och om engelskinläring var sammanflätade och nästan oskiljbara från varandra.

De ovandiskuterade resultaten antyder att informanternas uppfattningar reflekterade ganska mycket de allmänna uppfattningar som finländare har om svenskas och engelskas betydelse. I olika kartläggningar (se t.ex. Lax 2006) har de finska arbetsgivarna frågats om de mest behövda språken i arbetslivet. Dessa språk ser ut att vara engelska, svenska och tyska. Intressant nog, tyckte även studerandena i denna

undersökning precis samma sak. I 5.3 hävdade jag att ryska troligen är ett nyttigare språk för arbetarna inom turism än tyska, men ändå hade tyska lyfts fram. Det skulle verkligen vara intressant att veta varifrån dessa uppfattningar kommer, och hur det är möjligt att studerandenas uppfattningar repeterade så starkt de allmänna opinionerna om saken. Det kan frågas t.ex. hur mycket den finländska språkundervisningstraditionen påverkar på både uppfattningarna av arbetsgivarna, och på dessa informanters personliga uppfattningar. Som ett positivt slut, kan det konstateras att i allmänhet ansåg turismstuderandena att språkkunskaperna är en viktig del av arbetslivet och yrkeskunnandet. Det hävdades t.ex. att utan språkkunskaperna får man inte arbete och att goda och mångsidiga språkkunskaper tillhör till bra kundservice. En annan sak är ändå om studerandenas språkkunskaper, och speciellt svenskkunskaper, räcker till i krävande kundservicesituationer.

7.3 Förslag till vidare forskning och slutord

Yrkesutbildning fortsätter att vara ett populärt val för eleverna efter grundskolan. Därför vore det viktigt att t.ex. flera pro gradu -avhandlingar gjordes om yrkesutbildning och dess språkundervisning. Under denna avhandlings gång föddes det många frågor till vilka det inte var möjligt att svara i en och samma undersökning. I detta avsnitt ger jag således några förslag till vidare undersökning om yrkesutbildning och dess språkstudier. Som konstaterats, reflekterade studerandenas uppfattningar starkt de allmänna uppfattningarna. Därför vore det intressant att vidare undersöka finska (yrkes)studerandens uppfattningar om språkinläring, och se om det är möjligt att hitta några uppfattningar som är individuellt betonade, t.ex. med att använda intervju som metod. M.a.o. kunde man fördjupa diskussionen om uppfattningarnas natur och undersöka vidare de allmänna uppfattningarnas påverka på en individs uppfattningar.

Ett exempel på de allmänna uppfattningarnas påverka på en individs uppfattningar är det positiva förhållandet till engelska och till inläringen av engelska. Att dessa uppfattningar såg ut att vara ganska sammanflätade jämfört med den kontroversiella svenskan, beror på engelskas respekterade status i Finland och i världen. Även det ambivalenta förhållandet till svenska reflekterade den språkliga situationen i Finland. Därför kunde det vara intressant att undersöka uppfattningar om ett annat språk, som inte hade någon status i Finland, antingen som officiellt ”tvångsspråk”, eller som ett

”inofficiellt inhemskt” språk. Jag anser att det vore viktigt att undersöka uppfattningarna om ett mer ”neutralt” språk, eftersom med dess resultat kunde det vara t.o.m. möjligt att förstå mera hur de allmänna uppfattningarna egentligen påverkar på elevernas och studerandenas uppfattningar om vissa språken. Därmed kunde det t.o.m. vara möjligt att hitta några förbättringsförslag till svenskundervisningen i Finland.

Anslutande sig till självporträtten vore det intressant att ta reda på hur mycket instruktioner verkligen påverkar hur inlärare väljer att teckna sig. Det är möjligt att de mer neutrala instruktionerna frambringar bättre studerandens mer ”dolda” uppfattningar, t.ex. om i vilken miljö språkinläringen händer. D.v.s. en intressant fråga är i vilken mån inlärare väljer att porträttera sig själva i skolmiljö, i fritidsmiljö eller i framtida yrkesmiljö, och vad dessa miljöer berättar om studerandens uppfattningar om språkinläring. Ett intressant forskningsämne vore således de skildrare språkinläringssmiljöerna i självporträtten, och vad dessa berättar om inlärarens uppfattningar om var språkinläringen händer. Med att jämföra olika miljöer skulle det också vara möjligt att diskutera i vilken mån informanter skiljer inläringen och användningen av språk.

Till sist, kan det konstateras att all undersökning vad gäller språkstudier inom yrkesutbildning på andra stadiet är mycket välkommen. Att det på de sista åren har undersökts arbetslivets språkrav (t.ex. Härmälä 2008, Suni 2010) skulle även antyda att man borde koncentrera sig även mer i utbildning som förbereder studeranden just till arbetslivet. Ett möjligt forskningsämne är t.ex. hur väl yrkesutbildningens språkstudier förbereder studeranden till arbetslivets verkliga språkrav. Räcker t.ex. svenskkunskaperna till i krävande arbetsuppgifter, då undervisningens mål är bara A1-A2 (de lägsta nivåerna) på den allmänna europeiska nivåskalan?

Resultaten i denna avhandling har antytt att en individs uppfattningar om språkinläring reflekterar uppfattningar av andra, vare sig människor i sina närmaste livskretsar, eller det hela finländska samhället. Såsom i samhället i allmänhet, var inte heller alla informanterna i denna avhandling eniga, utan t.ex. uppfattningarna om svenska var då och då starkt delade. Samma gäller även samhället: Det finns olika uppfattningar om svenskas och engelskas betydelse och ställning, men enligt *helhetsbilden* uppfattas t.ex. svenska som ett ”tvångsspråk”, medan uppfattningarna om engelska är mer eniga. Om det som sägs om dessa språk, och speciellt om svenska, i den allmänna diskussionen

förändrares, skulle det möjligen kunna ha en påverkan på elever och studerandens uppfattningar om t.ex. svenskstudier. Jag efterlyser således en förändring i hur det talas om svenska i media och i allmänhet. Eftersom svenska fortfarande uppfattas som ett nyttigt språk, behövs det raskt en förändring i även hur svenskstudierna uppfattas. Eftersom det har visats att svenska är ett behövt språk i arbetslivet, behövs det även svenskkunniga arbetare. Dem vill Finland emellertid inte få om uppfattningarna om svenskinlärning inte förändras både på den allmänna och på den individuella planen. Uppfattningarna är inte stabila, utan kan förändras med tiden, eller med påverkan av andra människor. Därför är det fortfarande möjligt att förändra de uppfattningarna vad gäller de ointressanta svenskstudierna. I framtiden kan det således vara möjligt att det undervisas åtminstone två intressanta, nyttiga och behövda språk i skolorna – svenska och engelska.

LITTERATUR

- A2 Teema: Pakkoruotsi-ilta. (2010). *Tarvitaanko pakkoruotsia? Ovatko suomenruotsalaiset uhanalainen vähemmistö?* [Online]. Tillgänglig 25.2.2011 <http://atuubi.yle.fi/node/11212>.
- Abraham, R. G. & Vann, R. J. (1987). Strategies of two language learners: A case study. I Wenden, A. & Rubin, J. (red.), *Learner strategies in language learning*. London: Prentice Hall, 85-102.
- Aro, M. (2009). *Speakers and Doers. Polyphony and Agency in Children's Beliefs about Language Learning*. Jyväskylä: Jyväskylä University.
- Asunmaa, A. (2002). *Tradenomiopiskelijoiden käsityksiä itsestään saksanoppijoina*. Licentiatavhandling. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Barcelos, A. M. F. (1995). *A cultura de aprender língua estrangeira (inglês) de alunos de Letras. [The culture of learning a foreign language (English) of Language students]*. Opublicerad pro gradu -avhandling. Sao Paulo: UNICAMP.
- Barcelos, A. M. F. (2003). Researching Beliefs about SLA: A Critical Review. I Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (red.), *Beliefs about SLA New Research Approaches*. Dordrecht: Kluwer, 7-33.
- Basturkmen, H. (2006). *Ideas and Options in English for Specific Purposes*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Benson, P. & Lor, W. (1999). Conceptions of language and language learning. *System*, 27 (4), 459-472.
- Cortazzi, M. & Jin, L. (1996). Cultures of learning: Language classrooms in China. I Coleman, H. (red.), *Society and the language classroom*. Cambridge: Cambridge University Press, 169-203.
- Council of Europe. (2003). *Eurooppalainen viitekehys: Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys*. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.
- Dudley-Evans, T. & St John, M.J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dufva, H. (2003). Beliefs in dialogue: A Bakhtinian view. I Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (red.), *Beliefs about SLA New Research Approaches*. Dordrecht: Kluwer, 131-151.

- Dufva, H., Alanen, R., Kalaja, P. & Surakka, K. (2007). ”Englannin kieli on jees!” Englannin kielen opiskelijat muotokuvassa. I Salo, O-P., Nikula, T. & Kalaja, P. (red.), *Kieli oppimisessa – Language in Learning. AFinLAN vuosikirja 2007. Suomen soveltavan kielitieteen julkaisuja no. 65.* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 311-329.
- Dörnyei, Z. (2003). *Questionnaires in Second Language Research Construction, Administration, and Processing.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Edu.fi. (2010). *Ammattistartti.* [Online]. Tillgänglig 9.6.2010
<http://www.edu.fi/ammattikoulutus/ammattistartti>.
- Finlex. (1998). *Lag om yrkesutbildning 21.8.1998/630.* [Online]. Tillgänglig 24.7.2010
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980630>.
- Gardner, R. C. (1988). The socio-educational model of second-language learning: Assumptions, finding, and issues. *Language Learning*, 38 (1), 101-126.
- Gustafsson, A.M./Forskningscentralen för inhemska språken. Personlig kommunikation. 10.12.2010.
- Holec, H. (1987). The learner as manager: Managing learning or managing to learn? I Wenden, A. & Rubin, J. (red.), *Learner strategies in language learning.* London: Prentice Hall, 145-156.
- Huhta, M., Johnson, E., Lax, U. & Hantula, S. (2006). *Työelämän kieli- ja viestintätaito. Kohti ammatillisen kielen täsmäopetusta.* Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Hutchinson, T. & Waters, A. (1987). *English for Specific Purposes A learning-centred approach.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Hämäläinen, L. (2001). Kieltenopetus ammatillisella toisella asteella. I Väyrynen, P. (red.), *Kaikki kieliä oppimaan Opetusmenetelmiä ammatilliseen kieltenopetukseen.* Helsinki: Opetushallitus, 26-50.
- Härmälä, M. (2008). *Riittääkö Ett ögonblick näytöksi merkonomilta edellytetystä kielitaidosta? Kielitaidon arviointi aikuisten näyttötutkinnoissa.* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Härmälä, M. (2010). *Yleiskielitaitoa vai erityisalan kielitaitoa? Työelämän kielitaitovaatimukset kielitaidon arvioinnin näkökulmasta.* [Online]. Tillgänglig 22.2.2011
<http://www.kieliverkosto.fi/journal/article/48/yleiskielitaitoa-vai>

erityisalan-kielitaitoa-tyoelaman-kielitaitovaatimukset-kielitaidon-
arvioinnin-nakokulmasta.

- Jaatinen, R. (1998). Ajatuksia ammatillisesti suuntautuneesta kielenopetuksesta: esimerkkinä sosiaali- ja terveystieteiden englannin opetus. I Kaikkonen, P. & Kohonen, V. (red.), *Kokemuksellisen kielenopetuksen jäljillä*, 49-73.
- Kalaja, P., Alanen, R. & Dufva, H. (2008). Self-Portraits of EFL Learners: Finnish Students Draw and Tell. I Kalaja, P., Menezes, V. & Barcelos, A.M.F. (red.), *Narratives of Learning and Teaching EFL*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 186-198.
- Kalaja, P., Alanen, R., Palviainen, Å. & Dufva, H. (u.u.) From milk cartons to English roommates: Context and agency in L2 learning beyond the classroom. I Benson, P. & Reinders, H. (red.), *Beyond the classroom*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (u.u.). Beliefs about SLA: Learner. I *Encyclopedia of Applied Linguistics*.
- Kalaja, P. (2003). Research on Students' Beliefs about SLA within A Discursive Approach. I Kalaja, P. & Barcelos, A. M. F. (red.), *Beliefs about SLA New Research Approaches*. Dordrecht: Kluwer, 87-108.
- Kantelinen, R. & Airola, A. (2008). ”Ne antavat yhtenäisempää taustatukea kielenopetukseen” *Kokemuksia ammattikorkeakoulujen kielenopetuksen käytäntösuosituksista*. Joensuu: Joensuun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Kantelinen, R. (1995). *Ruotsin kielen opiskelumotivaatio ammatillisessa koulutuksessa. Tutkimus koti- ja laitostalouselämän opiskelijoiden opiskelumotivaatiosta ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kantelinen, R. (1998). *Ammatillisen koulutuksen kielenopettajan työ ja koulutustarve*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kantelinen, R. (2009). *Kansalliskielten opinnoista ja opiskelusta toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa*. Opublicerad rapport för Nationalspråksutredningen. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kantelinen, R. & Kettunen, S. (2004). *Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kantelinen, R. & Varhimo, P. (2000). Kielitaito osana ammatillista asiantuntijuutta: ”Ruotsin opiskelu on ollut mukavaa, kun se on ollut ammatinläheistä”. I

- Kalaja, P. & Nieminen, L. (red.), *Kielikoulussa – kieli koulussa. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja no. 58*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 325-345.
- Kelly, R. (2009). Seeing English through Signing Eyes: Finnish Sign Language Users' Views on Learning English. I Kalliokoski, J., Nikko, T., Pyhäniemi, S., & Shore, S. (red.), *Puheen ja kirjoituksen moninaisuus – Variationsrikiedom i tal och skrift – The Diversity of Speech and Writing. AFinLAN vuosikirja 2009. Suomen Soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 67*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 81-96.
- Kress, G. & van Leeuwen T. (1996). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. London: Routledge.
- Kyllönen, T. & Saarinen, T. (2010). "Ei oo koulun tehtävä" – kuntapäätäjien käsityksiä työelämän kielitaitotarpeiden huomioimisesta perusasteella ja toisella asteella. I Garant, M. & Kinnunen, M. (red.), *Ammatillinen viestintä, koulutus ja kulttuuri – Professional Communication, Education and Culture. AFinLAN vuosikirja 2010. Suomen Soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 68*. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 9-28.
- Kärkkäinen, K., Palola, S. & Tiainen, M. (1993). Peruskoululaisten asennoituminen ruotsin kielen opiskeluun. I Brunell, V. & Kupari, P. (red.), *Peruskoulun arviointi 90 -tutkimuksen tuloksia*. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, 139-153.
- Lax, U. (2006). Työelämään valmentava kieltenopetus ammattiosaamisen kokonaisuudessa. I Huhta, M., Johnson, E., Lax, U. & Hantula, S. (red.), *Työelämän kieli- ja viestintätaito. Kohti ammatillisen kielen täsmäopetusta*. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 58-76.
- Leppänen, S. & Nikula, T. (2008). Johdanto. I Leppänen, S., Nikula, T. & Kääntä, L. (red.), *Kolmas kotimainen. Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 9-40.
- Leppänen, S., Nikula, T. & Kääntä, L. (2008). *Kolmas kotimainen. Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Miller, L. & Ginsberg, R.B. (1995). Folklinguistic theories of language learning. I Freed, B. F. (red.), *Second language acquisition in a study abroad context*. Amsterdam: John Benjamins, 293-315.

- Nikula, T. & Leppänen, S. (2008). Tutkimuksen tuloksia ja haasteita. I Leppänen, S., Nikula, T. & Kääntä, L. (red.), *Kolmas kotimainen. Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 422-428.
- Nikula, T. & Pitkänen-Huhta, A. (2008). Using Photographs to Access Stories of Learning English. I Kalaja, P., Menezes, V. & Barcelos, A.M.F. (red.), *Narratives of Learning and Teaching EFL*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 171-185.
- Nordqvist Palviainen, Å. & Jauhojärvi-Koskelo, C. (2009). Mitt i brytpunkten: Finska universitetsstudenters åsikter om svenska. I Collin, L. & Haapamäki, S. (red.), *Svenskan i Finland 11: föredrag vid elfte sammankomsten för beskrivningen av svenskan i Finland, Åbo den 16-17 maj 2008*. Åbo: Åbo Akademi, 125-133.
- Opetushallitus. (2003). *Lukion opetussuunitelman perusteet 2003*. [Online]. Tillgänglig 25.5.2011 http://www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunitelman_perusteet_2003.pdf.
- Palviainen, Å. (2011). *Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser*. Finlands svenska tankesmedja Magma. [Online]. Tillgänglig 27.5.2011 http://www.magma.fi/images/stories/reports/ms1103_frisv.pdf.
- Palviainen, Å. (u.u.). Fräsande huvuden och passionerade eldar: Självporträtt gjorda av svenskstudenter. I Niemi, S. & Söderholm, P. (red.), *Svenskan i Finland 12: föredrag vid tolfte sammankomsten för beskrivningen av svenskan i Finland*. Joensuu: Joensuu universitet.
- Pohjala, K. & Geber, E. (2010). *Muistio 20.1.2010. Liite 2. Perusopetuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon työryhmälle. Toinen kotimainen kieli*. [Online]. Tillgänglig 3.3.2011 http://www.oph.fi/download/119741_Toinen_kotimainen_kieli.pdf.
- Riley, P. (1994). Aspects of learner discourse: Why listening to learners is so important. I Esch, E. (red.), *Self-access and the adult language learner*. London: Centre for information on language teaching, 7-18.
- Riley, P. (1997). The guru and the conjurer: aspects of counselling for self-access. I Benson, P. & Voller, P. (red.), *Autonomy and independence in language learning*. New York: Longman, 114-131.
- Robinson, P.C. (1991). *ESP TODAY: A Practitioner's Guide*. New York: Prentice Hall.

- Seliger, H.W. & Shohamy, E. (1989). *Second Language Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Seppälä, T. (2011). *EU-policy om livslångt lärande i yrkeshögskolors svenskundervisning ur lärarens synvinkel*. Opublicerad pro gradu-avhandling. Institutionen för språk, Jyväskylä universitet.
- Statistikcentralen. (2011). *Inkvarteringsstatistik*. [Online]. Tillgänglig 30.5.2011 http://www.stat.fi/til/matk/2011/03/matk_2011_03_2011-05-19_tie_001_sv.html.
- Suni, M. (2010). Työssä opittua: työntekijän näkökulma ammatilliseen kieli- ja viestintätaitoonsa.. I Garant, M. & Kinnunen, M. (red.), *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2010/ n:o 2*, 45-58.
- Tuokko, E. (2009). *Miten ruotsia osataan peruskoulussa? Perusopetuksen päättövaiheen ruotsin kielen B-oppimäärän oppimistulosten kansallinen arviointi 2008*. Helsinki: Opetushallitus.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Utbildningsstyrelsen. (2000). *Grunder i läroplanen och för fristående examen inom den yrkesinriktade grundutbildningen. Grundexamen i turism. Utbildningsprogrammet för försäljnings- och rådgivningstjänster inom turism, turisttjänsteman. Utbildningsprogrammet för programservice inom turism, producent av resetjänster*. Utbildningsstyrelsen 2000. [Online]. Tillgänglig 6.6.2010 http://www.oph.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/oph/embeds/110807_turism_grundexamen_grunder_for_laroplanen.pdf.
- Utbildningsstyrelsen. (2009). *Grundexamen i turism, 2009. Utbildningsprogrammet/kompetensområdet för turismservice, producent av resetjänster. Utbildningsprogrammet/kompetensområdet för försäljning av turismservice och informationstjänst, turisttjänsteman. Grunder för yrkesinriktad grundexamen*. [Online]. Tillgänglig 6.6.2010 http://www.oph.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/oph/embeds/116187_grundexamen_i_turism.pdf.
- Utbildningsstyrelsen. (2010a). *Yrkesinriktade grundexamina*. [Online]. Tillgänglig 12.3.2010 http://www.oph.fi/utbildning_och_examina/yrkesutbildning/grundlaggande_yrkesutbildning.

- Utbildningsstyrelsen. (2010b). *Yrkesutbildning*. [Online]. Tillgänglig 9.3.2010
http://www.oph.fi/utbildning_och_examina/yrkesutbildning.
- Utbildningsstyrelsen. (2010c). *Studiernas uppbyggnad*. [Online]. Tillgänglig 12.3.2010
http://www.oph.fi/utbildning_och_examen/yrkesutbildning/grundlaggande_yrkesutbildning/studiernas_struktur.
- Utbildningsstyrelsen. (2010d). *Läroavtalsutbildning*. [Online]. Tillgänglig 9.3.2010
http://www.oph.fi/utbildning_och_examina/yrkesutbildning/larovtalsutbildning.
- Virkkula, T. (2008). Työntekijöiden kokemuksia englannista yritysmaailman yhteisenä kielenä. I Leppänen, S., Nikula, T. & Kääntä, L. (red.), *Kolmas kotimainen. Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 382-420.
- Vogt, K. (2009). VOLL as Lifelong Learning: Matching Wants and Needs. I Kantelinen, R. & Pollari, P. (red.), *Language Education and Lifelong Learning*. Joensuu: University of Eastern Finland, Philosophical Faculty, 63-82.
- Wenden, A. (1986). What do second-language learners know about their language learning? A second look at retrospective accounts. *Applied Linguistics* 7 (2), 186-20.

BILAGA

KYSELY MATKAILUALAN OPISKELIJOILLE 18.5.2010

Tämän kyselyn avulla on tarkoitus kartoittaa matkailualan opiskelijoiden käsityksiä kielten oppimisesta, sekä käsityksiä ruotsin ja englannin kielistä. Minulle on todella tärkeää, että Sinä vastaajana olet suostunut osallistumaan kyselyyn, ja siten antamaan merkittävää tietoa tutkimukseeni.

Kiitos!

A. Taustatiedot

Sukupuoli: nainen/mies

Syntymävuosi: _____

Koulutustausta: peruskoulu/peruskoulu+kymppiluokka/lukio/muu, mikä: _____

Viimeisin englannin arvosanani: _____ Viimeisin ruotsin arvosanani: _____

Opiskelen matkailuvirkailijaksi: _____

Opiskelen matkailupalvelujen tuottajaksi: _____

B. Minä kieltenoppijana/Käsitykseni kielten oppimisesta ja niiden merkityksestä

Ympyröi alla olevista vaihtoehdoista eniten omaa käsitystäsi vastaava vaihtoehto.

1. täysin eri mieltä, 2. jonkin verran eri mieltä, 3. ei osaa sanoa, 4. melko paljon samaa mieltä, 5. täysin samaa mieltä

1. Kielten opiskelu on minulle mieluisaa.	1	2	3	4	5
2. Olen mielestäni lahjakas oppimaan kieliä.	1	2	3	4	5
3. Mielestäni kielten opiskelu on haasteellista.	1	2	3	4	5
4. Englannin kieli kiinnostaa minua.	1	2	3	4	5
5. Yleisesti ottaen vieraiden kielten opiskelu on mielestäni kiinnostavaa.	1	2	3	4	5

6. Mielestäni panostan paljon ruotsin opiskeluun. 1 2 3 4 5
7. Pidän englannin opiskelusta. 1 2 3 4 5
8. Olen kiinnostunut suomenruotsalaisesta kulttuurista. 1 2 3 4 5
9. Olen mielestäni lahjakas oppimaan ruotsia. 1 2 3 4 5
10. Mielestäni panostan paljon englannin opiskeluun. 1 2 3 4 5
11. Pidän Pohjoismaita ja niiden kulttuuria kiinnostavana. 1 2 3 4 5
12. Olen mielestäni lahjakas oppimaan englantia. 1 2 3 4 5
13. Ruotsin kieli on minusta kiinnostavaa. 1 2 3 4 5
14. Olen kiinnostunut englantia puhuvien maiden kulttuureista. 1 2 3 4 5
15. Pidän ruotsin opiskelusta. 1 2 3 4 5
16. Ruotsalainen kulttuuri kiinnostaa minua. 1 2 3 4 5
17. Haluan kartuttaa ruotsin kielen osaamistani tulevaisuudessakin. 1 2 3 4 5
18. Haluan oppia lisää englantia myös tulevaisuudessa. 1 2 3 4 5
19. Kerro omin sanoin itsestäsi kielten oppijana:

C. Kielten merkitys minulle/Käsitykseni eri kielistä

20. Ruotsia ei mielestäni tarvita muualla kuin Ruotsissa. 1 2 3 4 5
21. Minusta ruotsi on hyödyllinen kieli Pohjoismaissa ja muuallakin. 1 2 3 4 5
22. Olen sitä mieltä, että Englanti valtaa liikaa alaa muilta kieliltä. 1 2 3 4 5
23. Minun mielestäni kouluissa ei tarvitsisi opiskella muita kieliä kuin Englantia. 1 2 3 4 5
24. Minusta Englanti on hyödyllisempi kieli kuin ruotsi. 1 2 3 4 5
25. Mielestäni ruotsi on yhtä hyödyllinen kieli kuin Englanti. 1 2 3 4 5
26. Olen sitä mieltä, että suomalaisten ei tarvitse osata ruotsia. 1 2 3 4 5
27. Mielestäni Englannin osaaminen ei ole tarpeen kaikille suomalaisille. 1 2 3 4 5
28. Minusta suomalaisten ei tarvitse osata kuin suomea. 1 2 3 4 5
29. Minusta on tärkeää, että suomalaiset osaavat muitakin vieraita kieliä kuin Englantia ja ruotsia. 1 2 3 4 5

D. Ammatillinen kielitaito

30. Tulevaisuudessa haluaisin toimia seuraavassa ammatissa:

31. Tulevassa ammatissani uskon tarvitsevani kieliä mm. seuraavissa tilanteissa:

32. Millaista tulevassa ammatissasi tarvitsemasi kielitaito mielestäsi on? Monipuolista, käytännöllistä, laajaa jne., vai tuletko kenties toimeen perustaidoilla?

33. Tulevassa ammatissani pidän tärkeimpänä seuraavien kielten osaamista:

34. Ruotsin osaaminen on tärkeämpää ammatissani kuin englannin. kyllä/ei

35. Englannin osaaminen on tärkeämpää ammatissani kuin ruotsin. kyllä/ei

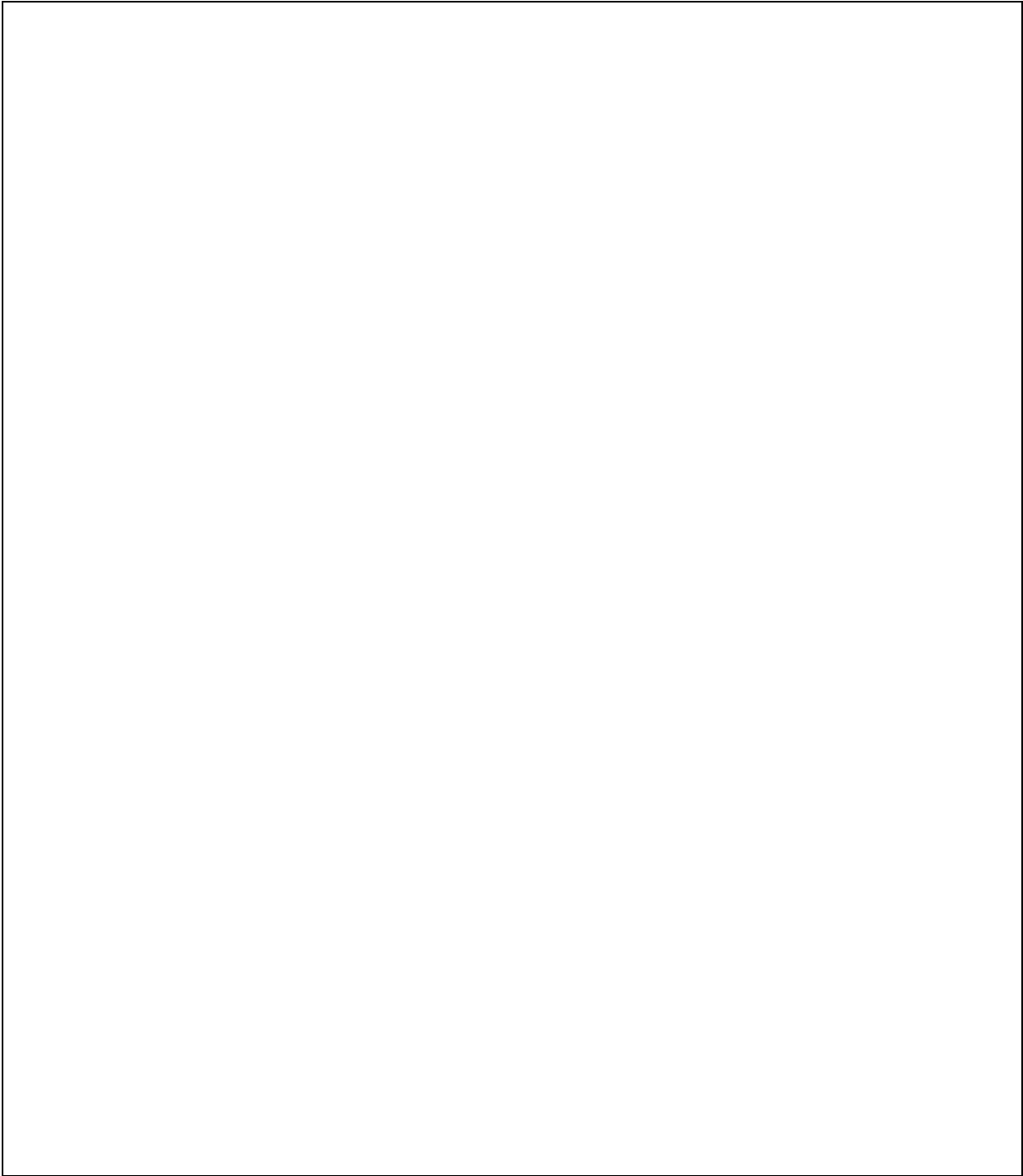
36. Tulevassa ammatissani en tarvitse lainkaan kieliä. kyllä/ei

37. Tulevassa ammatissani uskoisin minulle olevan hyötyä myös seuraavien kielten osaamisesta:

38. Muita kommentteja kielten osaamisen merkityksestä työelämässä?

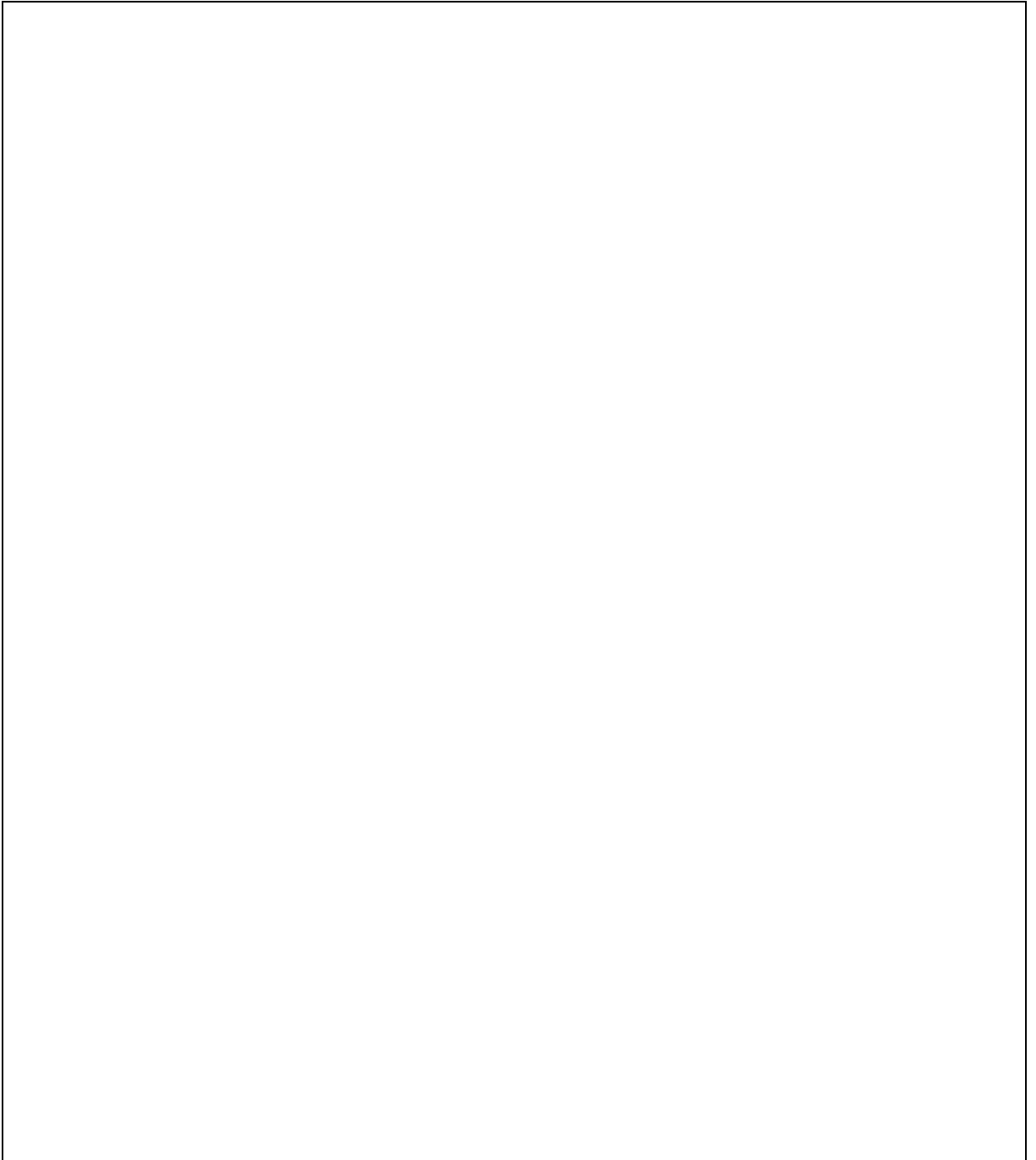
KIITOS OSALLISTUMISESTASI KYSELYYN ☺

TÄLTÄ NÄYTÄN RUOTSIN KIELEN OPPIJANA:

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:

TÄLTÄ NÄYTÄN ENGLANNIN KIELEN OPPIJANA:

Kerro lyhyesti omin sanoin kuvastasi:
